

افق حوزه علمیه

آیت‌الله اعرافی در پیامی به مناسبت تبریک و گرمی داشت هفته بسیج عنوان کرد

مبارزه با واگرایی و انحراف براساس گفتمان امامین انقلاب وظیفه امروز بسیج

بی‌گمان امروز بیش از هر زمانی به فرهنگ بسیجی نیازمندیم و البته بسیج در حوزه‌های علمیه و مراکز علمی افق‌های برتری دارد و مهم‌ترین وظیفه آن تولید گفتمان‌های نوین و هوشمند و عمیق بسیجی و ترویج روح جهاد و مقاومت و شهادت در پیکره حوزه و دانشگاه و مواجهه و مبارزه علمی و عملی و عمیق با اندیشه‌های واگرا و انحراف از گفتمان امامین انقلاب.

آیت‌الله اعرافی در پیامی به مناسبت تبریک و گرمی داشت هفته بسیج عنوان کرد

مبارزه با واگرایی و انحراف

براساس گفتمان امامین انقلاب وظیفه امروز بسیج

راه روشن بسیج یک بار در جوانان عصر انقلاب اسلامی و آنگاه در دفاع مقدس و سپس در صحنه‌های گوناگون و از آن جمله در حوادث و بلایا و در بالای جهان‌گیر کرونا جلوه‌گر شد و اکنون این مکتب نورانی، مرزهای ایران را درنوردیده، در محور مقاومت تجلی کرده است.

به گزارش خبرنگار حوزه، متن بیانیه آیت‌الله اعرافی مدیر حوزه‌های علمیه به مناسبت هفته بسیج به این شرح است:

هفته بسیج بر همه بسیجیان و رهبران راه بسیج اساتید، طلاب و دانشجویان بسیجی مبارک و فرخنده و یاد شهیدان سرافراز و امام شهیدان علیهم‌السلام گرمی باد. هفته بسیج فرصتی است تا به مکتب و مدرسه بسیج بیاندیشیم و آن را واکاوی و از آن برای امروز و فردایمان درس بیاموزیم. تجربه شیرین بسیج گرچه در تاریخ اسلام عزیز ریشه دارد و در بدر و عاشورا جلوه گر بوده است اما در عصر انقلاب اسلامی در جامه‌ای نو ظهور یافت و در ایران و جهان معجزه‌گری‌ها کرد.

نظریه کلان بسیج بمنابۀ پدیدآورنده و برآمده از درخت تنومند انقلاب اسلامی از عناصر مهم و اساسی و تحولی برخوردار است و برخی از آن‌ها بدین ترتیب است:

- یکم: ایمان به خداوند متعال و مبادی غیبی و مبانی و ارزش‌های اسلامی و اخلاقی؛
- دوم: رویکرد جامع، عقلانی، اجتهادی، تمدنی و جهانی به اسلام و اندیشه الهی و علوم و معارف اسلامی و نظامات دینی و فقهی در برابر تفسیرهای لیبرالیستی و سکولاریستی و متحجرانه از اسلام؛
- سوم: اذعان به ولایت و امامت و رهبری و فرماندهی الهی و ظرفیت‌های عظیم مردمی و اعتماد بر مردم و جوانان؛
- چهارم: باور به راهبرد و راهکار و اقدام جهادی و انقلابی در همه قلمروهای علمی، فرهنگی، اقتصادی، فناوری، اجتماعی، سیاسی و مدیریتی و اعتماد به توانمندی درونی ملت و امت برای پیشرفت به سوی استقلال و آزادی و عدالت و شکوفایی و تمدن نوین اسلامی؛
- پنجم: درک عمیق از مناسبات قدرت در جهان و باور به مبارزه تاریخی با مستکبران و امکان تغییر معادلات قدرت به سود گفتمان اسلام و انقلاب و محور مقاومت و نه‌راسیدن از موانع بزرگ و شجاعت در اقدام؛
- ششم: اعتقاد به مقاومت بمنابۀ راهبرد بنیادین در علم، فرهنگ، اقتصاد، سیاست و روابط بین‌الملل و تلاش برای شکستن بن‌بست‌ها و گشودن افق‌های نو و حرکت برمداری فراتر از فرآیندهای متعارف؛

ابزار دستاویزی شود که هر فردی خیال کند، با استفاده از هوش مصنوعی می‌تواند نظر اسلام را به دست آورد. همان‌طور که هرکسی نمی‌تواند از ابزار پزشکی استفاده کند، باید این آگاهی به وجود بیاید که استفاده از این ابزار هم، کار هرکسی نیست و پیش‌نیازهای خاص خود را دارد؛ بنابراین هوش مصنوعی تنها به کسی که صلاحیت علمی دارد، کمک می‌کند.

در حال حاضر «آی‌تی»، مشکلاتی را در سطح دنیا برای دانش‌آموزان و دانشجویان ایجاد کرده و مانع فعالیت ذهنی دانش‌آموزان شده است؛ حتی برخی از آن‌ها جدول ضرب بلد نبوده و احترامی برای معلم قائل نیستند؛ چون احساس غنا از حضور معلم می‌کنند.

باید دید هوش مصنوعی چقدر در ابداع و ایجاد جرقه علمی اثرگذار است؛ کم‌رنگ شدن نقش ذهن و استعداد می‌تواند یکی از محاذیر استفاده از هوش مصنوعی باشد؛ نیاز به آیین‌نامه حدود بهره‌گیری از آی‌تی داریم تا این مشکلات به وجود نیاید.

تفکر اهمیت فراوانی در مسیر تحصیل دارد؛ شخصی حاشیه مکاسب خود را به امام خمینی علیه‌السلام هدیه داد؛ امام در جواب فرمود: اگر تعداد مراجعات من به حواشی زیاد شود، دیگر زمان فکر کردن نخواهم داشت؛ اگر «آی‌تی» فرصت فکر کردن مستقل را از پژوهشگر بگیرد، قهراً به ضرر علم خواهد بود.

مشکل دیگری این است، ابزارهای جدید زمینه دسترسی به سایر فضاهای مخرب را نیز فراهم می‌کند و می‌تواند فرصت را تبدیل به تهدید کند؛ توجه به جهات مثبت و منفی هوش مصنوعی یک امر لازم است.

هوش مصنوعی به‌عنوان دستیار مجتهد در چه زمینه‌های می‌تواند مؤثر باشد؟

- از هوش مصنوعی می‌توان به‌عنوان یک مشاور استفاده کرد؛ اگر فقیه فرصت یا امکان مراجعه را نداشته باشد، می‌تواند از این دستیار استفاده کند؛ مثلاً فقیه می‌تواند به راحتی به کتاب‌های مختلف مراجعه کند.
- پس از نگارش جامع‌الاحادیث شیعه، این کتاب بسیار مورد توجه بزرگان حوزه علمیه مانند امام خمینی علیه‌السلام، آیت‌الله‌العظمی خویی و آیت‌الله‌العظمی علیه‌السلام میلانی قرار گرفت؛ در حالی که ظرفیت‌هایی که هوش مجازی در اختیار فقیه قرار می‌دهد، غیر قابل مقایسه با این کتاب است و مسیر را در فرآیند اجتهاد بسیار ساده‌تر می‌کند.
- «آینده حوزه علمیه را با مدیریت آیت‌الله اعرافی در زمینه بکارگیری فناوری اطلاعات چطور می‌بینید؟

آیت‌الله اعرافی عالم فرهیخته و آگاهی است؛ مدیر حوزه علمیه و حتماً در رواج بهره‌گیری از «آی‌تی» نقش برجسته‌ای ایفا خواهد کرد؛ در حال حاضر نه تنها نباید به داشته‌ها در زمینه این فناوری بسنده کرد؛ بلکه باید زمینه‌های جدید نیز ایجاد شود؛ مراکز علمی نیز باید کام‌های لازم را در این زمینه برآوردند.

در گفت‌وگو با آیت‌الله شب‌زنده‌دار بررسی شد

از نقش هوش مصنوعی در اجتهاد

تا آینده حوزه علمیه در بکارگیری فناوری‌های نوین

در زمینه‌های مختلف ضروری است و در غیر این صورت مسئله فتوا محل اشکال واقع می‌شود؛ نه تنها بهره‌گیری از ابزار موجود ضرورت دارد؛ بلکه پس از باز شدن راه، باید استفاده از آن تعمیق پیدا کند.

حتی اگر حوزه علمیه بتواند در عمیق‌تر و دقیق‌تر شدن این ابزار مؤثر باشد؛ این کار از باب مقدمه واجب، واجب خواهد بود؛ اگر از ابزار جدید بهره نگیریم، در درگاه خداوند متعال مسئول هستیم؛ چراکه در این صورت اجتهادها دقت کمتری خواهند داشت؛ بنابراین از فناوری جدید که خداوند به بشر ارزانی داشته، باید بهره لازم گرفته شود.

حوزه علمیه در زمینه استفاده از هوش مصنوعی با چه مخاطراتی روبه‌رو است و چه گام‌هایی را باید بردارد؟

• میزان اعتبار و حجیت هوش مصنوعی و فناوری اطلاعات «آی‌تی» از اهمیت فراوانی برخوردار است؛ متخصصان امر در این باب باید توضیح دهند که داده‌ها در چه حد دارای اعتبار هستند؛ آیا موجب یقین می‌شوند و یا تنها احتمالات را در پی دارند؟ اگر خطاها فراوان باشد و نتوان در حد یقین به آن اعتماد کرد و در عین حال عده‌ای از پژوهشگران، تنها به آن اکتفا کنند، در درگاه خداوند متعال بریء‌الذمه نخواهند بود.

در عین حال هوش مصنوعی می‌تواند نقش مشورتی برای فقیه داشته باشد؛ فقیه به‌عنوان مشورت از هوش مصنوعی استفاده می‌کند و آن‌چه از این ابزار به دست می‌آورد، در کنار هم قرار دهد و استنتاج نهایی را که خود انجام می‌دهد در اختیار جامعه قرار دهد.

اما اگر با فراتر از این گذاشته شود و همه محصولات هوش مصنوعی به‌صورت صد در صد پذیرفته شود، اشکالاتی را به همراه خواهد داشت؛ ممکن است برخی که در حوزه استنباط اهلیت کافی را ندارند، اظهار نظر کنند و این

آیت‌الله شب‌زنده‌دار با تأکید بر ضرورت استفاده از فناوری‌های جدید در مسیر تولید علوم اسلامی، نقش مشورتی هوش مصنوعی در فرآیند اجتهاد را تبیین کرد.

امروزه از هوش مصنوعی به‌عنوان ابزاری قدرتمند در روند بررسی تطابق، طبقه‌بندی، دسته‌بندی و تحلیل آماری و فنی اطلاعات استفاده می‌شود؛ براین اساس این فناوری می‌تواند خدمات شایانی را در فرآیند اجتهاد، تولید علوم اسلامی و نظریه‌پردازی به همراه داشته باشد. بنابراین، آشنایی پژوهشگران علوم اسلامی نسبت به ظرفیت‌ها و مزیت‌های استفاده از هوش مصنوعی و چالش‌های احتمالی پیش‌رو از اهمیت فراوانی برخوردار است. در همین راستا، مصاحبه

خبرگزاری رسا با آیت‌الله محمد مهدی شب‌زنده‌دار عضو فقهای شورای نگهبان در خصوص استفاده از فناوری اطلاعات «آی‌تی» را تقدیم خوانندگان محترم هفته‌نامه افق حوزه می‌کنیم که در آن به موضوعاتی مانند ورود هوش مصنوعی به چرخه تولید علوم اسلامی، مخاطرات استفاده از هوش مصنوعی در فرآیند اجتهاد، آینده حوزه علمیه در بکارگیری فناوری اطلاعات و دیگر موارد پرداخته شده است.

ضمن تشکر از فرصتی که در اختیار قرار دادید، در ابتدا بفرمایید که چقدر با ورود هوش مصنوعی به چرخه تولید علوم اسلامی موافق هستید؟

• میباید در علم اصول وجود دارد که بر اساس آن، تنها پس از فحص کامل می‌توان به اصول عملیه و امامت عمل کرد؛ براین اساس هر امکانی که فحص فقیه در مسیر اجتهاد را کامل‌تر کند، باید به آن توجه شود.

این شیوه همواره در میان فقها رایج بوده است، مثلاً در گذشته فقها به وسائل‌الشیعه شیخ حرعاملی مراجعه می‌کردند؛ پس از نوشته شدن مستدرک‌الوسائل، مرحوم آخوند فرمودند: برای فحص کامل فقهی باید به مستدرک نیز رجوع شود.

بنابراین در صورت وجود امکانات جدید، بدون استفاده از این امکانات، فحص مجتهد کامل نخواهد بود و نمی‌توان فتوا داد؛ بدون استفاده از «آی‌تی» به‌معنای عام خود نیز که شامل ابزارهای مختلف می‌شود، نمی‌توان مطلبی را به اسلام نسبت داد؛ مثلاً در زمینه واژه‌شناسی قرآن کریم و روایات با وجود قاموس‌های رایانه‌ای فقیه بدون مراجعه به این ابزار نباید معنایی را برگزیند.

بر اساس اصول مدون حوزه علمیه، استفاده از آی‌تی

به گزارش خبرگزاری حوزه، حضرت آیت‌الله نوری همدانی با صدور پیامی به مراسم مجازی «اختتامیه دومین همایش کتاب سال بانوان»، ضمن اشاره به اهمیت پژوهش و تحقیق، در ادامه درباره فقیه شدن بانوان گفتند: این بحث مطرح شده که چرا با وجود این‌که بانوانی هم‌چون دختر شهید اول و خانواده شهید ثانی در طول تاریخ حضور داشتند که فقیه بودند و مطالبی هم درباره آنان ثبت شده؛ اما یکی از شرط‌های مرجعیت در کتاب‌های فقهی، رجولیت و مرد بودن است و زنان نمی‌توانند مرجع تقلید باشند.

معظم‌له با بیان این‌که فقهای زن به‌واسطه جریان زمانه‌ها کم بودند، افزودند: امام عصر علیه‌السلام فرمودند: «اما در رویدادهای زمانه، به راویان حدیث ما رجوع کنید. آنان، حجت من بر شمایند و من، حجت خدا بر آنانم.» امام زمان عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف وقتی خواستند، غایب شوند، این مطلب را در نامه‌ای به حسین بن روح نوشته‌اند که توصیه کردند، در پی حوادث به مکتب ما مراجعه کنید و براساس رأی و نظر علما گام بردارید و من بر آنان حجتکم که چگونگی باید گام بردارند.

این مرجع تقلید ضمن اشاره به اقوال گوناگون علما درباره مرجع شدن یا نشدن بانوان، درباره جایگاه فقهتی آنان نیز یادآور شدند: چند سال پیش در سفر به اصفهان، با بانو مجتهده امین دیدار داشتم که از آیت‌الله سیدابوالحسن اصفهانی و شیخ عبدالکریم حائری اجازه اجتهاد داشت. ایشان در زمانی که هیچ حوزه علمیه‌ای برای بانوان وجود نداشت، با زحمات و تلاش درس خوانده بود، پشت پرده می‌نشست و به تحصیل می‌پرداخت تا به این درجه رسید.

این مرجع تقلید تصریح کردند: بانو مجتهده امین خدمات بسیاری در اصفهان داشته است، جلسات پرحمیتی برای بانوان برگزار می‌کرد. کتاب‌هایی در حوزه تفسیر قرآن و اخلاق تألیف کرده و عملاً نشان داده که خانم‌ها می‌توانند فقیه باشند. معظم‌له تأکید کردند: بانوانی که در

جامعه‌الزهر^اعلیها‌السلام مشغول به تحصیل هستند، در عرصه‌های تحقیق و پژوهش هم گام‌هایی برداشته‌اند که نمونه آن، کتاب «نقیب ابوجعفر یحیی بن ابی‌زید علوی» (نوشته خانم ناهید طیبی، استاد و پژوهشگر جامعه‌الزهر^اعلیها‌السلام است) که از لحاظ ابتکار و جمع‌آوری مطالب مفید و تحقیق، شایسته تمجید است و من از ایشان تمجید و تکریم می‌کنم.

حضرت آیت‌الله نوری همدانی در ادامه با بیان این‌که اجتهاد اصولی دارد که در شرح لمعه چند شرط برای آن ذکر شده است، گفتند: خانم‌ها برای این‌که شرایط اجتهاد را

بالا داشته باشند تا به دنیا اعلام کنیم که در نتیجه انقلاب اسلامی، این شجره طیبه، بانوانی را تربیت کرده که در حد فقهای بزرگ ما کتاب می‌نویسند و به‌علاوه از لحاظ جزئی، شناخت زمان و گام برداشتن در راه عظمت اسلام و مسلمانان می‌توانند، شایستگی خود را چنان‌چه در تحصیل ثابت کردند، در این مسیر ثابت کنند.

• کتاب سال بانوان فرصت‌گاهی برای ظهور و بروز تلاش بانوان

حجت‌الاسلام‌والمسلمین سیدمحمود مدنی در این همایش، اظهار داشت: قافله تمدن بشری از عدم تا وجود و سفر این قافله از غارنشینی تا سفر به فضا و ماه‌نشینی، مدیون ابزار و عواملی است که بی‌تردید، یکی از مهم‌ترین آن ابزارها در این مسیر تمدنی، کتاب و قلم است و تمدن بشری وامدار نویسندگان و اصحاب قلم است.

مدیر جامعه‌الزهر^اعلیها‌السلام با بیان این‌که از آغاز تمدن بشری حضرت آدم به‌همراه حضرت حوا علیها‌السلام بوده است، افزود: در طول تاریخ پرفرازونشیب بشر، مردان همیشه از همراهی و هم‌افزایی بانوان در این مسیر بهره بردند و همه افتخارات بشری مدیون همین همکاری است.

وی افزود: همایش کتاب سال بانوان افتخار دارد که دومین سال خودش را پشت سر می‌گذارد و نمایشگاهی است که برای این دورکن، از یک‌سو کتاب و از سوی دیگر بانوان و این همایش فرصت‌گاهی برای ظهور و بروز تلاش‌های بانوان است.

حجت‌الاسلام‌والمسلمین مدنی تصریح کرد: جامعه‌الزهر^اعلیها‌السلام افتخار دارد، بر اساس منویات رهبری و با همه تنگناهای مالی و بودجه‌ای، این همایش را بدون وقفه برگزار کرده و حتی دایره شمول آن را از ملی به

آیت‌الله‌العظمی نوری همدانی در پیامی به « دومین همایش کتاب سال بانوان»

بانو مجتهده امین نشان داد که زن می‌تواند فقیه باشد

مراسم مجازی اختتامیه «دومین همایش کتاب سال بانوان»، با پیام حضرت آیت‌الله نوری همدانی و سخنرانی حجج‌اسلام مدنی مدیر جامعه‌الزهر^اعلیها‌السلام، پارسانیا دبیرعلمی همایش کتاب سال بانوان، ریحانه حقانی معاون پژوهش جامعه‌الزهر^اعلیها‌السلام و با معرفی هشت اثر برگزیده و شایسته تقدیر، ۲۹ آبان به‌صورت مجازی در جامعه‌الزهر^اعلیها‌السلام برگزار شد.

فراملی گسترش دهد.

وی با بیان این‌که جامعه‌الزهر^اعلیها‌السلام همایش کتاب سال بانوان را به‌عنوان نهادی مانا و مؤثر به جامعه دانشی کشور تقدیم کرده است، افزود: در همین راستا از مساعدت مرجع عظیم‌الشان آیت‌الله‌العظمی سیستانی تشکر می‌کنیم.

حجت‌الاسلام‌والمسلمین مدنی افزود: این نهاد افتخار دارد که گامی بلند در راستای همکاری حوزه و دانشگاه برداشته است که می‌تواند، به طرح‌های مشترک منتهی شود. امروز در برگزیدگان چهره‌های حوزوی و دانشگاهی و خواهرانی که در هر دو ساحت خوش درخشیده‌اند، حضور دارند.

• ارزیابی آثار دریافتی کتاب سال بانوان در ۱۰ گروه علمی تخصصی

خانم ریحانه حقانی هم در این مراسم با بیان این‌که دبیرخانه دائمی همایش در طول سال فعالیت‌های ارزشمندی را در اشرف مدیریت گروه‌های علمی ده‌گانه سامان‌دهی کرده است، تأکید کرد: در ارزیابی آثار هم، تغییر رویکرد در همایش دوم نسبت به همایش اول دانشیم و تعیین رتبه در گروه‌ها صورت گرفت.

معاون پژوهشی جامعه‌الزهر^اعلیها‌السلام با بیان این‌که در مجموع ۲۶۵ اثر به دبیرخانه دومین همایش کتاب سال بانوان ارسال شد، عنوان کرد: مجموع آثار تألیف شده، ۲۴۷ اثر شامل ۱۱۵ کتاب، ۲۷ رساله (دکترا و سطح ۴) و ۶۵ مقاله علمی پژوهشی، یک اثر تصحیح و تعلیق، ۱۷ اثر ترجمه و ۳۶ اثر خارج از موضوع همایش بود.

وی ادامه داد: ۹۲ اثر تعداد کل آثار ارائه‌یافته به مرحله ارزیابی تفصیلی بود. آثار برگزیده گروه‌های علمی به جلسه کمیته علمی ارجاع داده شد و در نهایت ۲۳ اثر حائز رتبه‌بندی شدند. به‌گفته وی شرکت‌کنندگان ۱۸۴ نفر بودند که از میان شرکت‌کنندگان در این همایش، ۱۷۱ نفر از بانوان پژوهشگر، شامل ۱۱۹ نفر دانشگاهی و ۵۲ نفر حوزوی بودند.

حقانی ادامه داد: رشته‌هایی که دریافت آثار را داشتیم، ۱۰ گروه علمی شامل: اخلاق و عرفان، ادبیات و هنر، تفسیر و علوم قرآن، زن و خانواده، علوم اجتماعی و جامعه‌شناسی، علوم تربیتی و روان‌شناسی، علوم حدیث، فقه و حقوق، فلسفه و کلام و هم‌چنین تاریخ، سیره و تراجم بود. گروه‌های دیگر در رتبه‌های بعدی بودند.

معاون پژوهشی جامعه‌الزهر^اعلیها‌السلام گفت: در

نتیجه بررسی‌های کمیته علمی دو اثر برگزیده و ۶ اثر شایسته تقدیر انتخاب شدند که به تأیید شورای سیاست‌گذاری رسید.

وی گفت: در همایش سوم رویکرد ما از سطح ملی به بین‌المللی تغییر خواهد کرد که توجه ویژه به طلاب، اساتید و دانشجویان در عرصه بین‌الملل نیز خواهد شد.

خانم حقانی در پایان تأکید کرد: تلاش ما در این است که بهترین آثار معرفی شوند و برنامه‌ریزی جامع و کاملی برای شناسایی خلأهای پژوهشی داشته باشیم و طرح «بانوان مؤلف» را در دستور کار قرار می‌دهیم تا به این هدف و مطلوب برسیم.

• برگزیدگان دومین همایش کتاب سال بانوان تجلیل شدند

دومین همایش کتاب سال بانوان با معرفی هشت اثر برگزیده و شایسته تقدیر به کار خود پایان داد. در این مراسم صاحبان آثار برگزیده در حوزه علوم انسانی و اسلامی و در عرصه زن و خانواده معرفی شدند و مورد تجلیل قرار گرفتند.

در مراسم اختتامیه دومین همایش کتاب سال بانوان، سرکار خانم شادی نفیسی در گروه علمی تفسیر و علوم قرآن با عنوان اثر کتاب «جریان‌شناسی تفسیر علمی» و خانم فاطمه وجدانی با عنوان اثر کتاب «از نظر تا عمل؛ طرحی برای تبیین اخلاقی از دیدگاه علامه طباطبایی» در گروه علمی اخلاق و عرفان حائزرتبه برگزیده شدند.

هم‌چنین در این همایش، پنج اثر از جمله کتاب «تأثیر استعاره‌های مفهومی قرآن بر کلمات قصار امیرالمومنین علی علیه‌السلام»، نوشته خانم حسنیه شیخ‌حمزه نوری در گروه علمی علوم و حدیث و رساله دکتری «مبانی و جلوه‌های حقوق بزه‌دیده و متهم در عدالت انتقالی» به‌قلم خانم مرضیه دیریاز در گروه علمی فقه و حقوق رتبه شایسته تقدیر را کسب کردند.

خانم عرفینا نونویسنده کتاب «تا ابد با تو می‌مانم»، در گروه علمی ادبیات و هنر؛ خانم فاطمه مغشبی نگارنده کتاب «فراسوی حلقه» در گروه علمی اخلاق و عرفان و خانم الهام اکبری مؤلف کتاب «شهروندی دیجیتال» در گروه علمی علوم اجتماعی و جامعه‌شناسی از دیگر حائزان رتبه شایسته تقدیر بودند.

در گروه علمی زن و خانواده نیز خانم زهرا داوریپا با ارائه مقاله «خودآیینی زن مسلمان؛ معناها و دشواری‌ها» به‌عنوان شایسته تقدیر مورد تجلیل قرار گرفت.

ضروری بودن تولید کارهای فاخر در عرصه هنرو شناسایی

استعدادهای برتر این عرصه و ترغیب خانواده‌های طلاب برای حضور مؤثرتر در عرصه هنر تأکید کرد.

• نیازمندی تربیت بیش از ۶ هزار نیروی انسانی در عرصه هنر و رسانه هستیم

حجت‌الاسلام قربانی مدیر هنر و تبلیغ معاونت تبلیغ حوزه‌های علمیه هم در این وبینار، با بیان این‌که برای افق ۱۴۱۴ کارویژه‌هایی در عرصه هنر، رسانه و فضای مجازی در نظر گرفته شده است، عنوان کرد: از جمله این کارویژه‌ها نویسندگی، کارشناسی رسانه، مدرسی هنر، تهیه‌کنندگی، محقق و مولد، مبلغ فضای مجازی و کادر مدیریتی و اجرایی است.

مدیر هنر و تبلیغ معاونت تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه، افزود: در افق ۱۴۱۴، نیازمند به ۶ هزار و ۴۰۰ نیروی انسانی در عرصه هنر و رسانه هستیم و لازم است، این طلاب در بخش‌های مختلف تربیت شوند.

وی با اشاره به اهداف طرح جامع هنر، افزود: از جمله مهم‌ترین این موارد جریان‌سازی، تأثیرگذاری و بهره‌مندی از طلاب مستعد و هنرمند برای تبلیغ اسلام ناب و ارزش‌های انقلاب اسلامی، توسعه، ترویج و سامان‌دهی هنرهای اسلامی، شناسایی و سامان‌دهی استعدادهای هنری از میان طلاب، زمینه‌سازی برای هدایت هنر به سمت تعالی‌بخشی برنامه‌ها و... است.

حجت‌الاسلام قربانی در پایان، گفت: قطعاً برای رسیدن به افق ۱۴۱۴، اجرای طرح جامع هنر، نیازمند شناسایی وضعیت هنر با ارائه گزارش فصلی و متناسب معاونت تبلیغ مدیریت‌های استانی به ستاد تبلیغ و به‌کارگیری همه ظرفیت‌های نهادها و سازمان‌های استانی برای رسیدن به هنر در حوزه‌های علمیه است.

تقدیر آیت‌الله‌العظمی جوادی

از حمایت و اهتمام ویژه

رهبر معظم انقلاب

نسبت به علوم عقلی

حضرت آیت‌الله جوادی آملی از اهتمام و حمایت ویژه رهبر معظم انقلاب نسبت به عقلمو عقلی تقدیر کرد و گفت: چه زمانی رهبری سراغ داشتیم که این‌طور از علوم عقلی و فلسفه حمایت کند.

به گزارش خبرگزاری رسا، گردهمایی اساتید علوم عقلی با سخنرانی حضرت آیت‌الله جوادی آملی ۲۹ آبان در مجمع عالی حکمت اسلامی در قم برگزار شد.

حضرت آیت‌الله جوادی آملی در این جلسه با اشاره به شخصیت والاّی علامه طباطبایی اظهار داشتند: شناخت علامه با اسفار و دیگر درس‌های علامه میسر نمی‌شود بلکه این شناخت برای ما در جلسات خصوصی رقم خورد.

این مرجع تقلید افزودند: در هیچ دوره‌ای از علوم عقلی حمایت نشده است و هرچا حمایتی صورت گرفته موجبات رشد مردان بزرگی را فراهم کرده است. چه زمانی رهبری سراغ داشتیم که این‌طور از علوم عقلی و فلسفه حمایت کند؟!

این مفسر قرآن کریم گفتند: در هیچ جا نمی‌توان یافت که ائمه علیهم‌السلام ترجمه متون عقلی به عربی را منع کرده باشند و حتی فیلسوفانی مانند کندی و شاگردانشان مورد حمایت ائمه علیهم‌السلام بوده‌اند و این روند تا دوران صفویه ادامه آشت و نمود آن شخصیت‌های بزرگی هم‌چون ملاصدرا و شیخ بهایی است و اکنون نیز حوزه قم به این لحاظ از نجف و اصفهان بالاتر است و این نعمت بزرگی است و اگر به وظیفه خود عمل نکنیم عذری نخواهیم داشت.

حضرت آیت‌الله جوادی آملی با اشاره به حمایت‌های رهبر معظم انقلاب از فلسفه و علوم عقلی افزودند: اساتید نباید بیشتر از دو بار درسی را تدریس کنند و ادامه آن را به شاگردان خود بسپارند و خود به سراغ مباحثه آثار کندی و فارابی بروند، آیت‌الله غروی هم در آمل همین شیوه را داشتند و درسی را بیشتر از دوبار تدریس نمی‌کردند.

حضرت آیت‌الله جوادی آملی اظهار داشتند: فلسفه تنها در بحث کردن از مبتدا و خبر "العقل موجود" خلاصه نمی‌شود و این عبارات بار معنوی دارند. این نگاه به فلسفه، علامه طباطبایی می‌سازد، کسی که عاقلانه زندگی کرد و جز به خداوند نیندیشید و با یوسه بر حرم کریمه اهل بیت افطار می‌کرد.

در ابتدای این جلسه حجت‌الاسلام و المسلمین محمداقبر خراسانی مدیر اجرایی مجمع عالی حکمت اسلامی گزارشی از ویژه‌برنامه‌های سالگرد ارتحال علامه طباطبایی ارائه کرد.

آیت‌الله‌اعرافى در دیدار نمایندگان

طلاب و فضلاء استان همدان تأکید کرد

برای بزرگداشت

آیت‌الله‌العظمی نوری همدانی

بادل و جان در خدمتیم

مدیر حوزه‌های علمیه تهیه و تنظیم دانشنامه حوزوی و علمای همدان را خواستار شد و گفت: ما در زمینه بزرگداشت حضرت آیت‌الله نوری همدانی با دل و جان در خدمتیم و اعلام آمادگی می‌کنیم.

به گزارش خبرگزاری حوزه، آیت‌الله اعرافی، ۲۸ آبان در دیدار نمایندگان طلاب و فضلاء استان همدان که در دفتر مدیر حوزه‌های علمیه در قم برگزار شد، ضمن تبیین فعالیت‌ها و اقدامات صورت‌گرفته در دوره جدید مدیریت حوزه، از قبیل طرح کارویژه‌های روحانیت، طرح آمایش، درختواره رشته‌های تحصیلی و...، به سیاست مدیریت حوزه نسبت به سایر استان‌ها نیز اشاره کرد و خاطرنشان ساخت: ما در قبال استان‌ها چند سیاست مهم را دنبال می‌کنیم، از جمله آن تفویض و واسپاری امور با اختیارات بیشتر؛ البته با تقویت نظارت هوشمند جهت ارتقا و تعالی حوزه‌های منطقه‌ای و استانی برای پاسخ‌گویی بیشتر به نیازهای جامعه و منابع پایدار می‌باشد.

وی گفت: ذیل همه این برنامه‌ها حدود ۳۰ برنامه تعریف شده است؛ مثل واسپاری امتحانات، مجوز سطوح عالی، رسمیت پیدا کردن دروس خارج و برنامه‌های دیگری که در استان‌ها پیگیری می‌شود.

آیت‌الله اعرافی افزود: ما از همه استان‌ها خواسته‌ایم که ذیل آن برنامه‌های اصلی و کلان حوزه، یک برش ۵ ساله حوزه استانی و برشی از طرح آمایش داشته باشند و حوزه استان همدان نیز، باید در این امر مشارکت جدی داشته باشد.

مدیر حوزه‌های علمیه تهیه و تنظیم دانشنامه حوزوی و علمای همدان را خواستار شد و گفت: ما در زمینه بزرگداشت حضرت آیت‌الله نوری همدانی با دل و جان در خدمتیم و اعلام آمادگی می‌کنیم.

یادآوری می‌شود، در ابتدای این دیدار تنی چند از نمایندگان شهرهای همدان، به بیان دیدگاه‌ها و مشکلات طلاب این شهرستان‌ها پرداختند.

اشتراک

افق حوزه

۰۲۵ - ۳۲۹۰۰۵۳۶

۰۹۱۹۶۹۱۴۴۵۰

حوزه علمیه هامبورگ یکی از رویش هاست

حجت‌الاسلام والمسلمین عباسی گفت: وضعیت کنونی حوزه‌های علمیه قابل مقایسه با دهه‌های پیش نیست. امروز در مغرب‌زمین نیز، شاهد رویش مبارک حوزه‌های علمیه هستیم که حوزه علمیه مرکز اسلامی هامبورگ، یکی از این رویش‌ها به‌شمار می‌آید.

به گزارش خبرگزاری حوزه، حجت‌الاسلام والمسلمین علی عباسی، ۲۷ آبان درآیین آغاز سال جدید تحصیلی حوزه علمیه مرکزاسلامی هامبورگ که به‌صورت برخط برگزار شد، با تأکید بر این‌که تاریخ حوزه‌های علمیه، همواره شاهد حضور بزرگانی بوده است که با تحمل سختی‌ها و دشواری‌ها، وجود خود را وقف کسب و نشر معارف الهی نمودند، تصریح کرد: قله‌هایی مانند شیخ مفید، شیخ طوسی، علامه حلی، شهید اول، شهید ثانی، شیخ انصاری تا علمای عصر ما مانند امام خمینی علیه‌السلام و علامه طباطبائی که امروز از آن‌ها نام می‌بریم، الگوهای ارزنده‌ای برای کسانی هستند که می‌خواهند، در این مسیر گام بردارند.

رئیس جامعه‌المصطفی‌العالمیه تحقق انقلاب اسلامی به رهبری امام خمینی علیه‌السلام را گشاینده افقی جدید و گسترده در برابر حوزه علمیه دانست و خاطرنشان ساخت: وضعیت کنونی حوزه‌های علمیه قابل مقایسه با دهه‌های پیش‌از آن نیست. توسعه رشته‌های علمی، آثار علمی فراوان در قالب کتاب‌ها، نشریات و محصولات فرهنگی و گسترش حوزه‌های علمیه در نقاط مختلف جهان، تنها بخشی از نتایج و برکات انقلاب اسلامی بود. امروز در مغرب‌زمین نیز شاهد رویش مبارک حوزه‌های علمیه هستیم که حوزه علمیه مرکزاسلامی هامبورگ یکی از این رویش‌ها به‌شمار می‌آید.

وی با اشاره به تلاش گروه‌های مختلفی در جهان برای نشان دادن چهره‌ای غیرواقعی و هراسناک از اسلام، اذعان داشت: رسالت و مسئولیت عزیزانی مانند شما، حوزه‌های علمیه و به‌ویژه حوزه علمیه در مغرب‌زمین، پاسخ‌گویی به این هجوم فرهنگی و نشان دادن چهره عقلائی و معنوی از اسلام است.

حجت‌الاسلام والمسلمین عباسی، گفت‌مان انقلاب اسلامی را عقلانیت، معنویت و عدالت خواند و اظهار داشت: نگاه عقلانی به دین و آموزه‌های اخلاقی و معنوی برآمده از آن، در روزگاری که معنویت به کالایی کمیاب بدل شده است و عدالت که امروز دنیا و نظام جهانی به آن نیاز دارد، گفت‌مان اسلام ناب، انقلاب اسلامی و حوزه‌های علمیه است.

رئیس جامعه‌المصطفی علیه‌السلام در توصیه به طلاب حوزه علمیه مرکز اسلامی هامبورگ، خاطرنشان کرد: تمام افرادی که در این مسیر قدم گذاشته‌اند، باید در گام نخست به تلاش علمی و آشنایی عمیق با معارف اسلامی اهتمام ورزند. فرصت جوانی، بهترین زمان برای علم‌آموزی و آشنایی با حقایق الهی است. در کنار این تلاش علمی، همان‌گونه که همواره سنت و میراث معنوی حوزه‌های علمیه بوده است، تلاش برای رشد اخلاقی، تهذیب نفس و آراستگی به کمالات معنوی قرار دارد. علوم و یافته‌های علمی باید در جان و دل دانش‌پژوه قرار گیرد که تنها با تهذیب نفس و رشد اخلاقی ممکن می‌گردد.

در ویننار ستاد حوزوی بحران و حوادث غیرمترقبه حوزه‌های علمیه مطرح شد

فعالیت ۲۰ هزار نیروی جهادی در دوران شیوع کرونا

سنت، مسیحیت مانند کلیسای واتیکان و دانشگاه الازهر ارسال نمود.

حجت‌الاسلام والمسلمین زمانی گفت: کمیته هشتم، کمیته پشتیبانی است که مسئولیت آن برعهده مرکز خدمات حوزه‌های علمیه می‌باشد؛ مرکز خدمات، خدمات بسیاری هم‌چون امور بیمه‌ای طلاب جهادی را ارائه کرده است. وی با بیان این‌که کمیته بعدی کمیته افتای شرعی است که با کمک دفتر مقام معظم رهبری فعالیت دارد، گفت: کمیته دوم در زمینه طب سنتی و اسلامی که در طول این ۹ ماه از این دو گنجینه محروم بوده‌ایم؛ در این کمیته افرادی حضور دارند که هم متخصص در زمینه‌های طب سنتی و اسلامی بوده‌اند و هم دارای مدارک علمی پزشکی نوین هستند. دبیر ستاد حوزوی بحران و حوادث غیرمترقبه خاطرنشان کرد: مسئول کمیته طب، دکتر نورمحمدی هستند که هم پزشک هستند و استاد دانشگاه تهران و هم تاکنون ۱۸ هزار حدیث طبی را استخراج کرده و حدود ۲۰ جلد کتاب نیز تألیف نموده‌اند که برای ما قابل استفاده هستند.

حجت‌الاسلام والمسلمین زمانی گفت: آخرین کمیته، کمیته دین و مناسک دینی است که با هدف تنظیم شیوه‌نامه‌های دینی تشکیل شده است که ریاست آن با سازمان تبلیغات اسلامی بوده و حوزه علمیه قم نیز با آن‌ها همکاری دارد.

دبیر ستاد حوزوی بحران و حوادث غیرمترقبه عنوان داشت: پیشنهادی که به مدیران حوزه‌های علمیه استان‌ها داده می‌شود، برنامه‌ریزی برای طلاب جهادگر برای تربیت و رشد در جهت مسئولیت‌های بالا و آماده شدن برای ارائه خدمات به انقلاب و نظام است.

حجت‌الاسلام والمسلمین زمانی در پایان از مدیران استان‌ها درخواست کرد، اسامی جهادگران را برای اموری هم‌چون بیمه و طرح‌های پیشنهادی و ابتکاری در حال اجرای خود را به ستاد حوزوی بحران ارسال نمایند تا کمک‌هزینه اجرای آن‌ها برای حوزه‌های استان‌ها تأمین شود.

● مدیران مدارس با طلاب جهادگر هماهنگ شوند
حجت‌الاسلام والمسلمین حمید ملکی هم در این ویننار با بیان این‌که لازم است در موج جدید کرونا لیست جانانه‌ای به فرمایش مقام معظم رهبری داشته باشیم، افزود: روحانیت همیشه در زمینه جهاد، علم، اخلاق و معنویت جلودار بوده است و در این روزها هم ان‌شاءالله جلودار باشد.

قائم‌مقام دبیر حوزه‌های علمیه بیان داشت: همه با هم در هر سطح و جایگاهی باید به این فرمان رهبری لبیک بگوییم و در این زمینه پیشنهاد من این است که با جوانان، دانشگاهیان، بسیجیان و سایر اقشار دغدغه‌مند

مجازی ملی نیز، از سوی این کمیته انجام خواهد گرفت که برای کل استان‌ها خواهد بود و در این دوره به‌صورت ۶۰ ساعت غیرحضور و ۲۰ ساعت حضوری و عملیاتی در بیمارستان‌ها، روش‌های مشاوره دادن به داوطلبان را آموزش خواهیم داد.

وی افزود: کمیته بعدی در زمینه فعالیت‌های جهادی که با حدود ۶۵ طلبه در قم فعالیت دارد، کمیته آرامستان‌ها و غسل‌خانه‌هاست و در اکثر استان‌ها و شهرستان‌ها هنوز طلاب در آرامستان‌ها مشغول تغسیل و تجهیزات هستند.

دبیر ستاد حوزوی بحران و حوادث غیرمترقبه بیان داشت: چهارمین کمیته در زمینه توزیع محصولات بهداشتی و مواسات مؤمنانه فعالیت دارد؛ درخواست داریم این گروه در شهرستان‌ها هم راه‌اندازی شود.

دبیر ستاد حوزوی بحران و حوادث غیرمترقبه بیان داشت: پنجمین کمیته، کمیته اقتصادی و سیاسی است؛ این کمیته برای بررسی مسائل و آسیب‌های اقتصادی و سیاسی ناشی از شیوع کووید۱۹ توسط جمعی از اقتصاددانان و سیاست‌دانان حوزوی تشکیل شده است و در حال تحقیق و پژوهش بر روی این موضوعات هستند.

حجت‌الاسلام والمسلمین زمانی تصریح کرد: کمیته دیگر در زمینه تولید محتوای علمی و پاسخ به شبهات مربوط به شیوع ویروس کرونا؛ هم‌چون دین‌سنجی و قم‌سنجی که در اوایل دوران شیوع کرونا به وقوع پیوست، فعالیت دارد؛ اعضای این کمیته تاکنون به ۳۰۰ شبهه در این زمینه‌ها پاسخ داده و ۴ کتاب را تألیف نموده‌اند.

دبیر ستاد حوزوی بحران و حوادث غیرمترقبه گفت: از دیگر فعالیت‌های این کمیته می‌توان به پرداختن به راهکارهای دین‌مبین اسلام در مبارزه با چنین بیماری‌هایی که همه‌گیر هستند، اشاره کرد.

وی تصریح کرد: تاکنون ۱۵ جلد کتاب و نشریه از طرف حوزه علمیه قم با موضوع بیماری کرونا تألیف و چاپ شده است؛ در حدود ۱۰ کتاب دیگر نیز در دست تألیف است که به‌زودی منتشر خواهند شد.

حجت‌الاسلام والمسلمین زمانی اظهار داشت: کمیته ششم از کمیته‌های یازده‌گانه، کمیته رسانه است؛ این کمیته مسئولیت اطلاع‌رسانی محصولات و فعالیت‌های ستاد بحران حوزه و گروه‌های جهادی را برعهده دارد. مسئول دفتر اجتماعی سیاسی حوزه‌های علمیه عنوان داشت: یکی دیگر از کمیته‌های جهادی، به مسائل بین‌المللی می‌پردازد و تاکنون توانسته تجربیات زیادی را به کشورهای دیگری هم‌چون لبنان منتقل کند.

وی خاطرنشان کرد: این کمیته، نامه مفصلی به ۵۰۰ متفکر جهان و با موضوع تعبیر الهیاتی کرونا از زبان آیت‌الله عارفی، مدیر محترم حوزه‌های علمیه، با زبان‌های گوناگون و برای متفکرین جهان تشیع، اهل

ویننار ستاد حوزوی بحران و حوادث غیرمترقبه حوزه علمیه قم ۲۴ آبان از سوی این ستاد و با حضور حجج اسلام زمانی رئیس این ستاد، ملکی قائم‌مقام مدیر حوزه‌های علمیه در امور استان‌ها و هم‌چنین مدیران حوزه‌های علمیه استان‌ها و جهادگران فعال، برگزار شد. به گزارش خبرگزاری حوزه، حجت‌الاسلام والمسلمین محمدحسن زمانی در ویننار ستاد حوزوی بحران و حوادث غیرمترقبه، گفت: برگزاری این نشست، لبیکی است به بیانات مقام معظم رهبری که چند روز پیش فرمودند: «نیروهای جهادی در موج سوم کرونا وارد میدان شوند و در امر مقابله با این بیماری کمک‌رسانی کنند». وی افزود: ۲۰ هزار نفر نیروی جهادی تاکنون در این عرصه فعالیت داشته‌اند؛ در طول ۹ ماه گذشته نیروهای مستقر در آرامستان‌ها هم کار جهادی خود را ادامه داده و آن‌را تعطیل نکرده‌اند.

دبیر ستاد حوزوی بحران و حوادث غیرمترقبه با بیان این‌که در هفته گذشته در جلسه‌ای مدیر محترم حوزه‌های علمیه بر حضور طلاب در عرصه جهاد و کمک‌رسانی به بیماران کرونایی تأکید داشتند، خاطرنشان کرد: ستاد حوزوی بحران که از ۴ سال پیش تشکیل شده است، در قم به دلیل تنوع خدمات طلاب در جریان کرونا، کمیته‌های یازده‌گانه‌ای را تشکیل داده است.

حجت‌الاسلام والمسلمین زمانی گفت: یکی از کمیته‌های یازده‌گانه، کمیته عبادت از بیمارستان‌هاست؛ در حال حاضر در ۴ بیمارستان نکویی، کامکار، امیرالمؤمنین علیه‌السلام و بهشتی نیروهای جهادی در حال خدمت‌رسانی هستند و به‌زودی در بیمارستان امام رضا علیه‌السلام نیز کار خود را شروع می‌کنند.

وی بیان داشت: در موج اول و دوم این بیماری، جهادگران انواع خدمات را از قبیل استحمام و تغذیه بیماران تا نظیف محیط بیمارستان انجام می‌دادند؛ اما در این موج می‌خواهیم، کمک به پرستاران و همراهان بیماران، پرداختن به مسائل شرعی و تبلیغ معارف دینی و هم‌چنین برگزاری مراسم دعا و سایر مراسمات متناسب با محیط بیمارستان در اولویت فعالیت‌های طلاب جهادی باشد.

دبیر ستاد حوزوی بحران و حوادث غیرمترقبه با اشاره به این‌که کمیته مشاوره و روان‌شناسی، کمیته‌ای است که زیر نظر حجت‌الاسلام والمسلمین مهکام مشغول به خدمت‌رسانی است، اظهار داشت: اعضای این کمیته به نقاط مختلف کشور اعزام می‌شوند؛ اما به‌دلیل سختی‌ها و محدودیت‌های اعزام دو دوره آموزشی برای انجام کار مشاوره‌ای در شهرستان‌ها به‌صورت ثابت در نظر گرفته شده است.

حجت‌الاسلام والمسلمین زمانی گفت: آموزش

نماینده ولی فقیه در استان قزوین در دیدار مسئول رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه

رسانه حوزه علمیه دارای چشم‌انداز روشن و مخاطب جهانی است

خداوند در قرآن می‌فرماید که مخاطبش بنی‌اسرائیل در یک جغرافیای مشخص و جمعیت محدود است؛ اما رسالت پیامبر اسلام صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم قبیله‌ای و قومی نیست و برای ناس نازل شده است و کل مردم جهان را در بره‌روای دربر می‌گیرد. لذا مخاطب‌سازی و مشخص کردن حیطه مخاطبان مسأله مهمی است که ما به‌عنوان رسانه باید از قرآن بیاموزیم.

● ظرفیت‌های جدیدی در عرصه رسانه و ارتباطات پدید آمده است

حجت‌الاسلام محمدرضا برته نیز در این دیدار، با بیان این‌که با هم‌فکری و مشورت، ریل‌گذاری مناسبی برای اقدامات بعدی به‌منظور فعال‌تر کردن ظرفیت‌های حوزه و روحانیت در عرصه رسانه صورت گرفته است، گفت: فعالیت مشترک رسانه‌ای و نیز ایجاد پنجره واحد خبری یکی از ضرورت‌ها در مقطع حساس کنونی به‌شمار می‌رود؛ البته ما در این باره، بارها از نهادها و مراکز

حجت‌الاسلام والمسلمین محمدرضا برته رئیس مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه، ۲۶ آبان به همراه مدیران رسانه‌ای حوزه با سفر به قزوین، تقویت دفتر خبرگزاری حوزه در این استان و افزایش تعاملات خبری را پی گرفت. دیدار با حجت‌الاسلام والمسلمین عابدینی نماینده ولی فقیه در استان قزوین، نشست با حجت‌الاسلام والمسلمین سبحانی‌نیا مدیر حوزه علمیه استان، حضور در جلسه شورای مدیران مدارس علمیه، شرکت در برنامه زنده صدا و سیما و بازدید از خبرگزاری جمهوری اسلامی در این استان، از برنامه‌های هیأت رسانه حوزه علمیه در این سفر یک‌روزه بود.

● غدیرختم تجلی بزرگ‌ترین کار رسانه‌ای پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم بود

به گزارش خبرگزاری حوزه در قزوین، حجت‌الاسلام والمسلمین عابدینی در دیدار با حجت‌الاسلام والمسلمین محمدرضا برته مسئول مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه کشور و هیأت همراه، با اشاره به ویژگی‌های رسانه در نظام مکتبی اهل‌بیت علیهم‌السلام، افزود: رسانه در مکتب ما یک موقعیت و بستری دارد که دیگران این جایگاه را هیچ‌وقت نداشته و ندانند؛ ما در رسانه یک پیشینه منحصره‌فرد افتخارآمیزی داریم که از حضرت آدم علیه‌السلام و انبیای عظام آغاز می‌شود که سرمایه‌های رسانه‌ای برای مایجاد می‌کنند.

وی بیان کرد: ما از هرکدام از انبیا علیهم‌السلام برای تمام عالم سخن رسانه‌ای داریم و از زندگی هر یک از آنان درسی برای عبرت‌آموزی و الگوگیری ما وجود دارد، چه‌بسا که با نمایش زندگی آنان در تلویزیون، جذاب‌ترین و پرتیرافذترین فیلم‌ها در عالم را می‌توان نشان داد. ما

برپایی نمایشگاه خدمات چشمگیری را انجام داده است که به دنبال افزایش این اقدامات هستیم.

● ساخت برنامه‌های مستند حوزه‌های علمیه اولویت جدی ماست

هم‌چنین مدیر روابط عمومی و فضای مجازی حوزه‌های علمیه استان قزوین نیز، در جلسه شورای مدیران مدارس علمیه قزوین، گفت: خوشبختانه با مدیریت ارزشمند حجت‌الاسلام والمسلمین سبحانی‌نیا، امروز این حوزه علمیه در زمینه اطلاع‌رسانی در موضوعات مختلف در بین استان‌های کشور در جایگاه خوبی قرار دارد و این تلاش‌ها با همراهی همه مدیران دلسوز مدارس علمیه و مدیر حوزه علمیه استان قزوین بیش‌از پیش استمرار خواهد داشت.

حجت‌الاسلام عباس افشار با بیان این‌که تولید بیش‌از ۵۰ مستند تلویزیونی و پخش از شبکه استانی و ملی از فعالیت‌های عمده رسانه حوزه علمیه قزوین است، ادامه داد: در تلاش هستیم که فعالیت‌های طلاب و روحانیون را در عرصه‌های مختلف جهادی به تصویر بکشیم که خوشبختانه مستند «زال خدمت ۱» که در بین ۲۶۵ اثر رتبه اول را به خود اختصاص داد، در رابطه با فعالیت‌های طلاب در زمینه مبارزه با بیماری کرونا بود.

یادآوری می‌شود، بازدید از مدارس علمیه الفتافیه و صالحیه قزوین، تقدیر از تلاش‌های قراقرگ جهادی حوزه علمیه قزوین در عرصه مبارزه با کرونا و انعکاس فعالیت‌های جهادی طلاب و روحانیون از مستند «زال خدمت ۲» ویژه تلاش جهادی طلاب و روحانیون استان قزوین در عرصه کمک‌های مؤمنانه، ازجمله برنامه‌های حجت‌الاسلام والمسلمین برته در سفر یک‌روزه به استان قزوین بود.

حوزه علمیه کشور با بیان این‌که امروز به‌شکل ذی‌ربط این مجموعه در موضوعات رسانه‌ای هستیم، افزود: مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه علمیه به‌دنبال راه‌اندازی دوره‌های سواد رسانه و تربیت خبرنگار به‌صورت تخصصی است تا بتوانیم تأثیرگذاری بیشتری را در سطوح داخلی و بین‌المللی داشته باشیم.

حجت‌الاسلام والمسلمین با اشاره به این‌که مرکز رسانه حوزه علمیه امروز در چهار بخش فعالیت دارد، گفت: بخش‌های یادشده شامل رصد، جریان‌شناسی و آینده‌پژوهی، خبر و اطلاع‌رسانی، فضای مجازی و سایت، نظارت مستمر، ارزیابی و مدیریت مراکز استانی است.

وی با بیان این‌که مراکز چهارگانه یادشده می‌توانند، در مراکز استانی نیز فعالیت داشته باشند و اگر چنین شود، می‌توان در راستای اثرگذاری رسانه‌ای گام‌های جدی برداشت، از تلاش‌های دفتر خبرگزاری حوزه در قزوین، به‌خاطر انعکاس فعالیت‌های طلاب و روحانیون قدردانی کرد.

● استان قزوین دارای پیشینه درخشان در تربیت عالم است

مدیر حوزه علمیه قزوین نیز در جلسه شورای مدیران مدارس علمیه قزوین، گفت: استان قزوین در زمینه فعالیت‌های رسانه‌ای در بخش‌هایی مانند تولید خبر، تولید مستند و تولید محتواهای دیگر، عملکرد بسیار چشم‌گیری داشته است و جزء مراکز مطرح در این موضوع است. حجت‌الاسلام والمسلمین محمدتقی سبحانی‌نیا خاطرنشان کرد: حوزه علمیه استان قزوین در زمینه خدمات اجتماعی مانند آزادسازی زندانیان، مشاوره و

حوزوی درخواست تحقق این مسأله را داشته‌ایم و در عین حال از طریق ظرفیت خبرگزاری حوزه و هفته‌نامه افق حوزه، آماده همه‌گونه همکاری و مشارکت در پوشش خبری برنامه‌ها و نیز تولید محتوای رسانه‌ای در قالب‌های مختلف و جذاب هستیم، چراکه این مسأله را جزء رسالت‌های ذاتی خود می‌دانیم.

مسئول رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه کشور با بیان این‌که تعاملات رسانه‌ای حوزه به‌عنوان یک رسانه تأثیرگذار در سطح کشور و حتی بین‌الملل افزایش یافته است، هم‌چنین، وزن دادن به طلاب جوان، معرفی نخبگان حوزه و آثار علمی آنان و پرداختن به مسائل بانوان را تنها بخشی از اقدامات جدید رسانه حوزه دانست.

وی با تقدیر از تلاش‌های دفتر خبرگزاری حوزه در قزوین، بیان کرد: استان قزوین خوشبختانه در تولید اخبار رتبه اول و

آیت‌الله اعرافی با بیان این‌که طراحی صدها برنامه و ترسیم سند بالادستی با فعالیت‌های جهادی به‌دست آمده؛ نه با هزینه کلان، اظهار داشت: مسأله‌ای که مدیریت حوزه‌های علمیه بر روی آن تأکید دارد، طرح آمایش است. نگاه ما در آمایش در عرصه بین‌المللی این است که آن را مهم تلقی کنید، چراکه آمایش پیشران برای حرکت‌هاست.

وی با بیان این‌که با وجود اهمیت، این بحث از غنای لازم برخوردار نیست، عنوان کرد: مدیریت حوزه، غنابخشی آمایش در عرصه بین‌الملل را به‌صورت مستقل در نظر گرفته، تا بهتر بتواند در عرصه بین‌الملل فعالیت، طرح و برنامه ارائه کند.

عضو شورای عالی حوزه‌های علمیه افزود: از دیگر طرح‌های این مدیریت، بحث درخت‌واره رشته‌هاست؛ اما مهم‌ترین نقش این مرکز در مورد درخت‌واره رشته‌ها، داشتن رویکرد بین‌المللی در همه رشته‌ها، پیگیری برای فعال کردن رشته‌ها در ارتباط با عرصه بین‌الملل، طراحی برای اجرای نقشه و تعیین سرفصل و توجه به پیوست بین‌المللی همه رشته‌هاست.

مدیر حوزه‌های علمیه با تأکید بر توجه مرکز ارتباطات و بین‌الملل حوزه بر مسأله تحقق تبلیغ در عرصه بین‌الملل، اظهار داشت: باید بازنگری جدی‌تری در بحث تبلیغ بین‌الملل صورت گیرد تا از مطلوبیت خارج شود.

عضو شورای عالی حوزه‌های علمیه، ضمن تأکید بر شبکه‌سازی در عرصه تبلیغ بین‌الملل، تربیت افراد متخصص در بحث ادیان و مذاهب هم‌چون مسیحیت و یهودیت را ضروری دانست.

وی بیان داشت: مسأله دیگر تعامل این مرکز با جامعهٔالمصطفی ^ﷺ و حضور اساتید غیرایرانی در حوزه است. باید به این مقوله توجه و این افراد را هم شناسایی کرد.

آیت‌الله اعرافی در بازدید از مرکز ارتباطات و بین‌الملل حوزه‌های علمیه تأکید کرد

تبلیغ بین‌الملل از مظلومیت خارج شود

مدیر حوزه‌های علمیه با تأکید بر توجه مرکز ارتباطات و بین‌الملل حوزه‌های علمیه بر مسأله تحقق و تقویت تبلیغ

در عرصه بین‌الملل، اظهار داشت: باید بازنگری جدی‌تری در بحث تبلیغ بین‌الملل صورت گیرد تا از مظلومیت خارج شود.

به گزارش خبرگزاری حوزه، آیت‌الله اعرافی، ۲۷آبان در بازدید از بخش‌های مختلف مرکز ارتباطات و بین‌الملل حوزه‌های علمیه و در ادامه آن، در نشست با مسئول و کارشناسان بخش‌های مختلف این مرکز، گفت: تمرکز ما در چند سال اخیر بر روی زیرساخت‌های حوزه بوده است، چرا که بدون تحقق این زیرساخت‌ها، اجرای سایر موارد از جمله همین مرکز نمی‌توانست به رشد و بالندگی

برسد.

عضو شورای عالی حوزه‌های علمیه افزود: با وجود همه مشکلات باید بدانیم که ذات حوزه، بین‌المللی و جهانی است و هویت آن هم، خدمت به جامعه بشری، اسلامی و دینی و مذهبی است و در عین حال دارای استعداد‌های جهانی زیادی هم است.

وی بیان داشت؛ ولی با وجود همه استعداد‌ها، با توجه به تجربیاتی که خودم

وینبار بین‌المللی «پیامبر رحمت، محور وحدت» با محورهای؛ جلوه‌هایی از رحمت در سیره پیامبر ^ﷺ، آموزه‌های قرآنی رحمت و تعامل مهربانانه اسلام با غیرمسلمانان و ابعاد رحمت جهانی پیامبر ^ﷺ ۲۶آبان با سخنرانی حجج اسلام و آقایان؛ زمانی مسئول دفتر امور اجتماعی و سیاسی حوزه‌های علمیه، مولوی اسحاق مدنی عضو شورای عالی مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، ماموستا ملاقادر قادری امام‌جمعه پاوه، سیدضیاء‌الدین مکی رئیس مرکز اسلامی فرانسه و با حضور علمای بلاد، به‌همت دبیرخانه جهانی مقابله با جریان‌های افراطی و تکفیری و مؤسسه دارالاحلام مدرسه اهل‌البیت ^{علیهم‌السلام} تحت اشراف حضرت آیت‌الله مکارم شیرازی، برگزار شد.

● **شریعت اسلام، شریعت رحمت است**
به گزارش خبرگزاری رسا، حجت‌الاسلام والمسلمین زمانی در وینبار بین‌المللی «پیامبر رحمت، محور وحدت» با بیان این‌که دین اسلام مبتنی بر سلم و امان نازل شده است، ادامه داد: این دین، اسلام نامیده شده است، چون همه را به سوی «سلم» و سلامت و صلح فرامی‌خواند و چیزی جزاین را ترویج نمی‌کند.

وی با تأکید براین‌که عدالت از ارکان نظم بشری است و این موضوع، در دین اسلام مورد تأکید بسیاری قرار گرفته است، اضافه کرد: پیامبر اکرم ^ﷺ بر کفار و مشرکان نیز ترحم می‌کردند، اگرچه از سوی آن‌ها بسیار مورد آزار قرار می‌گرفتند، ایشان بزرگترین اسوه و الگو هستند و ما مسلمانان امروز باید از سیره و سبک و منش ایشان در دنیایی که دشمنان علیه ما هجیم می‌کنند، پیروی کرده و با یکدیگر متحد باشیم.

مسئول دفتر امور اجتماعی و سیاسی

حوزه‌های علمیه با اشاره به آیه شریفه «عزیز علیه ما عنتم حریص علیکم بالمؤمنین رءوف رحیم»، مراد از «عنتم» را مشکلات و مصائب عارض‌شده بر امت اسلامی دانست و گفت: ای علما و رجال که ورثه انبیا هستید، آیا مشکلی بزرگتر از قتل و جنگ و ذبح مسلمان به دست مسلمان وجود دارد؟ امروز باید از تفرقه امت اسلامی جلوگیری کنیم.

وی با بیان این‌که شریعت اسلام، شریعت رحمت است، تأکید کرد: این مهم نه‌تنها برای مسلمانان؛ بلکه برای همه بشریت صدق می‌کند؛ اما برخی متعصبان پیامبر اکرم ^ﷺ را، تنها برای عرب‌ها و مسلمانان رحمت می‌دانند، درحالی‌که ایشان طبق آیات قرآن کریم «رحمة للعالمین» بودند.

حجت‌الاسلام والمسلمین زمانی در پایان تأکید کرد: باید دانست که مبارزه اصلی ما با استکبار و صهیونیست‌هاست؛ زیرا این دشمنان در پی استعمار هستند و با راه‌اندازی فتنه تکفیری‌ها سعی می‌کنند، امت اسلامی را به جان همدیگر بیندازند.

- اسلام اهانت به مقدسات سایر ادیان را جایز نمی‌داند**

مولوی اسحاق مدنی، عضو شورای عالی مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی نیز در این وینبار، با اشاره به آیه شریفه «إن هذه أمکم امة واحدة وأنا رکم؛ فاعبدون» گفت: همه انبیای الهی یک امت واحد را تشکیل می‌دهند و فرقی میان آن‌ها نیست و اسلام هیچ‌گاه توهین به هیچ‌کدام از انبیای الهی را جایز نمی‌داند؛ حتی آمده است که اگر

کسی به مقدسات سایر ادیان توهین کند، مسلمان و مؤمن محسوب نمی‌شود. وی با بیان این‌که تعجب می‌کنیم، از برخی اشخاص معروف که به‌صراحت اهانت به رسول اکرم ^ﷺ را مشروع می‌دانند، خاطرنشان کرد: اهانت به پیامبر اکرم ^ﷺ یک ظلم و اهانت بزرگ است و ما باید توهین‌کنندگان را نسبت به غفلت‌هایشان متوجه کنیم.

- اعمال تکفیری؛ حربه دشمن برای تخریب چهره اسلام**

ماموستا ملاقادر قادری امام‌جمعه پاوه هم در این وینبار، با اشاره به تجلی رحمت در سیره پیامبر اکرم ^ﷺ، گفت: پیامبر اکرم ^ﷺ در راه هدایت مردم بارها مورد هجیم و حمله فیزیکی قرار گرفتند و از سوی جاهلان سنگ‌باران شدند؛ اما دست به دعا

آیت‌الله اعرافی با بیان این‌که طراحی صدها برنامه و ترسیم سند بالادستی با فعالیت‌های جهادی به‌دست آمده؛ نه با هزینه کلان، اظهار داشت: مسأله‌ای که مدیریت حوزه‌های علمیه بر روی آن تأکید دارد، طرح آمایش است. نگاه ما در آمایش در عرصه بین‌المللی این است که آن را مهم تلقی کنید، چراکه آمایش پیشران برای حرکت‌هاست.

وی با بیان این‌که با وجود اهمیت، این بحث از غنای لازم برخوردار نیست، عنوان کرد: مدیریت حوزه، غنابخشی آمایش در عرصه بین‌الملل را به‌صورت مستقل در نظر گرفته، تا بهتر بتواند در عرصه بین‌الملل فعالیت، طرح و برنامه ارائه کند.

عضو شورای عالی حوزه‌های علمیه افزود: از دیگر طرح‌های این مدیریت، بحث درخت‌واره رشته‌هاست؛ اما مهم‌ترین نقش این مرکز در مورد درخت‌واره رشته‌ها، داشتن رویکرد بین‌المللی در همه رشته‌ها، پیگیری برای فعال کردن رشته‌ها در ارتباط با عرصه بین‌الملل، طراحی برای اجرای نقشه و تعیین سرفصل و توجه به پیوست بین‌المللی همه رشته‌هاست.

مدیر حوزه‌های علمیه با بیان این‌که افرادی که در این مرکز مشغول فعالیت هستند، زبان‌دان می‌باشند، گفت: بین‌الملل، عرصه بسیار مهمی است و برای همین در این بخش، نیازمند افرادی هستیم که در همه موارد بتوانند اثرگذار باشند.

وی با بیان این‌که در حوزه، مبلغان زبان‌دان زیادی داریم، اما نمی‌توانند در عرصه بین‌المللی اثرچندانی داشته باشند، گفت: به‌همین دلیل، تربیت نیروهای نخبه زبان‌دان یکی از اولویت‌های این مرکز است.

حجت‌الاسلام والمسلمین حسینی کوهساری گفت: مرکز ارتباطات و بین‌الملل حوزه‌های علمیه آمادگی دارد تا با سایر مراکز و نهادهای نظام برای فعالیت بهتر و قوی‌تر در عرصه بین‌الملل همکاری لازم را داشته و باشد و در همین رابطه نگاهم‌نامه‌های زیادی هم امضا شده است.

رئیس مرکز اسلامی فرانسه هم در این وینبار، با اشاره به این‌که دین اسلام در مرزهای جغرافیایی وزمینی محدود نمی‌شود، گفت: ما این قاعده را از آیه شریفه «وما ارسلناک الا رحمةً للعالمین» برداشت می‌کنیم.

وی با بیان این‌که پیامبر اسلام ^ﷺ برای هدایت انسان‌ها از جان خودشان مایه می‌گذاشتند، خاطرنشان کرد: همه جنبه‌های شخصیت برجسته پیامبر اکرم ^ﷺ قابل تطبیق بر هر زمان و مکانی است. ایشان در اوج رحمت قرار داشتند و در روز فتح مکه که عده‌ای شعار «الیوم، یوم‌الملحمه» (امروز روز در هم کوبیدن است)، را سر می‌دادند، ایشان فرمودند: «الیوم، یوم‌المرحمه».

رئیس مرکز اسلامی فرانسه با بیان این‌که پیامبر اکرم ^ﷺ محور تقارب و وحدت میان آحاد بشر هستند و رسالت ایشان متناسب با فطرت انسان است، اضافه کرد: ایشان نمونه عملی تبلیغ رسالت‌های الهی هستند و ازاین جهت ما باید از اخلاق و سیره و سبک ایشان پیروی کرده و الگو برداری کنیم.

● **اسلام دین عدالت، مودت، رحمت و رعایت حقوق دیگران است**
خامه‌پار، راینر فرهنگ جمهوری اسلامی ایران در لبنان نیز خاطرنشان کرد: اسلام دین عدالت، مودت، رحمت و رعایت حقوق دیگران است و باید نسبت به این موضوعات توجه داشته باشیم. وی با اشاره به آیه شریفه «فیما رحمة من الله لنت لهم ولو کنت ظفا غلیظ القلب لانفضوا من حولک»، بیان کرد: اساساً اگر رحمت پیامبر اکرم ^ﷺ نبود، این دین جهانی نمی‌شد؛ امروز ما باید با همین راهبرد نسبت به وحدت و اتحاد در دنیای اسلام تلاش کنیم.

نامه رئیس انجمن فقه و حقوق اسلامی حوزه علمیه قم به رهبر کاتولیک‌های جهان

از حضرت‌عالی به عنوان رهبر کاتولیک‌های جهان انتظار دارد، با توجه به تعالیم الهی، ارزش‌های انسانی و نیز قواعد و اسناد حقوق بین‌الملل، انتشار کاریکاتورهای اهانت‌آمیز به پیامبر اکرم حضرت محمد مصطفی ^ﷺ را محکوم کنید.

به گزارش خبرنگار خبرگزاری حوزه، آیت‌الله ابوالقاسم علیدوست رئیس انجمن فقه و حقوق اسلامی حوزه علمیه قم در نامه‌ای به پاپ فرانسیس رهبر کاتولیک‌های جهان که به دو زبان انگلیسی و عربی ترجمه شده است، از پاپ خواسته است، انتشار کاریکاتورهای اهانت‌آمیز به پیامبر اکرم حضرت محمد مصطفی ^ﷺ و نیز بیانات نفرت‌پراکنانه رئیس‌جمهور فرانسه در حمایت از انتشار آن را محکوم کند. متن کامل نامه به شرح زیر است:

بسم الله الرحمن الرحیم
عالیجناب پاپ فرانسیس / رهبر گرانقدر کاتولیک‌های جهان
ضمن تقدیم سلام و احترام محضر جنابعالی و درود بی‌پایان بر پیامبران الهی

بار دیگر اهانت به پیامبر رحمت حضرت محمد مصطفی ^ﷺ در کشور فرانسه از طریق نشر کاریکاتوری مستهجن اتفاق افتاد و

حمایت ریاست‌جمهوری فرانسه از این حرکت به بهانه دفاع از آزادی

بیان بر تأسف‌ها افزود.

این درحالی است که بر اساس آموزه‌های ادیان الهی، احترام به پیامبران که برترین انسان‌ها در طول تاریخ بشر هستند، مورد تأکید خداوند بوده است و همواره از سوی اهل ایمان و انسان‌های پاک‌سرشت و قدردان نیز به عنوان پاسخ و سپاسی کوچک در برابر حقوق بی‌شمار پیامبران الهی بر جامعه بشریت مورد توجه بوده و هست. اما زهی افسوس که نه تعالیم مذکور و نه اسناد متعدد بین‌المللی در خصوص ممنوعیت اهانت به مقدسات مذهبی، مخصوصاً پیامبران الهی، مانع جریحه‌دار کردن احساسات میلیاردها مسلمان نشده است و با اهانت به پیامبر همه انسان‌ها و حمایت‌های سیاسی از آن، عهد با خدای متعال در اطاعت از فرامین او از یک سو و عهد جامعه بشری با یکدیگر در احترام به معاهدات و میثاق‌های منعقدله فیما بین از سوی دیگر آشکارا و بی‌پروا زیر پا نهاده شده است.

درحالی این عمل شرم‌آور و حمایت از آن به خطا مستند به «آزادی بیان» اعلام می‌گردد که مفهوم مذکور با معنای روشنی که در حقوق بشر دارد در تضاد با آن‌هاست؛ چراکه اعلامیه جهانی حقوق بشر (ماده ۲۹)، میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (ماده ۸)، میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی (ماده ۱۲ و ۱۹)، هم چنین کنوانسیون اروپایی حقوق بشر (ماده ۱۹) برای «آزای بیان» محدودیت‌هایی مانند رعایت حیثیت افراد، اخلاق عمومی، نظم عمومی، حقوق آزادی دیگران قائل شده و آن را تحت اصل «حاکمیت قانون» قرار داده است. هم‌چنین در قطعنامه‌های گوناگون مانند قطعنامه‌های شورای حقوق بشر پیرامون «توهین به ادیان» در سال ۱۹۹۹ نیز مورد تصریح قرار گرفته است. ضمن این‌که برخی از بیان‌ها مصداق بارز عمل مجرمانه‌ای است که نفرت‌پراکنی را تا حد اختلال در نظم اجتماعی به‌وجود می‌آورد.

بنابراین مشخص است که سواى مبانی انسانی و دینی مبنی بر منع توهین به ادیان و مقدسات آنان بدون شک مطابق اسناد حقوق بین‌المللی نیز ممنوعیت توهین به مقدسات از اصل آزادی بیان استننا شده است و نمی‌توان به بهانه آزادی بیان توهینی را به حضرت محمد صلی‌الله علیه و آله، که شأن مبارکشان از مقدس‌ترین امور برای هر مسلمانی است روا داشت و اقدام به تحریک مذهبی و نفرت‌افکنی دینی نمود.

به محضر جنابعالی این مطلب نیز تقدیم می‌گردد که اهانت به مقدسات ادیان الهی از آنجا که در شریعت اسلامی به صراحت حرام دانسته شده و تکریم انبیای الهی و بندگان صالح خداوند مانند حضرت عیسی و حضرت مریم عذرا –که درود خداوند بر آن‌ها باد– لازم شمرده شده است، اگر عمل مزبور در اقدامی مشابه نسبت به سایر انبیا و بندگان نیک خداوند و مقدسات سایر ادیان نیز صورت می‌پذیرفت، جامعه ایمانی ایران و انجمن فقه و حقوق اسلامی حوزه علمیه قم در کنار سایر نهاد‌های دینی علاوه بر تحت پیگیری قانونی قرار گرفتن آن عمل توسط نهاد‌های قضایی کشور جمهوری اسلامی ایران (به موجب ماده ۲۶۲ قانون مجازات اسلامی و ماده ۵۱۳ قانون تعزیرات) به عمل سوء مذکور حسب وظیفه شرعی خویش واکنش مناسب ارائه می‌کزد.

انسان امروز بیش از هر زمان خسته و آسیب‌دیده از بد اخلاقی‌ها، نفرت‌پراکنی‌ها و افسارگسیختگی – به هر نامی که نامیده شود– است. امروز باید خانه مشترک بشریت را بر اساس صلح و عدالت بنا نهاد، نه این‌که پنجه تعرض به مقدسات دیگران افکند.

بنابراین انجمن فقه و حقوق اسلامی حوزه علمیه قم ضمن محکوم نمودن انتشار کاریکاتورهای اهانت‌آمیز به پیامبر اکرم حضرت محمد مصطفی صلوات‌الله علیه و آله و نیز بیانات نفرت‌پراکنانه رئیس‌جمهور فرانسه در حمایت از انتشار آن، از جنابعالی به عنوان رهبر محترم کاتولیک‌های جهان انتظار دارد تا با توجه به تعالیم الهی، ارزش‌های انسانی و نیز قواعد و اسناد حقوق بین‌الملل این –گونه اقدامات را محکوم نماید و در پیشگیری و مواجهه حقوقی با اعمال مذکور، تمهیدات حکیمانه خود را که در این راستا لازم می‌دانید مبذول فرمایید.

ابوالقاسم علیدوست

رئیس انجمن فقه و حقوق اسلامی حوزه علمیه قم

پرس و جو

می‌بایند و گریبان گیرشان می‌شود. بنابراین نه شخص بی‌حجاب می‌تواند به واسطه دیگر اعمال نیک خود از مسئولیت عمل زشت خود رهایی داشته باشد و نه زنان محجبه می‌توانند مطمئن باشند به صرف رعایت این واجب الهی، دیگر اعمال ناشایست شان دنیوی شان، دامن شان را در آخرت نخواهد گرفت.

منیج، پایگاه اطلاع‌رسانی آیت‌الله‌عظمی مکارم شیرازی

پی‌نوشت‌ها

۱. مثل آیه ۳۱ سوره نور: ﴿و قُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ مَقْعَدُ مِنَ الصَّرِيهِ وَ يُخْفَنُ لِحْجَابِهِنَّ وَ لَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَ لِيُضْرِبْنَ بِخُفْيِهِنَّ عَلَى خُفْيِهِنَّ وَ لَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوْ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَ لَا يَخْفَيْنَ بِبِاطِنِهِنَّ لِيَعْلَمَ مَا يَخْفَيْنَ مِن بَيْنِهِنَّ وَ نَوَافِلِ أُولِي الْأَرْبَابِ الَّذِيْنَ لَهُنَّ الْمُلْكُ مِنْهُنَّ مُخْلِطُونَ﴾ و به زبان مؤمن بگو که چشمان خوشش فرو گیرند و سرمه‌گاه خود که دارند و زینت‌های خود را جز آن مقدار که پیداست آشکار نکنند و مقصه‌های خود را تا کبریان فروگذارند و زینت‌های خود را آشکار نکنند جز برای شوهر خود یا پدر خود یا پسر شوهر خود یا پسر خود یا پسر شوهر خود یا برادر خود یا پسر برادر خود یا پسر شوهر خود یا زنان هم‌کیش خود یا پندگان خود یا مردان خدمتگزار خود که رغبت به آن ندارند یا کودکانی که از سرمه‌گاه زنان می‌خبرند، و نیز چنان‌بای بر زمین نزنند تا آن زینت که پنهان کرده‌اند دانسته شود. ای مؤمنان همه گمان به درگاه خدا توبیه کنید باشد که رستگار گردید.

۲. مثل حدیث نبوی در بیان ارزش پرهیز از نامحر؛ وَحَدَائِطِ النِّسَاءِ غُصَّ الْأُنْصَارِ وَ حُفْرُ الْأَعْرَافِ وَ قَصْرُ الْوَهَّاشَةِ؛ برترین درجه زنان سه چیز است؛ پوشیدن چشم از نامحرمان، پوشیدن تمام اندام از بیگانگان، کم و با حیا از منزل بیرون شدن. معانی الاخبار، ابن بابویه، محمد بن علی، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، قم، ۱۴۳۳ ه‍.ق، ص ۳۷۶.

۳.ریاض مآل به نمونه‌هایی از سیره گفتاری و رفتاری حضرت زهراعلیها السلام در این منابع مراجعه شود. و مسائل الشیعه، شیخ حر عاملی، محمد بن حسن، مؤسسه آل البیتعلیهم السلام، قم، ۱۴۹ ه‍.ق، ج ۲، ص ۲۰، ج ۳: ۲۳۲؛ النوادر، راوندی کاشانی، فصل الله بن علی، انتشارات بنیاد فرهنگی کوشان پور، تهران، ۱۳۷۶ ه‍.ش، چاپ اول، ص ۶۱؛ معالم الإسلام، مغربی، ابن حیون نعمان بن محمد، محقق، فیضی، آصف، مؤسسه آل البیتعلیهم السلام، قم، ۱۳۸۵ ه‍.ق، چاپ دوم، ج ۲، ص ۲۱۵؛ مکارم الاخلاق، طبرسی، فصل بن حسن، انتشارات شریف رفیعی، قم، ۱۳۷۰ ه‍.ش، چاپ چهارم، ص ۹۳؛ الاحتجاج علی أهل اللجاج، طبرسی، احمد بن علی، محقق / مصحح: خراسان، محمد باقر، نشر مرتضی، مشهد، ۱۴۳۰ ه‍.ق، چاپ اول، ج ۱، ص ۹۷.

۴. جواهر الکلام فی شرح شرائع الاسلام، صاحب جواهر نجفی، محمد بن حسین بن باقر، دارالکتب الاسلامیه، تهران، بی‌تا، ج ۶ و ۴۶ و ۴۷.

۵. بحارالانوار، مجلسی محمد باقر بن محمد تقی، دار إحياء التراث العربی، بیروت، ۱۴۲۳ ه‍.ق، چاپ دوم، ج ۸، ص ۳۸۹.

۶. من لایضره الفقیه، ابن بابویه، محمدبن علی، محقق / مصحح: غفاری، علی اکبر، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه، قم، ۱۴۳۳ ه‍.ق، چاپ دوم، ج ۳، ص ۳۹۰.

۷.الامالی، ابن بابویه، محمدبن علی، نشر کتابچی، تهران، ۱۳۷۶ ه‍.ش، چاپ ششم، ص ۳.

۸. الکافی، کلینی محمد بن یعقوب، دار‌الکتب‌الاسلامیه، تهران، ۱۴۰۷ ه‍.ق، ج ۲، ص ۱۹۰.

۹. تفسیر نمونه، مکارم شیرازی، ناصر، دارالکتب الاسلامیه، تهران، ۱۳۷۴ ه‍.ش، ج ۱۴، ص ۴۴۴.

۱۰. همان، ص ۴۴۵.

۱۱. همان، ص ۴۴۶.

۱۲. الکافی، همان، ج ۳، ص ۲۳۱. در این جلد، بابی به عنوان «باب احادیث مربوط به مساله تمثل اعمال» درج شده و احادیثی راجع به این موضوع از اهل‌بیت نقل شده است.

دیگر قداست پیمان زناشویی مفهومی نمی‌تواند داشته باشد و خانواده‌ها همچون تار عنکبوت به سرعت متلاشی می‌شوند و کودکان بی‌سرپرست می‌مانند.^{۱۱}

ج. درگیر نمودن جامعه با خطرات فحشاء و فرزندان نامشروع

یکی از دردناکترین پیامدهای بی‌حجابی افزایش فحشا و فرزندان نامشروع است.

این موضوع، سرچشمه انواع جنایت‌ها و مفاسد اجتماعی است. خطراتی که فرزندان نامشروع برای امنیت جامعه به وجود آورده‌اند به گونه‌ای است که در بسیاری از پرونده‌های جنایی پای آن‌ها در میان است. مساله گسترش فحشاء حتی برای آن‌ها که هیچ اهمیتی برای مذهب و برنامه‌های اخلاقی قائل نیستند فاجعه آفرین است.^{۱۲}

زنان بی‌حجاب، حتی اگر واقعاً اراده و میل و نیتی برای پیدایش چنین آسیب‌ها و معضلات اجتماعی نداشته باشند، باز هم نمی‌توانند نافی مسئولیت خویش در قبال پدید آمدن آن‌ها و تبعات مخرب‌شان باشند. چون این آسیب‌ها نتیجه طبیعی و مستقیم بی‌حجابی هستند، حتی اگر آن شخص بی‌حجاب، اخلاق نیکو و اعمال صالحی داشته باشد.

درباره آثار اخروی بی‌حجابی نیز همین معادله حاکم است. از آنجا که اعمال ما در عالم دیگر جسمیت پیدا می‌کند و خواهی نخواهی ما روزی آن را به شکل نعمتی بزرگ یا عذابی دردناک خواهیم دید.^{۱۳} بی‌حجاب‌ها نیز در آخرت با نتیجه تجسم یافته اعمال خود مواجه می‌شوند. مجازات اعمال ما با گناهان ما متناسب است؛ زیرا قانون گذار و مجری چنین جزا و پاداشی خود خداوند است. زنان بی‌حجاب و بدحجاب – البته آن‌هایی که به رغم بهره بردن از آموزش و تربیت صحیح و الهی و آشنایی با حقایق تشریح الهی باز هم آلودگی به وسوسه‌های شیطانی را بر پیمودن مسیر عفت ترجیح می‌دهند – با نمایان کردن زینت‌ها و زیبایی‌های شان، زشت‌ترین خراش را بر چهره الهی بشر وارد می‌سازند و خواسته و ناخواسته با تمام برنامه‌های تربیتی ای که خداوند برای بشر و جامعه بشری در نظر گرفته، به مخالفت و جنگ بر می‌خیزند و باید به سهم خود، مسئولیت شان را در پدید آمدن برخی انحرافات و مفاسد اجتماعی – همان‌طور که در بالا توضیح دادیم – بپذیرند.

و نباید فراموش کرد که داشتن اعمال نیک و بینش صحیح در سایر حوزه‌های رفتاری و اعتقادی، کوتاهی در این مسئولیت و وظیفه الهی و اجتماعی را جبران نمی‌کند. زیرا اعمال ناصالح دیگرشان است که در قیامت تجسم

تأثیر حجاب و بی‌حجابی در عاقبت اخروی انسان؟

آیا یک شخص بی‌حجاب با وجود این‌که

سایر اعمالش خوب است، باز هم جهنمی می‌شود؟!

چه بسا بسیاری از با حجاب‌ها

سایر اعمالشان مناسب نیست!

درباره لزوم حجاب و این‌که از لحاظ فقهی لازم است زنان تمام بدن شان را جز قرص صورت و دست‌ها تا مچ، بپوشانند تردیدی وجود ندارد. جایگاه مهم این موضوع در آیات^۱، روایات^۲، سیره معصومین^۳ و تاریخ زندگی مسلمانان جای کم‌ترین تردیدی را باقی نمی‌گذارد که حجاب یکی از مهم‌ترین ضروریات اسلام است^۴ و هیچ مسلمانی نمی‌تواند بگوید متوجه اهمیت و لزوم این موضوع نشده است. هر کسی که اندک آشنایی با جوامع مسلمان در طول تاریخ داشته باشد، گواهی می‌دهد که پوشیدگی زنان یکی از نشانه‌های فرهنگی پیروان این دین است.

• اشاره احادیث به عذاب‌های مرتتب بر بی‌حجابی

بنابراین حفظ حجاب و پوشش کامل اسلامی برای زنان مسلمان به عنوان یکی از مهم‌ترین احکام اسلامی لازم است و بدون شک ترک آن معصیت است و موجب عذاب الهی می‌گردد. عذاب‌هایی که صریحاً در احادیث به جا مانده از بیان شده‌اند.

مثلاً در حدیث طولانی ای که پیامبر اکرم علیه السلام برای حضرت علی و حضرت فاطمه علیها السلام روایت می‌کند، در توصیف برخی از صحنه‌ها و عذاب‌های جهنم که در شب معراج دیده می‌فرماید: «رَأَيْتُ امْرَأَةً مَعْلَقَةً بِشَعْرِهَا يَغْلِي دِمَاعُ رَأْسِهَا ... وَ رَأَيْتُ امْرَأَةً تَأْكُلُ لَحْمَ جَسَدِهَا وَ النَّارُ تُوقَدُ مِنْ تَحْتِهَا ... أَمَّا الْمَعْلَقَةُ بِشَعْرِهَا فَإِنَّهَا كَانَتْ لَا تَغْطِي شَعْرَهَا مِنَ الرَّجَالِ ... وَ أَمَّا الَّتِي كَانَتْ تَأْكُلُ لَحْمَ جَسَدِهَا فَإِنَّهَا كَانَتْ كَرِيْءًا بَدَنَهَا لِلنَّاسِ»؛ زنی را دیدم که به موهایش آویخته شده و مغز سرش از شدت گرما می‌جوشد ... زنی را دیدم که گوشت بدن خود را می‌خورد و آتش از زیرش شعله می‌کشید... آن زنی که به مو آویخته شده بود موی خود را از مرده‌های نامحرم نمی‌پوشاند ... و زنی که گوشت بدنش را می‌خورد همان زنی بود که بدن خود را برای مردم زینت می‌کرد.

حضرت علی علیه السلام نیز در توصیف زنان آخرالزمان و بیان عاقبت اخروی آن‌ها می‌فرماید: «يُظَهَّرُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ وَ اقْتِرَابِ السَّاعَةِ وَ هُوَ سُرٌّ الْأَزْمِيَّةِ نِسْوَةٌ كَاشِفَاتُ غَارِيَتَا مَثَثْرَجَاتٍ مِنَ الدِّينِ دَاخِلَاتٍ فِي الْفَيْثِنِ مَايَلَاتُ إِلَى السُّهَوَاتِ مُسْرِعَاتٍ إِلَى اللُّدَاتِ مُسْتَجَلَّاتٍ لِيُخَرِّمَاتٍ فِي جَهَنَّمَ خَالِدَاتٍ»؛ در آخرالزمان و نزدیک شدن زمان موعود [قیامت یا زمان ظهور حضرت مهدی علیه السلام] که بدترین زمان‌هاست زنانی ظاهر می‌شوند بی حجاب و عریان بیرون آمده خودنمایی می‌کنند از دین خارج می‌شوند در فتنه‌ها داخل می‌شوند و به شهوترانی روی می‌آورند و به لذت جوئی‌ها شتابانند. حرام‌های الهی را حلال می‌کنند و در جهنم همیشه خواهند ماند.

با این بیانات ممکن است این سؤال به ذهن برسید: چرا باید زنی که اعمال صالح و اخلاق نیکوی دیگری دارد، به صرف بی‌حجابی، متحمل چنین عقوبت ناگواری گردد، و آیا چنین موضوعی منطقی است؟!

برای پاسخ به این سؤال، باید از باب مقدمه، بحثی را به صورت فشرده و اجمالی راجع به موضوع «تجسم اعمال» ذکر کنیم.

• تجسم‌اعمال

مسأله تجسم اعمال، با همه اختلافاتی که ممکن است برخی از علما درباره اش داشته باشند، از آموزه‌های صحیح و

حدیث بسیار شریف و پربرکتی از امام صادق منقول است که «اگرچه خطاب به همه مردم است؛ اما معمولاً شامل حال امثال ما طلبه‌ها می‌شود. حضرت فرمودند: کونوا دعاة للناس بغير السننکم؛ یعنی اگر خواستید مردم را به تقوا، ایمان، توحید، بهشت و امثال آن دعوت کنید، این دعوت را با عملتان انجام دهید؛ یعنی خودتان بار تقوا را به دوش بکشید و با همین عمل، مردم را به تقوی دعوت کنید.

مردم را با زبانتان خسته نکنید و این‌طور نباشد که دائم با زبان بگویید؛ ولی از عمل خبری نباشد یا با قلم بگویید؛ ولی با قدم انجام ندهید.

بهترین اسوه و الگوها را امامیه و بلکه مسلمین دارند؛ چه اسوه‌ای از رسول خدا ﷺ مهم‌تر؟

بعد هم امیرالمؤمنین و اولاد گرامیش علیه السلام و بعد هم علمای بزرگواری مانند شیخ صدوق و شیخ مفید. اگر ما بخواهیم از این الگوهایمان استفاده کنیم و اعمالمان را بر طبق الگوهایمان تطبیق دهیم، شاید خیلی به تبلیغ و داد و فریاد و قیل و قال نیاز نداشته‌باشد.

گاهی یک عمل کار صدها منبر را به‌آسانی و بدون زحمت انجام می‌دهد و بابرکت می‌شود. اگر سعی کنیم، از این همه الگو و نعمت‌هایی که داریم ، استفاده کنیم، بسیاری از مشکلاتمان حل می‌شود.

آدم داعی ندارد که زیاد حرف بزند و صحبت کند. اگر بنا بگذاریم که به دانسته‌هایمان عمل کنیم و خودمان را بسازیم، باید بساط خیلی از این حرف زدن‌ها جمع بشود و این حرف زدن‌ها در واقع تضییع وقت است. این آیه از سوره قرآن که فرمود: «اتأمرون الناس بالبر والتقون انفسكم وانتم تتلون الكتاب أفلا تعقلون»

بقره/۴۶، آیه عجیب و تکان‌دهنده‌ای است.

دفاع از ارزش‌های اسلامی وظیفه شرعی‌مان هست؛ ولی‌گاهی عملاً همان دفاع، تبدیل به دفع می‌شود!از اخلاق دفاع می‌کنیم؛ ولی در برخوردی‌احتی برخورد‌های خیلی ساده‌و معمولی، مشکل داریم. سلام می‌کنی؛ ولی معلوم نیست که جواب بدهد یا ندهد. باید قولا و عملا از ارزش‌های دینی دفاع کنیم و دفاع عملی از خود شخص شروع می‌شود؛ اول باید از خودش شروع کند و بعد منتظر باشد که دیگران نیز همین کار را بکنند. اگر موعظه از دل خیزد، در دل ریزد. اگر موعظه در دل گوینده پایگاهی دارد، قطعاً در دل شنونده هم جایگاهی دارد.

اگر بخواهیم جامعه و مردم را به دین و مبدأ و معاد معتقد کنیم و اعتمادشان را جلب کنیم، باید از خودمان شروع کنیم؛ یعنی باید به‌گونه‌ای حرکت کنیم که همه‌اش دفاع باشد؛ نه این‌که قول و لسان و قلم، دفاع باشد؛ ولی عمل و قدم دفع باشد.

• بی‌ارزش بودن داعی بدون عمل

امام امیرالمؤمنین در نهج‌البلاغه فرمودند: الداعی بلاعمل كالرأمی بلا و تر؛ نهج‌البلاغه/حکمت ۳۳۷ «داعی بلاعمل» کسی است که فقط منادی است و ندای می‌دهد و با شور و حماسه هم صحبت می‌کند؛ اما خودش متقی نیست. دعوت به عدالت می‌کند؛ ولی خودش عادل نیست. دعوت به امانت می‌کند؛ ولی خودش خائن است.

حضرت داعی بدون عمل را به رامی تشبیه فرمودند؛ چون «رامی» تیرانداز است و تیر را از چله‌کمان یا از تفنگش رها می‌کند؛ داعی هم الفاظ و کلمات را از کمان زبانش رها می‌کند و معنای (لفظاً) همان رمی است و متکلم کلام را تند تند سمت مخاطب می‌اندازد. این مبلغ، سینه روح مستمعان را هدف می‌گیرد که برزند و تأثیر بگذارند؛ ولی اگر وتر عمل با این حرف زدن‌ها نباشد، الفاظش کارایی و کاربرد ندارد؛ اما اگر عمل باشد، تیر کلام در عمق جان مستمع اثر می‌کند.

مردم همه ما را تحت نظر دارند؛ حتی همین حرکتی شما از خانه به مدرسه می‌کنید، خیلی از چشم‌های پنهان و پیدا دنبالش هست واعمال شما را کنترل می‌کنند. مردم به منبرها و خطبه‌های آتشین ما نگاه نمی‌کنند. ممکن است با خطبه‌های آتشین ما یک مقدار حال پیدا کنند؛ ولی لحظه‌ای است. آن‌چه که مورد مذاقه مردم است، اعمال ما هست؛ یعنی مراقب هستند که چشم‌مان چه می‌کند، گوش‌مان چه می‌کند، زبان‌مان چه می‌گوید. قدم و قلم ما چه کاری انجام می‌دهد؟ چون مردم ما را از کوچک و بزرگ، الگو و اسوه و ورثه انبیا می‌دانند و لذا اگر از ما لغزشی صادر بشود، در عقایدشان تأثیر سوء دارد.

توبیه و تنظیم: علی‌اکبر بخشا

مردم همه ما را تحت نظر دارند؛ حتی همین حرکتی شما از خانه به مدرسه می‌کنید، خیلی از چشم‌های پنهان و پیدا دنبالش هست واعمال شما را کنترل می‌کنند. مردم به منبرها و خطبه‌های آتشین ما نگاه نمی‌کنند. ممکن است با خطبه‌های آتشین ما یک مقدار حال پیدا کنند؛ ولی لحظه‌ای است. آن‌چه که مورد مذاقه مردم است، اعمال ما هست؛ یعنی مراقب هستند که چشم‌مان چه می‌کند، گوش‌مان چه می‌کند، زبان‌مان چه می‌گوید. قدم و قلم ما چه کاری انجام می‌دهد؟ چون مردم ما را از کوچک و بزرگ، الگو و اسوه و ورثه انبیا می‌دانند و لذا اگر از ما لغزشی صادر بشود، در عقایدشان تأثیر سوء دارد.

توبیه و تنظیم: علی‌اکبر بخشا

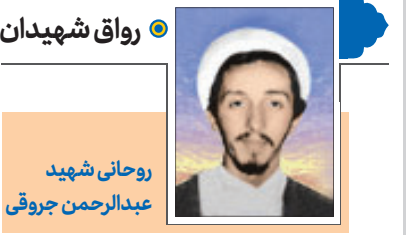

کانال هفته‌نامه افق حوزه

در پیام‌رسان‌های

سروش و ایتا

@ofogh_howzah

شهید عبدالرحمن جروقی، فرزند حاج حسین، در شهر میانه و در خاندانی پرهیزگار و مؤمن در آبان ماه سال ۱۳۴۱ دیده به جهان گشود. سال‌های اوائل حیات را در آغوش گرم خانواده، در محیط مذهبی خانه گذراند و نخستین دریافت‌های ایمانی خویش را از پدر گرفت. دوران ابتدایی و کلاس‌های راهنمایی را با موفقیت و به پایان برد.

همزمان با تحصیلات دبیرستان، با انجمن دین و دانش میانه نیز ارتباط نزدیکی داشت و با شرکت در جلسات آن، به عنوان یکی از نیروهای فعال آن مرکز علمی- مذهبی شناخته شد.

• فعالیت‌های فرهنگی و سیاسی

در دوران اوج گیری مبارزات انقلاب اسلامی، با تمام وجود بر ضد رژیم و عناصر مزدوروش تلاش کرده و در پخش اعلامیه‌ها و پیام‌های حیات بخش حضرت امام خمینی ^{علیه} سر از پا نمی‌شناخت.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی همکاری خود را با سپاه پاسداران میانه آغاز کرد و از آنجا که در کارهای فرهنگی دارای تجربه لازم بود، در بخش عقیدتی- فرهنگی آن نهاد شروع به فعالیت کرد، پس از مدتی جهت ترویج فرهنگ انقلاب و اسلام در روستاهای اطراف، به پیشنهاد وی در زیر مجموعه واحد فرهنگی عقیدتی سپاه، یک ستاد روستایی نیز تشکیل شد که مسؤولیت آن را هم خود شهید بر عهده گرفت.

شهید جروقی فعالیت‌های مستمر و طاقت فرسایی را در این رابطه از خود نشان داد. برگزاری کلاس‌های عقیدتی، نظامی، آموزش قرآن، حدیث، احکام در روستاهای مختلف و دور دست، بخشی از کارهای وی بود.

• تحصیل در حوزه

شهید جروقی پس از نزدیک به دو سال فعالیت شبانه روزی در سپاه، بالاخره تصمیم گرفت به حوزه علمیه برود. وارد حوزه علمیه حضرت ولی عصر ^{علیه} تبریز شد؛ اندکی پس از ورود به حوزه همراه با طلاب مدرسه، جهت شرکت در «عملیات فتح خرمشهر» عازم جبهه گردید و بعد از اتمام این عملیات دوباره به حوزه علمیه بازگشت و به تحصیل علوم اسلامی همت گمارد.

او پس از گذراندن مقدمات دروس حوزوی در تبریز، جهت ادامه تحصیل به تهران رفت ودر حوزه علمیه ولی عصر ^{علیه} تا اتمام دوره سطح حوزه و کتاب ارزشمند «شرح لمعه» با موفقیت پیش رفت.

• حضور در دفاع مقدس

او در کنار ستگر علم همواره به ندای رهبر عزیزش لبیک می‌گفت و بارها خود را به جمع سلحشوران اسلام در جبهه‌ها رساند.

او را برای ماندن در محیط امن مدرسه‌ها نیافریده بودند، او بعد از آموزش‌های سنگین رزمی، در گردان نصر الله از «لشکر پنج نصر» خراسان، در عملیات مهم بدر، -که در ۱۳۶۳/۱۲/۱۹ شروع شد- به انبوه رزمندگان جوان پیوست.

• لبیک به ندای ارجعی الی ربک

سرانجام در سال ۱۳۶۳ و همزمان با تولد حضرت زهرا ^{علیه} «در عملیات بدر» منطقه شرق رودخانه دجله با اصابت ترکش‌ها قامت بلندش خمید و چشم حق بین به محفل ملکوتیان گشود. جسد مطهر شهید پس از سال‌ها انتظار، در سال ۱۳۷۴ در گلستان شهدای میانه به خانه ابدی سپرده شد.

تهیه وتنظیم:علی‌اکبر بخشی

• مقدمه

هیچ منظومه معرفتی دینی و غیردینی نمی‌تواند پیرامون مدیریت و رهبری جامعه و سیاست بی‌تفاوت عمل کند و فاقد نظریه سیاسی باشد؛ زیرا سیاست، بنیادی‌ترین بخش حیات بشری است و اصولاً بسیاری از اعمال انسانی که متعلق حسن و قبح‌های عقلی یا نقلی قرار می‌گیرند، مربوط به‌همین حوزه سیاست است. لااقل، از ناحیه ادیان وحیانی منطقی و معقول نیست که در این باره سخن نگفته باشد؛ بنابراین نظریه سیاسی اسلام به‌عنوان خاتم ادیان وحیانی انکارناپذیراست.؛ اما نظریه سیاسی اسلام چیست؟ در این باره اختلاف نظرهای زیادی وجود دارد که ریشه آن به حوادث صدر اسلام، به‌ویژه پس‌ازرحلت رسول الله ^{صلی} وواقعہ سقیفه بنی‌ساعده بازمی‌گردد. از آن زمان تاکنون، دو دیدگاه کلی در باره نظریه سیاسی اسلام پدید آمده است. نخست دیدگاه امامیه است که از نظریه امامت دفاع می‌کند و دیگری، دیدگاه اهل تسنن است که از نظریه خلافت پیروی می‌کند.

• دودیدگاه‌کلامی

هر دو دیدگاه پیرامون مدیریت جامعه و سیاست شکل گرفته است. مسأله اساسی این بوده است که ولایت سیاسی بعداز رسول خدا از آن کیست؟ آیا خدا و رسول ^{صلی} در تعیین؛ ولی بعد پیامبر ^{صلی} سخن و اقدامی به‌عمل آورده است یا خیر؟ یا خدا و رسول ^{صلی} این مسأله را به صحابه به‌طور خاص و مسلمین به‌طور عام واگذار کرده است؟ علمای اهل تسنن با استناد به واقعه سقیفه، از این نظر دفاع می‌کنند که خدا و رسول ^{صلی} در تعیین حکمران بعد پیامبر ^{صلی} هیچ پیامی بر جای نگذاشته است و کسی را برای این سمت، نکرده‌اند. صحابه در اجتماع سقیفه جناب ابوبکر را برای سرپرستی امت اسلام برگزیدند؛ از این رو، او جانشین پیامبر ^{صلی} در امر حکمرانی اسلام شد. نظریه سیاسی خلافت، استعاره‌ای از همین جانشینی است.

اما علمای امامیه - که اتفاقاً عنوان دیگرمذهب تشیع است و منبعث از همین مسأله سیاسی است- عقیده راسخ بر انتصابی بودن امرحکمرانی دارند. به‌زعم آنان واژگان بسیاری مانند ولی، اطاعت، هجرت، امر، حدید، حکم، جهاد، قسط و مهم‌تر از همه، واژه امام و ائمه در قرآن کریم آمده است که همگی دلالت بی‌چون و چرابر امرسیاست و حکمرانی دارد و علاوه برآن، شأن برخی از آیات در تعیین حکمران بعد پیامبر خداست. مخالفت علی بن ابی‌طالب ^{علیه} وجمعی از صحابه نزدیک رسول خدا ^{صلی} مانند سلمان فارسی، ابوذر وعمار یاسر وعباس، عموی پیامبر و بالآثر از همه اعتراض دخت رسول اکرم ^{صلی} فاطمه زهرا ^{علیه} مربوط به امرحکمرانی بعد پیامبر بوده است. مسلماً مخالفت خود آن حضرت و صحابی با ماجرای سقیفه، به‌خاطرنادیده گرفتن فضیلت داماد پیامبر ^{صلی} نبوده است؛ بلکه اعتراض‌شان پیرامون امر حکمرانی سیاسی بوده است. تمام خطبه فدکیه فاطمه ^{علیه} و به‌ویژه این فراز از آن‌که فرمودند: «و طاعتنا نظاماً للمله، و امامتنا اماناً للفرقة» اطاعت ما خاندان را برای نظم یافتن ملت‌ها وامامت‌مان را برای رهایی از نرقه‌(قرارداد) در اعتراض به مسأله حکمرانی بوده است. خطبه ششگانه امام علی ^{علیه} (خ سوم) شرحی بر چگونگی غضب امامت سیاسی بوده است و بسیاری از خطبه‌های نهج‌البلاغه در چهار چوب مفهوم امامت ایراد شده است (نگاه کنید به خطبه‌های ۱، ۶۷، ۱۴۴، ۲۰۷ و حکمت ۱۹۰). امام علی ^{علیه} تأکید دارد براین‌که سنت انبیاء برتعیین جانشین بوده است ورسول خدا ^{صلی} نیزمانند انبیای گذشته، مردم را بدون معرفی هدایت‌گرتک نکرده است: «و خلف فیکم ما خلفت الانبیاء فی أمتها اذ لم یتروکم هملاً بغیر طریق واضح ولا علم قائم ؛ رسول گرامی اسلام ^{صلی} در میان شما مردم جانشینانی برگزید همان‌طور که تمام پیامبران گذشته برای امت‌های خود برگزیدند، زیرا آن‌ها هرگز انسان‌ها را سرگردان رها نکردند و بدون معرفی راهی روشن و نشانه‌های استوار، از میان مردم نرفتند (نهج‌البلاغه:خ ۱/ ۴۵).

• خلافت اصطلاح غیرشیعی است

بنابراین، تردیدی باقی نمی‌ماند که نظریه سیاسی تشیع در چارچوب مفهوم امامت شکل گرفته است. چنان‌که علما و متکلمان شیعی در مباحث کلامی خود، بحث ریاست عامه و حکمرانی سیاسی را در چارچوب اصل امامت شرح و توضیح داده‌اند. شیخ مفید ^{علیه} گوید: «فان قیل ما حد الامامه؟ فالجواب الامام هو اللسان الذی له ریاسه عامه فی امور الدین والدنیا نیابه عن النبی ^{صلی}؛ اگر گفته شود امامت چیست؟ پس جواب این است که امام انسانی است که ریاست وزعامت فراگیرد در امور دین و دنیا به‌نیابت از نبی دارد» (مظری حیدر، ۱۳۹۰، امامت: ۴۶. به‌نقل از شیخ مفید، التکنه‌الاعتقادیه.) خواجه نصیرطوسی ^{علیه} نیز چنین گوید: «الامامه زاسه عامه دینییه مشتمله علی ترغیب عموم الناس فی حفظ مصالحهم الدینییه و الدنیویه و زجرهم عما یضرمهم بحسبها، امامت، زعامت همگانی دینی است که دربردارنده تشویق مردم در نگهبانی مصالح دینی و دنیایی آنان است و نیز بازدارنده مردم از آن‌چه ضرر بر مصالحشان است» (همان: ۴۷ به‌نقل از خواجه نصیر طوسی، قواعد‌الاعتقاد). هم چنین علامه حلی ^{علیه} در تعریف امامت گوید: «الامامه ریاسه عامه فی امور الدنیا و الدین لشخص من الاشخاص نیابه عن النبی ^{صلی}؛ امامت ریاست عام و فراگیر در امور مربوط به دنیا و دین برای شخصی از اشخاص است به نیابت از نبی ^{صلی} (علامه حلی حسین یوسف، ۱۳۶۵، الباب‌الحادی عشر، دانشگاه تهران: ۲۹). به‌همین چند نمونه از تعاریف علمای شیعی از اصل امامت بسنده می‌شود. اما نکته اساسی که از مجموع آیات و روایات و تعاریف علمای امامیه به دست می‌آید، آن است که هیچ اشاره‌ای به مفهوم خلافت نشده است. چنین نیست که گفته شود، امامت از دو بخش ریاست دینی و دنیوی تشکیل شده است و خلافت ناظر به بخش ریاست دنیوی امامت است و به‌عبارت دیگر، خلافت ریاست دنیوی امام را گویند؛ بلکه امامت به‌طور کلی عبارت از ریاست دینی و دنیوی امام بر مردم است. امام در هر دو امر دینی و دنیوی، امامت می‌کند، نه این‌که در

اصل امامت و مسأله صلح

امام حسن مجتبی علی‌السلام

نقدی بر دیدگاه حجت‌الاسلام والمسلمین مصطفی محقق داماد

به قلم داود مهدوی زادگان، دانشیار و عضو هیأت علمی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

اشاره: آقای دکتر مصطفی محقق داماد با طرح شبهه جدایی خلافت از امامت، امامت را به‌معنای مدیریت و سرپرستی سیاسی، در چارچوب مفهوم خلافت تصور می‌کند و بر این عقیده است که چون خلافت امر غیرقدسی است، از امامت تفکیک‌پذیر است و برای این برداشت خود، به صلح امام حسن ^{علیه} استناد کرده است. به‌زعم وی، امر خلافت، غیرقدسی بود که امام حسن ^{علیه} امامت سیاسی یا همان خلافت را تسلیم معاویه کرد. کارگروه پاسخ به شبهات، وابسته به گروه پژوهشی فقه سیاسی مرکز فقهی ائمه اطهار ^{علیهم} در نقد این شبهه، مقاله ذیل را، به‌قلم حجت‌الاسلام دکتر مهدوی‌زادگان آماده کرده است.

و سبب نامیدن آن به خلافت از آن است که صاحب آن منصب در میان امت جانشین پیامبر ^{صلی} می‌شود و از این رو وی را هم به‌طور مطلق خلیفه و هم خلیفه رسول‌الله ^{صلی} می‌خوانند و درباره نامیدن او به خلیفهٔ‌الله اختلاف نظر است؛ چنان‌که برخی به موجب خلافت عامه که برای آدمیان است، آن را جایز‌شمرده و بدین آیات استناد جسته‌اند: « من در زمین خلیفه‌ای قرار می‌دهم» و «قرارداد شما را خلیفه‌ها در زمین»؛ ولی جمهور علما آن را منع کرده‌اند؛ زیرا معنی آیه براین مراد دلالت ندارد؛ زیرا چون ابو بکر را بدین نام خواندند، امتناع وزرید واز به‌کار بردن آن مردم را نهی کرد و گفت من خلیفهٔ‌الله نیستم؛ بلکه خلیفه رسول خدایم، به‌علاوه جانشینی و خلافت از کسی است که غایب باشد؛ ولی شخص حاضر نیاز به خلیفه ندارد» (ابن‌خلدون عبدالرحمن، ۱۳۷۵: ۳۶۶)

• آشکار شدن ضعف نظریه خلافت

ضعف مستندات دینی نظریه سیاسی خلافت از همان ابتدای شکل‌گیری، شکننده بودن آن را نشان می‌داد؛ اما به دلایل مختلف که حمایت قدرت سیاسی یکی از آن دلایل است، آشکار شدن ضعف تئوریک خلافت، قرن‌های متعددی به‌طول کشید تا در اوایل قرن بیستم به موازات هجوم نظامی اروپائیان که با ناپلئون و تصرف مصر و بخش‌هایی از شامات آغاز شده بود و با سلطه انگلیسی‌ها بر عراق و شبه‌جزیره تاوأم یافت، این ضعف تئوریک آشکار گشت؛ چون نظریه خلافت از سویی، در نیمه دهه سوم قرن بیستم با فروپاشی خلافت عثمانی(۱۹۲۴ م)، پشتوانه سیاسی خود را از دست داد و از سوی دیگر، همزمان در معرض آماج نقدهای تند جریانات عرفی‌گرای سکولار مانند علی عبدالرزاق مصری قرار گرفت. نقد نظریه خلافت از سوی برخی تحصیل‌کردگان

الزهر بنیان‌افکن بود. کتاب «الاسلام و اصول‌الحکم» اثر علی عبدالرازق که در سال ۱۹۲۵ م منتشر شد، نقدهای جدی را براین نظریه وارد ساخت. عبدالرازق با ظرافت همان مشکل بنیادی خلافت را که عبارت از فقدان پشتوانه معنوی نصوص از آن است، شناسایی و بازگو می‌کند. او در این کتاب بیان می‌دارد که نصوص، از این نظریه پشتیبانی نمی‌کند. او نکته تاریخی- معرفتی استعاره امامت در غنی‌سازی نظریه خلافت را متوجه شده بود و تأکید دارد که نظریه خلافت با چنین استعاره‌ای نمی‌تواند خود را برهانی سازد:

«آن‌چه باعث می‌شود که مباحث علما نسبت به این اصل را دنبال کنیم، بی‌جوبی آنان در اثبات وجوب منصب امام بر مبانی آیات قرآن بود است. به جان خویش سوگند می‌خورم که اگر آن‌ها حتی یک مورد در قرآن دلیلی می‌یافتند، روی آن پافشاری می‌کردند، و یاری کردن خلیفه را تکلیف خویش می‌یافتند، لکن علمای منصف و آثانی که در این جماعت به تکلیف خود عمل می‌کردند، از این‌که کتاب خدا دلیلی برای اثبات نظر ایشان بیابند، اظهار ناتوانی کردند» (عبدالرازق علی، ۱۸۲، اسلام و مبانی حکومت، ترجمه محترم رحمانی و محمادتقی محمدی، نشر سراسی: ۱۸۶).

انگیزه اصلی عبدالرازق در این رساله نفی اصول حکمرانی و اندیشه سیاسی در اسلام و دفاع از اندیشه سیاسی سکولاریا جدایی دین از سیاست بود. او تصور می‌کرد که از طریق نفی مستندات دینی و عقلی نظریه خلافت به این مقصود دست می‌یابد. از این رو، کار خود را با نفی خلافت تمام‌شده تلقی کرده بود. این‌که آیا او جاهل بود یا تجاهل می‌ورزید که خلافت نظریه بدون رقیب است؛ چندان معلوم نیست، اگرچه تجاهل وی بیشتر به واقعیت نزدیک است؛ زیرا بعید است که یک عالم الزهر نداند که نظریه امامت شیعی، جدی‌ترین نظریه رقیب خلافت بوده است. اگر هم گمان کرده که با نفی خلافت، نظریه امامت نیز نفی خواهد شد؛ خوب می‌دانست که چنین نیست؛ زیرا عبدالرازق در کتاب خود اساساً به نظریه امامت شیعی نزدیک هم نشده است. گویی در جهان اسلام فقط یک نظریه سیاسی وجود که عبارت است از نظریه خلافت. این بی‌اعتنایی وی بیش از آن‌که ناشی از تعصبات مذهبی باشد، از ناتوانی در منظره عقلی سرچشمه می‌گیرد. مهم‌ترین انتقاد وارد بر دیدگاه علی عبدالرازق همین است که هرگز با نفی نظریه خلافت نمی‌توان فقدان اندیشه سیاسی در اسلام را اثبات کرد. به هر وی، گرچه برخی از وفاداران به نظریه خلافت مانند رشیدرضا و مودودی تلاش کردند که این نظریه را احیا کنند؛ ولی تاکنون در این کار ناموفق بودند. یکی از دلایل شکل‌گیری جریانات تکفیری خشونت‌طلب در جهان تسنن، از همین ناکامی‌ها ناشی می‌شود؛ البته این وضعیت برای اندیشه سکولار در جهان عرب نیز چندان مساعد نیست؛ به‌ویژه که دولت‌های سکولار حاکم بر جامعه سنی عرب، با بحران‌های پیچیده سیاسی واجتماعی درگیرند. همین امر موجب شده، شعار عرفی‌گرایان عرب؛ یعنی «العلمانیه هی الحل» (راه حل، این جهانی بودن است)، به شدت مخدوش شود؛ اما آن‌چه که هر دو دیدگاه خلافت و اندیشه سکولار جهان عرب را به چالش کشانده است، نظریه امامت شیعی است که توانسته با پدید آوردن گتتمان انقلاب اسلامی و تاسیس حکمرانی دینی در جهان سراسر دنیوی شده، توانایی‌های نظری و عملی خود را نشان دهد.

• تأثیر کلام امامیه از مفهوم خلافت

گفته شد که نظریه خلافت از استعاره امامت برای غنی‌سازی خود از محتوای دینی و نصوص استفاده کرد و در گذر زمان، امام و امامت از واژگان پرکاربرد در معرفت کلامی اهل تسنن گردید، در نتیجه، امر امامت در ذهنیت سنیان محتوای قدسی خود را از دست داد؛ زیرا امر خلافت در نظر آنان از محتوای دینی محروم است. این در حالی است که نظریه امامت شیعی، نه فقط در تقابل با نظریه خلافت قرار دارد؛ بلکه امر حکمرانی سیاسی را به‌عنوان عنصر اصلی خود با محتوای قدسی حفظ کرده است. با این وصف، دگردیسی که در کلام سنی پیرامون نظریه خلافت پدید آمده بود، بی‌تأثیر بر ادبیات کلامی تشیع نبوده است؛ زیرا در چند دهه اخیر شادها ن هستیم که اصطلاح سنی خلافت در ادبیات کلامی شیعه راه یافته است و مفهوم امامت مترادف با خلافت گرفته می‌شود؛ در حالی‌که چنین استعمالی حتی در گذشته نه چندان دور، در ادبیات کلامی امامیه سابقه نداشته است؛ چنان‌که این تأثیر را در گفته زیر می‌توان مشاهده کرد:

« دو واژه « خلیفه » و « امام » از جهت مفهوم، کاربرد و هسان دارند و تنها اختلاف‌شان در تعبیر لفظی است که آن هم به‌جهت نسبت است که به اصل اشتقاق آن و لفظ برمی‌گردد؛ به این معنا که اگر آن مقام نسبت به رسول خدا ^{صلی} لحاظ گردد، از او به خلیفه و خلافت تعبیر می‌شود و اگر نسبت به مردم لحاظ گردد، از او به امام و امامت تعبیر می‌شود. توجه به این مطلب مهم است که در هر دو تعبیر، معنا و مفهوم تغییر نکرده؛ بلکه به‌گونه‌ای یکسان نشان‌دهنده مقام رهبری پس از رسول خدا ^{صلی} است» (مظری حیدر، ۱۳۹۰: ۱۵۶).

گرچه این تأثیر در ادبیات کلامی معاصر شیعه، فراتر از اشتراکات تحت‌اللفظی نبوده است و این دقت نظریه بوده است که محتوای کلامی خلافت در اندیشه عامه را منظور نداشت؛ لکن بی‌تأثیر بر برخی از اندیشمندان شیعی معاصر نبوده است. به هر وی، برخی‌ها در اثر اشتراک لفظی خلافت در کلام شیعی و سنی دچار خلط مفهومی بزرگی شده و بخشی از ارکان اصلی محتوای امامت را عرضی تلقی کرده‌اند. به‌پندار آنان، سیدات و سرپرستی جامعه و سیاست در نظریه امامت مربوط به همان بخشی است که به آن، خلافت گفته می‌شود. در واقع، مفهوم خلافت در نسبت با امامت، خاص است. خلافت مضمون مفهوم امامت است و نه منطوق آن. از طرف دیگر، امر خلافت به‌دلیل غیرقدسی بودن آن، که متأثر از تلقی کلام عامه است، عارضی است و نمی‌توان به‌عنوان ارکان زینسه امامت تلقی کرد. از این رو، خلافت با بخش عرضی امامه در صفحه بعد.

نظریه امامت را می‌توان نفی کرد و با انکار آن، تهافتی پیش نخواهد آمد ومرتکب انکار اصلی از اصول مذهب نشده‌ایم. بدین ترتیب محتوای نظریه امامت، با وجود کنار گذاشتن بخش عرضی آن، لطمه‌ای نخورده است. یک نمونه از چنین برداشتی را در پاسخ مرکز مطالعات و پاسخ‌گویی به شبهات حوزه علمیه قم به سوال «آیا منصب خلافت با امامت یکی است؟» دیده می‌شود. نمونه دیگر از چنین برداشتی را در آثار نعمت‌اله صالحی نجف‌آبادی به‌ویژه در کتاب «شهید جاوید» می‌توان سراغ گرفت؛ لکن در این‌جا به برداشت اندیشه‌گر حوزه و دانشگاه، دکتر مصطفی محقق داماد اشاره می‌شود. ایشان امامت به‌معنای مدیریت و سرپرستی سیاسی را در چارچوب مفهوم خلافت تصور کرده است و براین عقیده است که چون خلافت امر غیرقدسی است، از امامت تفکیک‌پذیر است. وی برای این برداشت خود، به صلح امام حسن علیه السلام استناد کرده است. به‌زعم وی، امر خلافت، غیرقدسی بود که امام حسن علیه السلام امامت سیاسی با همان خلافت را تسلیم معاویه کرد:

صلح امام حسن علیه السلام یک پیام دیگر هم دارد؛ این‌که ایشان با چه

کسی صلح می‌کند. همه می‌دانند که معاویه ستمگر و ظالم است.

این مسأله یک پیام دارد. من معتقدم که ما باید در شیعه خلافت را از امامت جدا کنیم. امامت امری قدسی و متصل به خداوند است و خداوند امام را مشخص می‌کند. جنبه امور دنیوی انسان‌ها هم با بیعت و شوراست و شیعه برای خلافت تقدس قائل نیست. کاتولیک‌ها هم در قرون وسطی می‌خواستند، قدرت دنیوی را قدسی کنند؛ اما شیعه به این مسأله معتقد نیست. بنابراین اگر خلافت، قدسی بود، صلح امام معنایی نداشت؛ پس یکی از پیام‌های صلح امام حسن علیه السلام این بود که زندگی دنیوی را باید از تقدس جدا کرد. (ر. ک: گزارش سایت شبکه اتحاد از نشست هم‌اندیشی «صلح و جنگ، امره معروف و نهی از منکر»، آذر ۹۶.)

البته نگارنده از ایشان به توضیحی بیش‌از این دست نیافت؛ ولی

همین اندازه صحت، دلالت زیادی بر قرابت فکری ایشان با دیدگاه

کلامی اهل سنت و؛ بلکه نظریه عرفی‌گرایان دارد و نمی‌توان در چهار

چوب اصل امامت تلقی کرد؛ لذا با عنایت به مطالب بالا در نقد این برداشت، نکاتی را عرضه می‌دام.

● نقد تفسیر ناصواب از صلح امام حسن علیه السلام

● یکم) امامت سیاسی را چه تمام مفهوم یا جزء‌المفهوم امامت در نظر گرفته شود، بنا بر هردو دیدگاه، رکن مفهومی اصل امامت است؛ زیرا ساخت معنوی امامت نه در سره معصومین علیهم السلام و صحابه رسول خدا و نه در منازعه کلامی میان علمای شیعی و سنی مورد نظر نبوده است. تمام پدیدآورندگان ماجرای سقیفه، اذعان به فضیلت علی بن ابی‌طالب علیه السلام داشتند؛ ولی مایل به پذیرش ولایت و حکمرانی سیاسی آن حضرت نبودند. اعتراض حضرت موسی و فاطمه زهرا علیهما السلام و برخی از صحابه مربوط به مسأله امامت سیاسی بوده است. گرچه آن حضرات در اثبات حقانیت خود به فضایل معنوی امام علی علیه السلام استناد کردند. اگر امامت سیاسی از ران‌کار رئیس مفهوم امامت نباشد؛ هرگز چنین اعتراض و منازعه فکری از سوی معصومین علیهم السلام و علمای شیعه با پیروان نظریه خلافت شکل نمی‌گرفت. به‌همین خاطر است که امامت سیاسی را تمام مفهوم اصل امامت می‌دانیم و چنان‌که اشاره شد، از تعریف امامت در کلام بزرگان از متکلمین شیعه، همین برداشت استنباط می‌شود.

● دوم) مفهوم خلافت در نظریه سیاسی امامت هیچ جایگاه و مناسبتی ندارد. تفسیر و تأویل امامت سیاسی در کلام شیعی به خلافت، از اساس باطل است و هیچ مستند عقلی و نقلی برای آن نمی‌توان تدارک دید. این‌گونه تأویلات متأثر از کلام عامه است. در کلام امامیه، امامت سیاسی همان امامت است و نه خلافت؛ متکلمین امامیه برای اثبات نظریه سیاسی امامت، برخلاف نظریه خلافت، نیازی به عاریت گرفتن مفهوم خلافت نداشته و ندارند. بر این اساس، کاربست مفهوم خلافت در مباحث برخی از متکلمین شیعی ناصواب است و به‌خاطر شبهه‌انگیزی بودن چنین استعمالی، باید از کار بست آن در مباحث کلامی پرهیز کرد.

● سوم) چنین نیست که حیات سیاسی از اساس غیرقدسی و دنیوی باشد؛ بلکه به امر قدسی و غیرقدسی تقسیم می‌شود؛ زیرا حیات سیاسی از امور اعتباری است و تعیین قدسی بودن آن، وابسته به اعتبار جامعه سیاسی است. اگر جامعه‌ای تصمیم بگیرد که حیات سیاسی خود را در چارچوب شریعت الهی سامان دهد کند، زیست سیاسی آن جامعه دینی و قدسی است؛ گرچه ممکن است که در چنین جامعه‌ای اعمال غیرشرعی اتفاق افتد. چنان‌که غایت شریعت الهی، خروج انسان و جامعه از وضعیت دنیوی به حیات شرعی و دینی است. نظریه سیاسی امامت، سامان سیاسی برای حیات قدسی و تبدیل شدن به جامعه‌مشرعه‌است؛ اما اگر جامعه‌ای تصمیم بگیرد که سامان سیاسی خود را بر پایه قرار داد اجتماعی مستقل از شریعت الهی استوار سازد؛ زیست سیاسی چنین جامعه‌ای غیردینی یا غیرقدسی خواهد بود؛ بنابراین، حیات سیاسی فی‌نفسه امر دنیوی نیست. اگرچه میل این جهانی جامعه به سوی دنیوی شدن است؛ ولی میل آن جهانی هم در جامعه وجود دارد. چنان‌که قرآن کریم به وجود هردو میل دینی و دنیوی در نفس انسان اشاره فرموده است: **«فأهلهمها فجورها وتقواها»** (الشمس: ۸). براین اساس، از منظر وحیانی، حیات سیاسی دنیوی مشروعیت ندارد تا گفته شود، به حال خود رها شد و از دین جداست. امامت سیاسی، سامانی است برای گذار

جامعه بشری از وضعیت غیرقدسی به قدسی.

● چهارم) این گفته که «شیعه برای خلافت قدسی

قائل نیست»، اگر به‌معنای پذیرش خلافت به وصف غیرقدسی باشد؛ سخن درستی نیست؛ زیرا شیعه اساساً خلافت را مشروع نمی‌داند تا آن را به وصف قدسی بودن بپذیرد. اعتراض حضرت وصی علیه السلام و دخت گرامی پیامبر اکرم علیه السلام این نبود که خلافت غیرقدسی رسمیت دارد؛ ولی علی بن ابی‌طالب علیه السلام شایسته این مقام و منصب است؛ بلکه سخن در این بود که ریاست بر جامعه مسلمین، منصب امامت است و چنین منصبی الهی است و تعیین آن به دست خدا و رسول علیه السلام است و خداوند علی بن ابی‌طالب علیه السلام را برای این منصب الهی تعیین کرده است. به عبارت دیگر، منازعه اصلی کیروی است و نه صفروی. اگر شیعه کبرای قضیه ریاست جامعه را پذیرفته باشد؛ برابر نظریه خلافت، حرفی برای گفتن نخواهد داشت؛ زیرا وقتی پذیرفته شود که سرپرستی امت، منصب غیرقدسی و غیرالهی است و «جنبه امر دنیوی انسان‌ها هم با بیعت و شوراست»؛ دیگر نمی‌توان گفت که علی علیه السلام از سوی خداوند برای منصب خلافت تعیین شده است؛ چون در این فرض، انقطاع امر خلافت و اراده الهی پذیرفته شده است؛ لذا مجالی برای این باقی نمی‌ماند که گفته شود، مثلاً علی علیه السلام در حجة‌الوداع به‌هنگام بازگشت به مدینه در منطقه‌ای به‌نام غدیر خم برای منصب خلافت تعیین شده است؛ چون شما پیش تر پذیرفته‌اید که این منصب از امور دنیوی است و امور دنیوی انسان‌ها هم با بیعت و شوراست.

اما نکته مهمی که از نظر متکلمان امامیه دور مانده است و الفتافی به آن نشده است، در اختلاف رویکرد آنان با حضرات معصومین علیهم السلام پیرامون واقعه مهم غدیر و نظیر آن است. ارجاع معصوم علیه السلام به واقعه غدیر در درجه اول، برای اثبات ضراری مسأله حکمرانی نبوده است؛ بلکه برای اثبات کبرای مسأله؛ یعنی اصل امامت بوده است. سخن آنان این است که واقعه غدیر ثابت می‌کند که امر ریاست و سرپرستی امت، از آن خدا و رسول صلی الله علیه و آله و سلم است و الا ضرورتی نداشت که این واقعه اتفاق بیفتد. چون امر ریاست از امور دنیوی است که با بیعت و شورا حل می‌شود؛ لکن رویکرد علمای امامیه به واقعه غدیر، صفروی بوده است؛ یعنی غدیر را دلیلی برای اثبات ولایت علی بن ابی‌طالب علیه السلام دانسته‌اند و الفتافی به کبرای قضیه نکرده‌اند و اتفاقاً همین امر باعث شده، مسأله دلالت غدیر و نظایر آن هم چنان لاینحل باقی بماند.

دقیقاً زیرکی که در تثبیت ماجرای سقیفه در اذهان عمومی صدر اسلام، و گفتار متکلمان عامه از دیرباز تاکنون اتفاق افتاده است، مربوط به همین نکته یادشده می‌باشد. آنان خیلی خوب متوجه بودند که اگر کبرای قضیه پذیرفته شود؛ هیچ گریزی از دلالت سیاسی غدیر مبنی بر الهی بودن منصب ریاست بر امت نیست؛ لذا چون کبرای قضیه را نپذیرفتند، به سادگی توانستند، از کنار تمام نصوص سیاسی کتاب و سنت نبوی عبور کنند. شاید به‌همین خاطر بوده است که به گفته ابن خلدون، اغلب علمای عامه، با پیوند زدن امر خلافت با مفهوم خلیفه‌اللهی قرآن کریم موافق نبودند. در واقع،

منزاعه کلامی میان امامیه با اهل تسنن تا وقتی که صفروی باشد، برای علمای عامه چندان نگران‌کننده نیست و خیلی راحت می‌توان برابر آن ایستادگی کرد و حتی به پنداره‌ای سست استدلال کرد. مانند استدلال ابن ابی‌الحدید که گفته است: «الحمد لله الذی قدم المفضول علی الأفضل لمصلحة اقتضاها» (ابن ابی‌الحدید عزالدین، شرح نهج‌البلاغه: ج ۳/ ۱). مشکل متکلمان عامه وقتی جدی می‌شد که علمای امامیه به کبرای قضیه؛ یعنی الهی بودن منصب ریاست امت، استدلال می‌کردند. آن وقت، دیگر ابن ابی‌الحدید نمی‌توانست به آن سخن سست و بی‌بنیاد استدلال کند؛ چون به وی چنین پاسخ داده می‌شد که بر فرض این‌که انسان‌ها ترجیح مفضول بر فاضل را به‌خاطر مصلحت، قبیح ندانند؛ ولی پذیرفتنی نیست که خداوند چنین قبحی را جایز بداند. به نظرمی‌رسد؛ آن زمان که علمای عامه تمایل به کاربست استعاره امامت پیدا کردند، فرصت خیلی مناسبی بود برای احتجاج با آنان در اصل موضوع امامت (کبرای قضیه)؛ لکن حتی تا به امروز چنین اتفاقاً تقریباً نیفتاده است و غالباً مباحث امامت در زمین کلامی عامه پیش رفته است. با این وصف، گمان می‌کنم در دوره معاصر لاقفل، دو شخصیت علمی خیلی خوب، متوجه این مسأله شده‌اند؛ یکی شیخ مهدی حائری یزدی و دیگری مرحوم امام خمینی علیه السلام.

● درک دوشخصیت علمی امامیه از اصل مسأله

شیخ مهدی حائری یزدی در کتاب «حکمت و حکومت» (م. ج لندن، به‌زعم خود، پیگیر تاسیس نظریه سیاسی در کلام امامیه بوده است؛ بنابراین او سعی داشت، بحث خود را در سطح فلسفه سیاسی پیش ببرد. پرداختن بحث کلامی در چنین سطحی به‌معنای دوری گردان از مباحث صفروی است. از این رو، شیخ مهدی حائری یزدی به‌خوبی توانسته بود، خود را از ایرادات متکلمان امامیه، مبنی بر عدم پرداختن به ولایت امیرالمؤمنین علی علیه السلام برهاند؛ لکن او با مشکل بزرگ‌تری به‌نام اصل امامت (کبرای قضیه) مواجه بود؛ زیرا نظریه سیاسی امامت در سطح فلسفه سیاسی منعقد می‌گردد و مهم‌ترین دلیل آن نصوص غدیریه است. این مطلب از آن رو براری وی مشکل بزرگ‌تری است که نظریه سیاسی او هیچ‌گونه تطابقی با نظریه امامت ندارد؛ بلکه در تقابل با آن ایستاده است. زیرا زیر نظریه سیاسی وکالت که علی‌الظاهر شیخ مهدی حائری یزدی مبتکر آن است، اساساً یک نظریه عرفی‌گرایانه است و از فلسفه سیاسی سکولار سرچشمه می‌گیرد؛ لذا وی برای پنهان ماندن حقیقت نظریه وکالت یا به‌خاطر ناتوانی در مواجهه با نظریه سیاسی امامت، ترجیح داده است که بحث نسبت میان این دو نظریه را مسکوت بگذارد و از پرداختن به آن طفره رود. به‌همین دلیل، وی در کتاب «حکمت و حکومت» هیچ اشاره‌ای به اصل امامت و واقعه غدیر خم نکرده است.؛ اما نکته این‌جاست که دیدگاه دکتر مصطفی محقق داماد، آشکارا از نظریه شیخ مهدی حائری یزدی پیروی می‌کند؛ لکن ایشان بی‌آن‌که متوجه مشکل بزرگی که حائری یزدی با آن مواجه بود، بشود، این برداشت ناصواب خود از امامت را بیان کرده است.

چنین نیست که حیات سیاسی از اساس غیرقدسی و دنیوی باشد؛ بلکه به امر قدسی و غیرقدسی تقسیم می‌شود؛

زیرا حیات سیاسی از امور اعتباری است و تعیین قدسی بودن آن، وابسته به اعتبار جامعه سیاسی است.

اگر جامعه‌ای تصمیم بگیرد که حیات سیاسی خود را در چارچوب شریعت الهی سامان دهدی کند

زیست سیاسی آن جامعه دینی و قدسی است؛ گرچه ممکن است که در چنین جامعه‌ای اعمال غیرشرعی اتفاق افتد.

چنان‌که غایت شریعت الهی، خروج انسان و جامعه از وضعیت دنیوی به حیات شرعی و دینی است.

نظریه سیاسی امامت، سامان سیاسی برای حیات قدسی و تبدیل شدن به جامعه‌مشرعه‌است؛

اما اگر جامعه‌ای تصمیم بگیرد که سامان سیاسی خود را بر پایه قرار داد اجتماعی مستقل از شریعت الهی استوار سازد؛

زیست سیاسی چنین جامعه‌ای غیردینی یا غیرقدسی خواهد بود؛ بنابراین، حیات سیاسی فی‌نفسه امر دنیوی نیست.

اگرچه میل این جهانی جامعه به سوی دنیوی شدن است؛ ولی میل آن جهانی هم در جامعه وجود دارد.

چنان‌که قرآن کریم به وجود هردو میل دینی و دنیوی در نفس انسان اشاره فرموده است:

«فأهلهمها فجورها وتقواها» (الشمس: ۸). براین اساس، از منظر وحیانی،

حیات سیاسی دنیوی مشروعیت ندارد تا گفته شود، به حال خود رها شده و از دین جداست.

امامت سیاسی، سامانی است برای گذار جامعه بشری از وضعیت غیرقدسی به قدسی.

● دیدگاه امام خمینی علیه السلام

اما شخصیت برجسته‌ای که پی به مسأله کلامی امامت (کبری بودن مسأله) برده بود، مرحوم امام خمینی علیه السلام است. ایشان به این باور رسیده بود که واقعه غدیر برای اثبات فضیلت علی بن ابی‌طالب علیه السلام نبوده است؛ بلکه برای اثبات انتصاب آن حضرت برای منصب حکمرانی است و؛ بلکه بالاتر از آن، غدیر دلیلی است برای این‌که اسلام نظریه سیاسی دارد که عبارت از اصل امامت است. به‌عقیده امام خمینی علیه السلام انحرافی که درباره غدیر شکل گرفته است، این است که غدیر برای اثبات فضیلت امام علی علیه السلام بود و حال آن‌که غدیر، کبرای مسأله کلامی را حل کرده است. سخنرانی ایشان در روز عید غدیر در شهریور سال ۱۳۶۵، یکی از درخشان‌ترین بیانات ایشان است:

«ولایتی که در حدیث غدیراست، به‌معنای حکومت است، نه به‌معنای مقام معنوی و حضرت امیر علیه السلام را همان طوری که من راجع به قرآن عرض کردم که قرآن- در روایات است این- نازل شده است به منازل مختلف، کلیاتش سبع و الی سبعین و الی زیادتر، تا حالا رسیده است به دست ماها به‌صورت یک مکتوب. حضرت امیر علیه السلام هم این‌طور است، رسول خدا هم این‌طور است. مراحل طی شده است، تنزل پیدا کرده است.

از وجود مطلق تنزل پیدا کرده است، از وجود جامع تنزل پیدا کرده است و آمده است پایین تا رسیده است به عالم طبیعت و در عالم طبیعت، به این وجود مقدس و آن وجود مقدس و اولیای بزرگ خدا؛ بنابراین، این‌که حدیث غدیر را ما حساب کنیم که می‌خواهد یک معنویت‌ی را برای حضرت امیر علیه السلام و یا یک شانی برای حضرت امیر علیه السلام درست کند، نیست. حضرت امیر علیه السلام است که غدیر را به وجود آورده است. مقام شامخ اوست که اسباب این شده است که خدای تبارک و تعالی او را حاکم قرار بدهد. مسأله، مسأله حکومت است. مسأله، مسأله سیاسی است. حکومت عدل سیاست است. تمام معنای سیاست است. خدای تبارک و تعالی این حکومت را و این سیاست را امر کرد که پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم به‌حضرت امیر علیه السلام واگذار کنند، چنان‌چه خود رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم سیاست و حکومت بدون سیاست ممکن نیست. این سیاست و این حکومتی که عینش با سیاست است، در روز عید غدیر برای حضرت امیر علیه السلام ثابت شد. این‌که در روایات هست که بنی‌الاسلام علی خمس، این ولایت، ولایت کلی امامت نیست. آن امامتی که هیچ عملی مقبول نیست، قبول نمی‌شود، الا به اعتقاد به امامت. این معنایش این حکومت نیست. (صحیفه امام، ج۳، ص: ۱۱۸-۱۱۱)

● امامت سیاسی با غصب حکومت نفی نمی‌شود (پنجم) اما استدلال دکتر مصطفی محقق داماد به صلح امام حسن علیه السلام در اثبات این‌که خلافت خارج از امامت است، از جهات مختلف مخدوش است؛ البته خیلی

از ایشان عجیب است که به‌عنوان حقوق‌دان چنین استدلال کرده است. آیا اگر کسی عدواناً مال یا حقی را غصب کند، آن مال یا حق مغضوبه، در ملک غاصب درمی‌آید؟! اگر چنین حرفی درست باشد، باید گفت که

و گاه ممکن است قرآن کریم، به‌عنوان میزان سنجش و حکمیت درباره نظریه‌ها و گزاره‌های علمی مورد استفاده قرار بگیرد.

◦ **قلمرو و عرصه‌های مرجعیت علمی قرآن از دیدگاه شما چیست؟**

● مرجعیت علمی قرآن کریم در عرصه‌های علوم متفاوت است و براساس آن چه در منشور مرجعیت علمی قرآن آمده، شامل سه دسته از علوم می‌شود: علوم انسانی، علوم اسلامی و علوم طبیعی. اما در منشور مرجعیت علمی قرآن کریم، دفتر تبلیغات اسلامی، مأموریت خویش را در شرایط فعلی و در آغاز کار، بر علوم اسلامی و علوم انسانی متمرکز کرده است.

رئیس کارگروه مرجعیت علمی قرآن کریم دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، از تصویب منشور مرجعیت علمی قرآن کریم در شورای راهبری این دفتر خبر داد. به گزارش خبرگزاری حوزه، با توجه به تصویب منشور مرجعیت علمی قرآن کریم و به‌منظور آشنایی با این سند، حجت‌الاسلام والمسلمین محمدصادق یوسفی‌مقدم، رئیس کارگروه مرجعیت علمی قرآن کریم دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، در گفت‌وگویی به سؤالاتی در این زمینه پاسخ گفت.

◦ **در منشور مرجعیت علمی قرآن چه اهدافی را پیگیری می‌کنید؟**

● امروز ما براین باوریم که علوم انسانی باید به‌طور جدی از قرآن کریم بهره‌برداری کند و علوم اسلامی هم، باید در راستای توسعه و تعمیق علم دینی توجه بیشتری به قرآن کریم نماید و این توجه باید تعریف‌شده و در چارچوب علمی قرار بگیرد و ما این چارچوب را تعریف کردیم و پس‌از جلسات گوناگون با عنوان منشور مرجعیت علمی قرآن، توسط شورای راهبری

در شورای راهبری دفتر تبلیغات اسلامی

منشور مرجعیت علمی قرآن کریم به تصویب رسید

دفتر تبلیغات اسلامی به تصویب رسید.

در اینجا به دنبال این هستیم تا زیرساخت‌های علمی برای تحقق مرجعیت علمی قرآن کریم را فراهم آوریم تا در محتوای علوم و هم‌چنین در فرآیند تولید علم نهادینه شود.

هم‌چنین تلاش ما بر حرکت در جهت ابتدای نظام‌های کلان و خرد معرفتی و اجتماعی بر معارف قرآن کریم و دستیابی به روش نظام‌یافته برای مراجعه به این کتاب مقدس در علوم اسلامی و انسانی است؛ هم‌چنین، سعی بر زمینه‌سازی و فرهنگ‌سازی در راستای اتکای عالمانه کتشگران فرهنگی اجتماعی به قرآن کریم داریم.

◦ **تعریف شما از مرجعیت علمی قرآن چیست؟**

● قرآن کریم، نخستین منبع برای جامعه اسلامی است؛

رواق امام خمینی علیه السلام است. در آن ایوان کسی نماز نمی‌خواند و محل نماز نبود. گاهی اوقات دیده بودم، مرحوم حاج شیخ غلامرضا تائبستان‌ها می‌آمدند آن‌جا و یک نماز جماعت کوچک چند نفری – مثلاً ده یا پانزده نفر از مریدها و علاقمندهایی که ایشان را می‌شناختند، می‌رفتند آن‌جا و با ایشان نماز می‌خواندند – برپا می‌کردند. فقط همین اندازه و بیشتر از این ایشان را درک و زیارت نکردیم؛ لکن درباره ایشان چیزهای زیادی شنیدیم همان چیزهایی که مرحوم آقای نجفی نقل می‌کند کافی است؛ یعنی همین شرح حالی که مرحوم آقای نجفی فوجانی نوشته که از مشهد راه می‌افتند و با این رفیق یزیدی می‌روند اصفهان و چند سال اصفهان می‌مانند و بعد از آن‌جا هم می‌روند نجف و در نجف هم مدتی با هم بودند. بعد یعد بیان جدایی می‌افتد؛ یعنی ایشان می‌روند درس مرحوم آ میرزا محمد باقر اصفهانیاتی و به آن بزرگوار علاقه‌مند می‌شوند. مرحوم نجفی هم می‌روند درس آخوند و عاشق آخوند می‌شوند؛ از این جهت بین‌شان اختلاف[فاصله] می‌افتد… لکن همان مقداری که ایشان راجع به رفیق یزیدی و حرکت طولانی پیاده‌ای که از مشهد راه افتادند تا خودشان را رساندند اصفهان و بعد از آن‌جا به نجف (رفتند) ذکر می‌کند، کافی است و نشان بدهد که جوان‌های آن روز برای تحصیل علم و رساندن خود به سرچشمه معلومات، چه مجاهدت‌هایی را انجام داده‌اند و چه زحمت‌هایی را متحمل می‌شدند چه کارهایی می‌کردند و چه تقوایی را رعایت می‌کردند. در دوره جوانی آن جور تقوا و بعد هم خب ایشان با مرحوم اصفهانیاتی به شیراز می‌آیند تا این‌که مرحوم اصفهانیاتی ترور می‌شوند و به شهادت می‌رسند و بعد ایشان می‌آیند و در یزد ساکن می‌شوند و این خدماتی را که جناب آقای ناصری نقل کردند، در یزد انجام می‌دانند و محلی برای پراکندن علم، تقوا، زهد و توکل به خدای متعال و خدمت به مردم و یک چنین چیزهایی (بودند). این نکته‌ای که ایشان ذکر کردند، در مورد رسیدگی به فقرای زردشتی و کلبه‌ی یزد، خیلی نکته‌ی مهمی است. خیلی چیز مهمی است که یک روحانی با تقوای مقدسی مثل مرحوم حاج شیخ غلامرضا برون نان و آرد و غذا بگذارد در خانه مثلاً فرض کنید یک یهودی به خاطر این‌که او فقیر است. این‌ها خیلی مهم است. امروز در دنیا این چیزها وجود ندارد؛ یعنی در دنیای مادی این حرف‌ها مهجور است. این را اسلام به پیروان خودش تعلیم می‌دهد. هر کسی هم که با اسلام بیشتر مانوس است، این جور حرکتی را بیشتر انجام می‌دهد. این‌ها را بدانند و بفهمند این آدم یهودی است و به خدا و پیغمبر صلی الله علیه و آله و قرآن و دین ما هیچ اعتقادی ندارد؛ اما صرف این‌که فقیر است و احتیاج به کمک دارد و انسان است و همان «وَمَا نَشِئُكَ لِكِ الْخَلْقِ» که امیرالمومنین علیه السلام می‌فرمایند، موجب می‌شود که ایشان برود و این خدمات را انجام بدهد. این‌ها باید تدوین بشود و ان‌شاءالله برای نسل رو به رشد ما درس بشود.

- رحلت غم‌انگیز**

حاج شیخ غلامرضا فقیه یزیدی در اواخر خرداد سال ۱۳۳۸ شمسی در سن ۸۱ سالگی در بالای منبر حین سخنرانی سکته کرد و بعد از ۱۲ روز بستری شدن در ۱۱ تیرماه ۱۳۳۸ شمسی به عالم بقا مهاجرت کرد و دیدار محبوب شتافت.

پیکر پاکش را با پای پیاده و با گریه و شیون و پشت سر گذاشتن ۶۰ کیلومتر از طرزجان تا یزد روی دست تشییع کردند. پس از گذاردن نماز به امامت شهید محراب آیت‌الله صدوقی ایشان را در کنار امام‌زاده جعفر علیه السلام به خاک سپردند.

تهیه و تنظیم: محمدتقی ادم‌نژاد

<div> </div> 	منابع	نجوم السربدبزر علماء یزد / سیدجواد مدرس
گنجینه دانشمندان / ج ۷		تندیس پارسیای / میرزا محمد کاظمینی
گلشن ابرار / ج ۴		انجمن آثار و معارف‌فرهنگی استان یزد
دانشنامه مشاهیر و مفاهیر یزد: ویژه عالمان دینی / ج ۱		طبقات مفسران شیعه / ج ۵
نقیه‌البشری القرآن الرابع عشر / ج ۴		مجله مبغان / ش ۱۱۳
فاتح القلوب		جرعه‌ای از دریا

توجه و بر اساس آن علائق، برنامه‌ریزی کرد؛ همان‌طور که در گذشته با شیرینی و… بچه‌ها را جذب مسجد می‌کردند، با محبت، اخلاق و توجه به علائق می‌توان افراد را جذب کرد.

وی با بیان این‌که باید امکانات بالقوه و بالفعل خود را بشناسیم، تصریح کرد: با شناخت امکانات می‌توان گام‌های مؤثری در ساخت و گسترش مساجد برداشت.

- ضرورت کار جهادی در مساجد**

مدیر مؤسسه روایت سیره شهدا با اشاره به ضرورت کار جهادی در مساجد، گفت: امام حسین علیه السلام در نامه‌ای به محمد حنفیه فرمود: « فکان الدنيا لم تکن و کان الآخرة لم تزل؛ مثل این‌که دنیا اصلاً وجود نداشته و آخرت همیشگی و دائم بوده و هست؛ اگر باور کنیم که فرصت کم است، مجاهدانه کار می‌کنیم و تنبلی نمی‌کنیم. وی در پایان مخلصانه کار کردن را از مهم‌ترین ضروریات کار در مساجد برشمرد و گفت: اگر مخلصانه کار کنیم، خدا برکت می‌دهد و مؤثر واقع می‌شود.

سوی مردم می‌شود.

وی ادامه داد: در ارائه محتوا و در برنامه‌ریزی‌ها به ظرفیت مخاطب باید توجه شود و نباید بیش از ظرفیت به کسی محتوا داد. اگر محتوا بر اساس ظرفیت ارائه شود، برجان و دل مخاطب می‌نشیند و به آن عمل می‌کند.

این استاد حوزه علمیه با بیان این‌که محبت‌ورزی سبب جذب افراد می‌شود، بیان داشت: باید به علائق مخاطبان

تلايه‌داران محراب و منبر/۴

فقیهی که برای کمک به

نیازمندان چندین بار

منزلش را فروخت

گزارشی مختصر از خدمات

تبلیغی و اجتماعی آیت‌الله

حاج شیخ غلامرضا فقیه خراسانی یزیدی

بخش دوم و پایانی

ساعت‌های عصر و وقت استراحت خود را به آموزش اصول دین به خردسالان اختصاص می‌داد. او به کودکان می‌آموخت که توحید چیست؟ نبوت یعنی چه؟ و… حال می‌فهم که آن مرد در آموزش به خردسالان به چه شیوه‌بینه‌ای دست یافته بود. آموزش کودکان البته از روی کتاب «سی بحث در اصول دین» بود که تألیفات ایشان است.

۲۸. رضای حق

آیت‌الله‌العظمی سبحانی در این باره می‌گوید: ایشان به‌تمام معنا رضی به رضای حق و مصداق این حدیث امام باقر علیه السلام بود که به جابر فرمود: «ما اهل بیت علیهم السلام رضا داریم به آن چه که خدا بر آن رضا دارد.» امام باقر علیه السلام به جابر فرمود: «جوانی را دوست داری یا پیری را؟» گفت: پیری را؛ فرمود: «ثروت را دوست داری یا فقر را؟» گفت: فقرا؛ فرمود: «تندرستی را دوست داری یا بیماری را؟» گفت: بیماری را. حضرت فرمود: چرا؟ جابر گفت: اگر پیر باشم فقیر باشم مریض باشم دیگر خدا را نافرمانی نمی‌کنم؛ اما اگر جوان باشم و پول‌دار و سالم باشم، مقدمات گناه در من زیاد است. امام باقر علیه السلام فرمود: «اهل بیت علیهم السلام این‌گونه نیستند و آن چه خدا بر آن رضایت دارد، ما هم بر آن رضای هستیم و اگر در حق ما پیری و فقری‌خواهد بر آن رضای هستیم و بالعکس. من مصداق واقعی این روایت را آقای حاج شیخ غلامرضا فقیه یزیدی می‌دانم. موثقین برای من نقل کرده‌اند که در سال ۱۳۲۴ شمسی فرزند عزیزش در قم درگذشت آمد و مثل کوه ایستاد برای او نماز میت خواند و فرمود: بارالها امانتی بود به ما دادی و از ما گرفتی. مسلماً قلب پدر می‌سوزد؛ حتی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وقتی فرزندش ابراهیم درگذشت، فرمود: ابراهیم عزیز! چشم من می‌گرید و قلبم می‌سوزد؛ اما به رضای خدا رضای هستم. همان حالت پیامبر صلی الله علیه و آله در ایشان هم مجسم بود. در باطن تأسف داشت و این لازمه انسانیت است. به پیامبر صلی الله علیه و آله هم اعتراض کردند که چرا گریه می‌کنی؟ ایشان فرمودند: من نگفتم، گریه نکنید؛ بلکه شکوه و نااشکری نکنید. این خصوصیات پیامبرگونه بر آن در آقای حاج شیخ غلامرضا می‌دیدم. این‌ها انسان‌هایی هستند پیامبرگونه که نفس خود را کشته و رضای حق را برگزیده‌اند. ایشان با تمام کمالات علمی و تقوای والا، توجه زیادی به امر تبلیغ داشتند. من یک ماه رمضان در سال ۱۳۳۴ که در یزد بودم، شب‌های ماه رمضان ایشان منبر داشت که دل‌ها را تکان می‌داد. چندین مجلس را می‌رفت. همه تحت تأثیر او بودند. او نمی‌گفت که من مرچ دینی این استان هستم و از لحاظ علمی اجتهاد دارم؛ بلکه ایشان منبر را یک هدف می‌دانست برای هدایت مردم. «الدین لیبعون رسالت الله… و یخشونه و لا ینخشون احدًا الا الله» (احزاب/۳۹). من این آیه را در مدتی که در یزد بودم، در این شخص مجسم می‌دانستم.

۲۹. پهلوان‌های هوای نفس

آیت‌الله‌العظمی مرتضی حائری یزیدی درباره او می‌گوید: من فقط دو نفر را دیدم که واقعاً خالی از هوای نفس هستند؛ یکی مرحوم حاج شیخ محمدحسین زاهد در تهران و دیگر مرحوم حاج شیخ غلامرضا در یزد.

انگیزه امام خامنه‌ای

الگوی جوانان مؤمن

مقام معظم رهبری در جمع برگزارکنندگان بزرگداشت فقیه یزیدی فرمودند: «این بزرگوار (مرحوم حاج شیخ غلامرضا یزیدی) جزء برجستگی‌انی است که کمتر شناخته شده‌اند. کمتر درباره ایشان صحبت شده و حرف زده شده؛ با این‌که مرحوم حاج شیخ غلامرضا خیلی برجسته است، بیانات جناب ناصری – که نوه مرحوم حاج شیخ غلامرضا هستند– خیلی بیانات خوبی بود. برای من تازه بود و خیلی‌هايش را در مورد مرحوم حاج غلامرضا نشنیده بودم. حقیش است که این خصوصیات و این خاطرات که از زبان نزدیکان و خانواده متصلین به آن مرحوم و بزرگان گذشته نقل می‌شود، ثبت بشود؛ حتی با سندی؛ یعنی سندش را هم ذکر نکنید؛ مثلاً نقل کرده‌اید که آقای بروجردی علیه السلام این جمله را گفته. خب سند این را هم بگویید که آقای بروجردی کجا این حرف را زده است یا مرحوم آقای بهجت کجا این مطلب را بیان کرده‌اند این‌ها را مشخص کنید که اتقانی پیدا کند. بنده البته مرحوم حاج شیخ غلامرضا (رضه‌الله‌علیه) را یک بار در مشهد زیارت کرده بودم. ایشان گاهی اوقات می‌آمدند مشهد و در یک گوشه‌ای از صحن نو نماز جماعت می‌خواندند. ایوانی بود که بین صحن نو و موزه بود که حالا

حجت‌الاسلام کاظم راشد یزیدی می‌گوید: حاج شیخ عالم منحصربه‌فرد شهر بود و افرادی را به ایشان ارجاع می‌دادند؛ ولی ایشان به قدری روحانی پرور بود که وقتی آیت‌الله صدوقی آمده بودند یزد. روزی کسی مسئله‌ای از حاج شیخ پرسید و حاج شیخ جواب دادند. بعد به او گفتند: شما اگر آن طرف می‌روید (مسجد حظیره)، از آقای صدوقی هم بپرسید. ببینید خیلی تواضع نسبت به آقای صدوقی داشتند. این مرد وارستگی عجیبی داشت. شنیده بودم که حاج شیخ وصیت کرده بودند که روی قبر من سنگ نگذارید؛ ولی شدت علاقه مردم به‌گونه‌ای بود که به این راضی نشدند. این سنگی که الآن هست مردم نهادند.

۲۲. بمب ضد بازیگری

حجت‌الاسلام راشد یزیدی می‌گوید: یکی از مقدسین متمول، پیش حاج شیخ آمد و گفت: من می‌خواهم یک گنبدی در قبرستان یزد برای خودم بسازم؛ یعنی اتاق بسازم که قبرم آن‌جا باشد. آیا خرج این گنبد از مقوله سالم حساب می‌شود یا نه؟! آیا خمس آن را باید بدهم؟! حاج شیخ ضد این حرف‌ها بود. بمب ضد بازیگری بود. او دنیا را شناخته بود. گفت: خدا عقلت بدهد. لعنت بر شیطان تو. برای چه می‌خواهی گنبد بسازی؟! آن مرد گفت: حاج شیخ! می‌خواهم گنبد بسازم که شکل قبرم زود کهنه نشود! شیخ غلامرضا گفت: اگر می‌خواهی زود کهنه نشوی، برو مؤمن شو که تا روز قیامت هر کس می‌گوید اللهم اغفر للمؤمنین و المؤمنات، خدا تو را بیامرزد. برو بنده صالح خدا شو که تا روز قیامت هر کس می‌گوید: السلام علینا و علی عبادالله الصالحین، سلام بر تو باشد.

۲۳. اقلیت دینی یزد

سیداحمد دعائی می‌گوید: حاج شیخ مورد علاقه و احترام یهودی‌ها و زرتشتی‌ها هم بودند. آن‌ها هر وقت در کوچه و بازار حاج شیخ را می‌دیدند، احترام می‌کردند و خوشحال می‌شدند. زمان جنگ جهانی دوم که وضعیت ارزاق خیلی سخت شد و مردم در مضیقه بودند. مرحوم حاج شیخ دستور دادند که مقداری گندم را آرد کنند و برای یهودی‌ها و زرتشتی‌ها ببرند و میان آن‌ها تقسیم کنند. بعد از وفات ایشان، یهودی‌ها و زرتشتی‌ها برایشان مجلس ترحیم گرفتند.

شیخ ابوالقاسم مدبری در این باره می‌گوید: حاج شیخ نسبت به خلق خدا بسیار با محبت بودند و برای مردم زحمت زیادی می‌کشیدند. مسلمان و یهودی و زرتشتی برای حاج شیخ فرقی نداشت. ایشان به همه کمک می‌کردند. زمانی می‌خواستند، در کنار مسجد جامع خیابانی احداث کنند. حاج شیخ وقتی فهمیدند که با احداث این خیابان قرار است که آب‌انبار یهودی‌ها خراب شود، گفتند: پس یهودی‌ها چه کنند؟ و تأکید و اصرار کردند؛ فکری برای آن‌ها بشود و این‌گونه مشکل آب یهودی‌ها حل شد.

۲۴. مجلس دعا برای شاه

شیخ محمود علومی می‌گوید: در مسجد میرچخماق یزد برای شاه مجلس دعا گرفته بودند و ایشان را دعوت کرده بودند. ایشان رفتند منبر و چنان از احوال قبر و قیامت و نکیر و منکر گفتند که یک مجلس ختم درست کردند و آخر سر، طبق معمول دعاهای معمولی خودشان را کردند و آمدند پایین.

۲۵. سطح بالاتر از دیگران

آیت‌الله‌العظمی مکارم شیرازی می‌گوید: یک وقت شنیدم که یک واعظ محترم وارسته به‌نام آقای حاج شیخ غلامرضا از یزد به شیراز آمده است. با این‌که مرد ملایمی است و عالم است؛ ولی در عین حال منبر را رها نمی‌کند و به‌واسطه آن روحانیت و معنویت‌ی که داشت، مردم مجذوب او می‌شدند و به‌اصطلاح منبرایشان در شیراز گل کرد و مؤثر واقع شد. در شیراز معروف بود که ایشان دارای مقامات معنوی فوق‌العاده‌ای هست و نفوذ کلام او هم نشان می‌داد که خبری در درون هست که به بیرون تراوش می‌کند و در آن سن و سال من مایل بودم که به ایشان نزدیک شوم؛ ولی یک بچه سیزده یا چهارده ساله نمی‌تواند. با چنین افرادی تماس داشته باشد تا این‌که به فکر افتادم، یک درسی پیش ایشان شروع کنم؛ چون استادی که به من درس می‌داد، عطش مرا سیراب و برطرف نمی‌کرد. من رفتم خدمت ایشان و پیشنهاد کردم که می‌توانم یک درس سیوطی خدمت شما بخوانم؟ گفتند: چه اشکالی دارد بیا! یک نفر شاگرد آن هم یک بچه ۱۴ ساله، من دیدم با این مرد بزرگوار که سن و سالی در آن زمان داشت، با حوصله و با تواضع و منانت فوق‌العاده درس سیوطی را شروع کرد. اگرچه به دلایلی من نتوانستم ادامه بدهم؛ ولی با این خاطره آن مرد نورانی را در همین مدت کوتاهی که در خدمتش برای درس رفتم، هرگز فراموش نمی‌کنم، نورانیت او، معنویت او، تواضع او، صمیمیت او، به‌عنوان خاطره ماندنی در دل من از آن زمان باقی ماند. یک شخص معروف برایش مناسب نیست که مثل طلبه‌ها برود مدرسه و آن‌جا زندگی بکند. طبعاً وقتی دعوتش می‌کنند، دعوت‌ها را باید پذیرد و خانه‌ای باشد تا از او پذیرایی کنند. اما حاج شیخ خودش آمد داخل مدرسه. فکر کنم، آن وقت ایشان لیبان هم می‌کشید. نمی‌دانم. این‌طور بود که نه که خودشان بیایند و قلبیانی آماده کرده و توی اتاق طلبگی بنشینند و جای خودشان را خود درست و بکنند و این‌ها نشانه نهایت وارستگی است. حاج شیخ غلامرضا جزء افرادی بود که الآن نمی‌شود گفت که نظیر ایشان نیست؛ ولی یقیناً کم است؛ یعنی نظیر ایشان یا نیست یا اگر هم باشد، شناخته‌شده نیست؛ البته من خودم عادت‌های خوب دیگران را هم دیده‌ام مثلاً آقای کوهستانی در مازندران مرد بسیار خوبی بود و من محضر ایشان را درک کردم. آقا ملاعلی همدانی مرد بسیار خوبی بود من بارها خدمت‌شان رسیدم و یک آقا شیخ ابوالفضل یوز در اردبیل که مرد کم‌نظیری بود من آن را هم دیده بودم؛ اما همه آن افراد که من دیده بودم، هیچ‌کدام از آن‌ها در حد شیخ غلامرضا نبودند. ایشان سطحش بالاتر از این‌ها بود.

۲۶. اسوه حسنه

آیت‌الله مکارم شیرازی در این باره می‌گوید: وقتی حاج شیخ آمدند شیراز، مسن شده بود. از مسائلی که واقعاً برای ما سرمشق بود و الآن متأسفانه متروک شده، این بود که افراد و علمای برجسته، منبر را عیب نمی‌دانستند و ایشان هم در شیراز منبری رفت؛ مثل آقای شیخ جعفر شوشتری. یک آقایی در همان شیراز مرجعیت و رساله داشت؛ لاقلاً در شیراز و فارس و این‌ها. ایشان علاوه بر این‌که منبری‌یگ، منبر هفتگی نیز داشت؛ منبر هفتگی معنی اش این بود که در شیراز در هر خانه شب چهارشنبه یک روزه می‌خواند. اگر همان اهل خانه جمع می‌شدند و از ایشان دعوت می‌کردند، تواضع می‌کرد و می‌پذیرفت و این‌ها برای ما سرمشق بودند؛ واقعاً که در هر شرایطی نباید آقایان علما مسئله منبر را رها کنند؛ ولی خوب حالا یک مقدار ملاحظاتی است و تغییراتی در این قسمت پیدا شده که امیدوارم ان‌شاءالله به وضع سابق برگردد. من شنیدم گاهی جاهای دور پیاده می‌رفته تا برای دین تبلیغ کند یا نماز بخواند یا جاهلی را ارشاد و به وظایف شرعی خود عمل کند و مطمئن شود که هیچ‌گونه کوتاهی نداشته است…

۲۷. توجه به کودکان

حجت‌الاسلام شیخ محمدرضا ناصری، نوه آن مرحوم در این باره می‌گوید: به یاد می‌آورم که هنوز کوچک بودم و در کلاس دوم یا سوم تحصیل می‌کردم. گاهی تابستان‌ها به منزل ایشان می‌رفتم و با آن بزرگوار، راهی مسجد می‌شدم. بعضی از روزها، هنگام مراجعت از نماز یا آن‌که خسته بودند و هنوز ناهار نخورده بودند، روی صفّه (سکو) منزلشان در راه‌رو فرش می‌انداختند و می‌نشستند. آن‌گاه من و پسرشان حاج شیخ حسن را نیز می‌نشاندند و آموزش اصول دین می‌دادند. ایشان با آن کوهل‌ت سن،

به گزارش خبرگزاری حوزه، حجت‌الاسلام والمسلمین محمد مهدی ماندگاری، مدیر مؤسسه روایت سیره شهدا و عضو هیأت امنای بنیاد هدایت، ۲۶آبان در جمع اعضای بنیاد هدایت، با بیان این‌که مساجد باید روحانی محور باشند، گفت: مساجد پایگاه تعلیم و تربیت، درمان، مواسات و همدلی هستند.

وی در ادامه با اشاره به کارکردهای مساجد در گذشته، گفت: در زمان‌های گذشته بهداشت و درمان(طب)، آموزش و پرورش و کمیته امداد بردوش روحانیان بود و مردم نیز، از روحانیت حرف‌شنوی داشتند.

حجت‌الاسلام والمسلمین ماندگاری با تأکید بر هماهنگی گفتار و عملکرد روحانیت، بیان داشت: مردم خوزستان برای آیت‌الله موسوی، نماینده ولی‌فقیه در خوزستان احترام ویژه‌ای قائل هستند؛ زیرا ایشان محل سکونت خود را در محله فقیرنشین قرار داده و محل کارش مصلاّی نماز جمعه است و مردم از شبته تا جمعه به ایشان دسترسی دارند.

• آسیب‌شناسی کارکرد مساجد و روحانیان

عضو هیأت امنای بنیاد هدایت با بیان این‌که مساجد

فراز و فرودهای بسیاری داشته‌اند، اظهار داشت: گاهی مساجد به‌معنای واقعی کلمه از راه درست خارج شده‌اند.

و این تنها تقصیر دشمن نیست.

وی با اشاره به آسیب‌های فراوری مساجد ادامه داد:

در بسیاری از شهرها و روستاها، مساجد تبدیل به خانه

سالنمندان شده‌اند؛ زیرا کودکان و جوانان از مساجد دور

شده‌اند و امام محله به پیش‌نماز تنزل پیدا کرده است.

این استاد حوزه علمیه اظهار داشت: امامان جماعت مساجد تبدیل به مأموم شده‌اند، یا مأموم مردم هستند یا مأموم هیأت امنای مساجد و به‌جای مدیریت مساجد از آنان تبعیت می‌کنند.

جذب نیروی امریه

در مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه

مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه از بین طلاب، روحانیون و دانشجویان جهت انجام خدمت وظیفه، تعدادی نیروی امریه جذب می‌نماید.

به گزارش خبرگزاری حوزه، مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه از بین طلاب، روحانیون و دانشجویان واجد شرایط (طلاب؛ اتمام کتبی و شفاهی پایه ده، دانشجویان؛ دارای مدرک کارشناسی، تسلط بر کار با رایانه (اینترنت و نرم‌افزارهای کاربردی مانند آفیس و فتوشاپ)، تسلط به کار با نرم‌افزارهای ارتباطی، تعاملی و شبکه‌های اجتماعی، توانایی جهت فعالیت در سایت‌ها، سامانه‌های اطلاع‌رسانی و بانک‌های اطلاعاتی و آشنایی با مهارت‌های پژوهشی) جهت انجام خدمت وظیفه جذب می‌نماید. اولویت با افرادی می‌باشد که مهارت لازم در برنامه‌نویسی و تولید اپلیکیشن را داشته باشند.

یادآوری می‌شود، واجدان شرایط می‌توانند جهت کسب اطلاعات بیشتر و هماهنگی جهت مصاحبه از ساعت ۸ تا ۱۳ با شماره ۰۲۱۲۷۵۳۰۳۹۸ تماس حاصل نمایند یا به بلوار جمهوری اسلامی کوچه ۲ ساختمان خبرگزاری حوزه طبقه همکف مراجعه نمایند.

تمدید آزمایش دوم

خدمات غیرحضورى مرکز خدمات

مرحله دوم آزمایش خدمات غیرحضورى مرکز خدمات حوزه‌های علمیه با توجه به ابلاغ ستاد ملی کرونا تا پایان آذرماه سال جاری تمدید شد.

به گزارش خبرگزاری حوزه، حجت الاسلام والمسلمین مهدوی مدیرکل فناوری و مدیریت اطلاعات مرکز خدمات حوزه‌های علمیه، ضمن اعلام این خبر، بر لزوم فاصله‌گذاری اجتماعی و استفاده از خدمات غیرحضورى تأکید کرد و افزود: مرحله دوم آزمایش خدمات غیرحضورى با توجه به ابلاغ ستاد ملی کرونا تا پایان آذرماه سال جاری تمدید شد.

وی با بیان این‌که بخش عمده خدمات مرکز به صورت غیرحضورى قابل اجراست، گفت: طلاب و روحانیون محترم برای دریافت خدمات غیرحضورى به مرکز خدمات مراجعه نکنند. گفتنی است، بر اساس این طرح، طلاب و روحانیون محترم می‌توانند، انواع خدمات مرکز را در قالب پیگیری اینترنتی یا برقراری تماس تلفنی دریافت نموده و نیازی به مراجعه حضوری برای دریافت خدمات نخواهد بود؛ لذا در طول دوره برگزاری آزمایش، پذیرش ارباب رجوع حضوری متوقف شده و خدمات به صورت غیرحضورى، در قالب «خدمات اینترنتی» و «خدمات تلفنی» ارائه خواهد شد. نسبت به موارد احتمالی پیش‌بینی نشده، در سامانه خدمات اینترنتی (بخش ارتباط با طلبه) تدبیر لازم در نظر گرفته شده است و کاربران پاسخ‌گویی تلفنی (سامانه ۰۲۱۰-۳۱۲۰) راهنمای افراد خواهند بود.

ویژه طلاب در قم برگزار می‌شود

دوره تربیت مبلغ جمعیت

معاون آموزش مجمع ملی فعالان جمعیت گفت: دوره تربیت مبلغ جمعیت، با حمایت از مجمع ملی فعالان جمعیت، مخصوص طلاب برادر (سطح ۱) و طلاب خواهر (سطح ۲) برگزار می‌شود. به گزارش خبرگزاری حوزه، حجت الاسلام والمسلمین محمدحسین ندیمی مسئول مؤسسه اندیشه مسطور، ۱۶ آبان در گفت‌وگو با خبرنگاران، هدف از برگزاری این دوره را ارتقای توانمندی مبلغان و فعالان فرهنگی در خصوص جمعیت بیان کرد و افزود: این دوره‌ها از سال ۹۱ تاکنون چندین نوبت برگزار شده و تاکنون بیش از ۱۵۰ نفر در این دوره‌ها مشارکت داشته‌اند. بخشی از بزرگی‌دگان این دوره‌ها، در عرصه‌های مختلف مجمع ملی فعالان جمعیت، مشغول فعالیت هستند.

معاون آموزش مجمع ملی فعالان جمعیت، در مورد شرایط حضور در دوره، اظهار کرد: طلاب برادر (سطح ۱) و طلاب خواهر (سطح ۲) و طلاب فارغ‌التحصیل از حوزه‌های سفیران هدایت که موفق به گذراندن ۱۵ واحد درسی شده‌اند، می‌توانند در این دوره شرکت کنند.

حجت‌الاسلام ندیمی، ارائه گواهی پایان دوره و امکان حضور در دوره‌های تخصصی را، از مزایای این دوره برشمرد و افزود: به علاقه‌مندان پس از حضور در دوره و کسب امتیاز لازم در آزمون، گواهی معتبر پایان دوره اعطا می‌شود و علاوه بر آن، امکان حضور در دوره‌های تخصصی برای دانش‌پژوهان فراهم است.

مسئول مؤسسه اندیشه مسطور در خصوص سرفصل‌های دوره، بیان کرد: نوعاً گره‌های ذهنی مخاطبان، اقتصادی و تربیتی است؛ اما در این دوره علاوه بر مباحث اقتصادی و تربیتی، مباحث اجتماعی، فرهنگی و دینی نیز مطرح می‌شود.

علاقه‌مندان می‌توانند جهت ثبت‌نام به آیدی andishemastor در پیام‌رسان اپنا مراجعه کنند.

فراخوان دعوت به همکاری

برای تدریس در دانشگاه آزاد اسلامی

به گزارش خبرگزاری رسا، برای تدریس درس اندیشه‌ها و ووصایای امام خمینی علیه السلام در واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی، مرکز فرهنگی دانشگاهی امام خمینی علیه السلام و انقلاب اسلامی، از بین افراد واجد شرایط رشته‌های علوم انسانی از طریق آزمون کتبی و مصاحبه مدرس جذب می‌کند.

دارا بودن مدرک دکترا یا دانشجویان دکترا که آزمون جامع را گذرانده‌اند، مدرک سطح چهار حوزه یا طلاب در حال نگارش پایان‌نامه سطح چهار برای متقاضیان تدریس در مراکز استان‌ها، هم‌چنین مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد در حوزه علوم انسانی برای متقاضیان تدریس در واحدهای دانشگاهی غیرمراکز استان و کسب امتیاز ۷۰ از ۱۰۰ در آزمون کتبی و مصاحبه، از شرایط پذیرش استاد است.

طلاب و دانشجویان دارای شرایط می‌توانند جهت کسب اطلاعات بیشتر، به سامانه اینترنتی مرکز فرهنگی دانشگاهی امام خمینی علیه السلام و انقلاب اسلامی به نشانی emam.iau.ir مراجعه کنند.

دیدگاه‌های شهید مصطفی خمینی علیه السلام

درباره ولایت و حکومت اسلامی

گفت‌وگو با رئیس مرکز فقهی ائمه اطهار علیهم السلام

شهید مصطفی خمینی علیه السلام از جمله افرادی بود که به ارتباط میان دین و سیاست معتقد بود و اذعان داشت، اسلام دین سیاست است. او محور سیاست و راه تحقق احکام سیاسی را حکومت می‌داند و می‌گوید:

«بدون تردید زعامت و تشکیل حکومت، برای بسط اسلام و شناساندن آن

به جوامع بشری معاصر و سایر جوامع تا قیامت می‌باشد.

آیت‌الله محمد جواد فاضل لنکرانی در گفت‌وگویی به بررسی

و تبیین اندیشه‌های فقهی آیت‌الله شهید سیدمصطفی خمینی علیه السلام

فرزند بزرگوار حضرت امام علیه السلام درباره اهمیت طرح حکومت اسلامی

و ولایت فقیه پرداخته که بخش‌هایی از این مصاحبه را در ادامه می‌خوانید.

• ولایت فقیه از نگاه آیت‌الله شهید

سیدمصطفی خمینی علیه السلام

حاج آقا مصطفی خمینی علیه السلام رساله‌ای تحت عنوان «ولایت فقیه» دارد. همان برداشتی که امام علیه السلام از اصول دین داشت، مرحوم حاج آقا مصطفی هم آن برداشت‌ها را دارد و این خیلی نکته مهمی است و ایشان، از نخستین کسانی بود که به درخواست امام پاسخ مثبت داد و رساله‌ای را با عنوان «الاسلام والحکومه» تألیف کرد و به بحث ولایت و حکومت اسلامی و مسائل مربوط به آن پرداخت.

ایشان در بحث ولایت فقیه، اشکالی را مطرح می‌کند و آن این است که «آن الناس والغرائز الموجودة فیهم، کافیه لاصلاح حال البشر، و لا یتحتاج الانسان بما هو مدنی بالطبع إلى رسول متکفل بالقوانين السياسية؟».

• پاسخ به شبهه تشکیل حکومت

اسلامی در عصر غیبت

در زمان ما برخی از روشنفکران اشکال را مطرح می‌کنند و متأسفانه علمای عامه هم دارند به همین سمت سیر می‌کنند. می‌گویند عقل و غرایز بشر به حدی از بلوغ رسیده که خودش بتواند قوانینی را برای جامعه تدوین کند و دیگر نیازی به این نیست که پیامبری متکفل این امر باشد. مرحوم حاج آقا مصطفی خمینی علیه السلام به این اشکال این‌گونه پاسخ می‌دهد: «فهذه الشبهة واهية، ولا يمكن أن يعتقد أحد من المسلمين بأن الاسلام دين كافي لأهميات الأمور الراجعة إلى سعادة البشر، من حيث تبعات الأعمال من العقوبات والمثوبات وحسب فالأبناء أطباء النفوس، والسلاطين أمراء وحكام على الخلق وكافلون لأمر الناس، و عليهم نظم البلاد والعباد. بل الاسلام دين متکفل بجميع المصالح والمفاسد على حد الاعتدال.» می‌گوید: اسلامی که ما داعیاش را داریم، متکفل رفع تمام مفاسد و برآورنده تمام مصالح است. در ادامه می‌فرماید: «ولابد أن نقول: إن الاسلام يضاد الدنيا، ودين يوجه الناس إلى الآخرة توجيهاً أشد من التوجيه إلى الدنيا؛ یعنی ما ابایی از این نداریم که بگوییم، توجه اسلام به آخرت بیشتر از امور دنیوی است؛ اما

را فرستاد، کتاب قرآن را هم نازل کرد تا پیامبر علیه السلام آن را ابلاغ کند و کارش دیگر تمام شده است! چنین دینی بدون حکومت با حکمت خدا سازگاری ندارد. اگر ما بخواهیم یک دلیل برای لزوم حکومت بیابیم، آن دلیل عقلی است. خدا که پیامبران را فرستاده، انزال کتب هم کرده است و پیامبران هم رسالت را ابلاغ کردند، چطور می‌شود، به همین‌جا ختم بشود؟! دین بدون حکومت اصلاً به نتیجه نمی‌رسد.

• جایگاه ولایت و حاکمیت فقیه از منظر اهل بیت علیهم السلام

حاج آقا مصطفی در این کتاب بعد از این‌که لزوم و ضرورت حاکم و ولی را در هر زمانی و در هر عصری مطرح می‌کند، به تبیین جایگاه ولایت فقیه می‌پردازد و می‌نویسد: «وهذا معنى ما اشتهر عنا: أن العلماء في هذه الأمة أنبياء بني إسرائيل، لأهم أنبياء عن الرسول الأعظم علیه السلام بعد وصول الكتاب الإلهي إليهم والمؤمن النبوية لديهم و إلى هذه الباقية الإلهية يشير ما في الأحاديث: أن الفقهاء أئمة الرسل وأنهم حصون الاسلام وهكذا.»

به روایاتی اشاره می‌کند که می‌فرماید: «الفقهاء أئمة الرسل، معنایش این است که علمای امت اسلام، امانی پیامبر اسلام علیه السلام هستند. تمام انبیای گذشته هم از رسول اعظم خبر داده بودند و فقها هم امانی همه پیامبران گذشته هستند.

«فلعمري إن هذه المسألة لا ينبغي أن تعد من النظريات، بعد الغور فيما هو السبب لبعثة الأنبياء والرسل»، ولایت فقیه اصلاً از بحث‌های نظری نیست. بعد از این‌که کسی اندک تأملی کند، می‌فهمد که علت بعثت انبیا و رسول چه بوده است. مرحوم والد ما علیه السلام می‌فرمود: «ولایت فقیه از واضحات فقه است و اصلاً نیازی به دلیل ندارد.» مرحوم حاج آقا مصطفی در این کتاب هم همین را می‌خواهد بگوید.

در ادامه می‌نویسد: «إذا عرفت وأحطت بما تلونه عليك، وعلمت أن الخاتمية تقتضي التصدي لنصب القيم والرئيس والسانس بين العباد، لصون البلاد عن الفساد، وإلا فيحتاج البشر إلى رسول آخر، يتكفل أمر معاشهم ومعادهم»، خاتمیت مقتضای این را دارد که قیم و رئیس در بین بندگان وجود داشته باشد؛ در غیر این صورت بشر به پیامبر دیگری نیاز پیدا می‌کند تا مشیت امور دنیوی و اخروی آنان را بر عهده بگیرد.

• چرایی و مخالفت برخی با حکومت

اسلامی و ولایت فقیه

«ولكن لما كان الناس والفقهاء مختلفي الفهم والادراك، فكم من فقيه جامع لعلوم القرآن، ولا يدرك حقيقة الاسلام، وكم من رجل لا يعلم اجتهاداً مسألة من المسائل الشرعية، ولكن الله فتح قلبه لادراك لزوم مثل تلك الحكومة في الأديان» بعضی از فقها جامع علوم قرآن هستند، اما حقیقت اسلام را درک نکرده‌اند و چه‌سا افرادی به اجتهاد نرسیده باشند، اما این‌که اسلام سیاست و حکومت دارد را خوب بفهمند و بدانند در این احکام اسلام و فرستادن انبیا و انزال کتب حکمتی وجود دارد.

این سخن بسیار جالب و لطیفی است. این‌طور نیست هر کسی که حوزه برو و درس بخواند و به مقام اجتهاد برسد، بفهمد که اسلام حکومت دارد. عده‌ای که ممکن است اصلاً درس هم نخوانده باشند، اما چون

دوره آموزش پیش از ازدواج (PME) برای طلاب برگزار می‌شود

تأکید بر انتخاب مناسب و به‌موقع، «ارتقای مهارت‌های لازم در جهت تقویت و ثبات خانواده»، «پیشگیری از بروز آسیب‌های احتمالی در عرصه مشاوره»، «ارتقای نقش الگویی با انتخاب صحیح»، اهداف فرعی این دوره را تشکیل می‌دهند.

تأکید بر انتخاب مناسب و به‌موقع، «ارتقای مهارت‌های لازم در جهت تقویت و ثبات خانواده»، «پیشگیری از بروز آسیب‌های احتمالی در عرصه مشاوره»، «ارتقای نقش الگویی با انتخاب صحیح»، اهداف فرعی این دوره را تشکیل می‌دهند.

تأکید بر انتخاب مناسب و به‌موقع، «ارتقای مهارت‌های لازم در جهت تقویت و ثبات خانواده»، «پیشگیری از بروز آسیب‌های احتمالی در عرصه مشاوره»، «ارتقای نقش الگویی با انتخاب صحیح»، اهداف فرعی این دوره را تشکیل می‌دهند.

تأکید بر انتخاب مناسب و به‌موقع، «ارتقای مهارت‌های لازم در جهت تقویت و ثبات خانواده»، «پیشگیری از بروز آسیب‌های احتمالی در عرصه مشاوره»، «ارتقای نقش الگویی با انتخاب صحیح»، اهداف فرعی این دوره را تشکیل می‌دهند.

انجام داد، او هم باید حکومت تشکیل بدهد. هر کجا زمینه برای تشکیل حکومت اسلامی فراهم باشد، تشکیل حکومت لازم و ضروری است. گاهی جامعیت دین چنین اقتضایی دارد و گاهی خاتمیت دین. حاج آقا مصطفی می‌فرماید که شما فقط در بحث رسل و انزال کتب تأمل کنید. آیا با حکمت خدا سازگاری دارد که بگوییم خدا این همه پیامبر فرستاد و بعد فرمود: این کتب را برای مردم بیان کنید و بریود دنبال کارتان! این مثل این است که

به همه رموز کارخانه‌ای اطلاع دارد و بیاید کارخانه را بسازد و افراد را هم پای کار بیاورد و آخر سر خودش کنار برود. مسلماً چنین کاری لغو است.

• نگاه حاج آقا مصطفی در مورد

«خطبات قانونیه» نظریه ابتکاری امام در

اصول

به نظر من مهم‌ترین نظریه ابتکاری امام در اصول: «خطبات قانونیه» است. حاج آقا مصطفی خمینی در جلد سوم کتاب تحریرات اصول درباره اهمیت خطبات قانونیه می‌نویسد: «و لعمري، إن من ألقى حجاب العناد، وتدریجین الإصاف والسادا، لا يتمکن من رفض هذه الباقية الملکوتية التي تتحلل بها كثير من المعضلات، وأساس طائفة من المشکلات»، قسم به جان خودم، کسی که عناد را کنار بگذارد و با چشم انصاف تدبر کند، این نظریه را نمی‌تواند رد کند. از این نظریه هم تعبیر می‌کند «هذه الباقية الملکوتية التي تتحلل بها كثير من المعضلات وأساس طائفة من المشکلات»؛ این نظریه خطبات قانونیه کنیزی از معضلات و مشکلات حل می‌شود.

• تکمیل بحث نظریه امام علیه السلام در

خطبات قانونیه توسط حاج آقا مصطفی

امام در بحث برائت در اقل و اکثر ارتباطی، راهی غیر از راه مرحوم شیخ، مرحوم فشارکی، مرحوم شیرازی، مرحوم حائری و مرحوم اصفهانی دارد. آقا مصطفی بعد از این‌که نظر امام را در آن‌جا نقل می‌کند، می‌نویسد: «احسن من ورد في هذا الميدان، والد المحقق...» یعنی بهترین کسی که وارد این میدان شده است، والد محقق من است. امام در آن‌جا خودش نظرانی را ابداع کرده است. در اغلب نوشته‌ها از مرحوم والد خود با تعبیر زیبایی تجلیل می‌کند.

البته دیدگاه امام در این زمینه در تهذیب الاصول آیت‌الله سبحانی هم آمده است؛ اما تقریر حاج آقا مصطفی از این نظریه دقیق‌تر و جامع‌تر است.

به پتل شخصی در سامانه سخای مرکز خدمات (قسمت خانواده و امور فرهنگی)، کارگاه مشاوره، کارگاه آموزش پیش از ازدواج و لیست کارگاه‌ها را مشاهده و با توجه به زمان برگزاری، اساتید و ظرفیت کارگاه نسبت به ثبت‌نام خود اقدام کنند. وی افزود: کارگاه‌ها در مجموع به مدت ۱۰ ساعت و به‌طور معمول در ۵ کارگاه ۲ ساعته برگزار می‌شود. علاقه‌مندان به‌منظور کسب اطلاعات بیشتر، می‌توانند در ساعت اداری با شماره ۰۲۵۳۱۲۰۶۵۲۴ تماس حاصل فرمایند.

تجلیل مراجع عظام و علما

از خدمات حجت‌الاسلام والمسلمین سید قاضی نیاز نقوی

این روحانی خدمتگذار عمر بابرکت خود را در ترویج فرهنگ اهل‌بیت علیهم‌السلام گذراند و توانست آثار ماندگاری از این مسیر برای خود بجای بگذارد.

اینجانب درگذشت آن مرحوم را به جنابعالی و ارادتمندان و بازماندگان ایشان خصوصا در کشور پاکستان تسلیت عرض نموده و رحمت و مغفرت و حشر با اولیاء الله را برای ایشان از خداوند متعال مسئلت می‌نمایم.

- آیت‌الله‌العظمی جعفر سبحانی**

إنا لله وانا الیه راجعون

ارتحال عالم ربانی حجت‌الاسلام والمسلمین آقای حاج سید قاضی نیاز نقوی رحمت الله علیه مایه تأثر و تأسف گردید.

اینجانب این ضایعه را به علمای پاکستان، بازماندگان و خانواده ایشان بالخصوص اخوی ایشان آیت‌الله حاج سید ریاض نقوی تسلیت عرض نموده واز خداوند متعال برای ایشان علودرجه و برای بازماندگان صبر جمیل و اجر جزیل مسئلت دارم.

- آیت‌الله محمد یزدی رئیس جامعه مدرسین**

درگذشت روحانی وارسته و مجاهد حجت‌الاسلام و المسلمین سید قاضی نیاز نقوی موجب تاسف گردید.

ایشان از علمای فعال و تأثیرگذار در جریان وحدت اسلامی بودند و سعی وافر در ترویج معارف اسلام و انقلاب در پاکستان داشتند.حضور در شورای وفاق المدارس پاکستان، تأسیس حوزه های علمیه، همکاری با فوه قضاییه به عنوان حاکم شرع، بخشی از خدمات علمی، فرهنگی،انقلابی،این عالم فاضل بوده است.

جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، رحلت این روحانی عالی‌قدر را به علما و فضایی پاکستانی و بیت مکرم ایشان به‌ویژه حضرت حجت‌الاسلام والمسلمین حاج سید حافظ ریاض نقوی (دامت برکاته) تسلیت عرض نموده و از درگاه خداوند متعال برای آن فقید سعید، رحمت و مغفرت الهی و برای بازماندگان، صبر و اجر و توفیق تداوم راه ایشان را مسئلت می‌نمایم.

- آیت‌الله اعرافی مدیر حوزه‌های علمیه**

جناب آیت‌الله آقای حاج سید ریاض نقوی ^(دامت افاضه)

سلام علیکم بما صبرتم

ارتحال عالم فرزانه و برجسته حضرت حجت‌الاسلام و المسلمین حاج سید قاضی نیاز نقوی قدس‌سره‌الشریف را به جناب‌عالی، علمای اعلام و حوزه‌های علمیه به‌ویژه علمای شیعه و اهل سنت و حوزه‌های علمیه و مردم شریف پاکستان و بیت مکرم و همسرگرامی و فرزندان ارجمند ایشان تسلیت و تعزیت عرض می‌کنم و علودرجات آن فقید سعید و صبر و شکیبایی و پاداش نیک الهی را برای جناب‌عالی و بازماندگان محترم ایشان از خداوند متعال خواستارم.

آن عالم شهیر و فرهیخته در شرایط حساس کشور پاکستان و منطقه شبه‌قاره، از مورجان معارف اسلامی و پیامبرگرمای ﷺ و اهل‌بیت مکرم آن‌حضرت ﷺ و از پیشگامان وحدت و تقربب بین مذاهب بود و در میان علمای اهل سنت و تشیع کشور پاکستان به عنوان چه‌رهای موجه و مقبول به شمار می‌رفت، او دارای مراتب ارزشمندی از دانش و معرفت و فضیلت بود و خدمات چشم‌گیر آن مرحوم در ابتدای انقلاب اسلامی در ایران و در جامعه دینی و فرهنگی پاکستان به‌ویژه در شورای وفاق‌المدارس شیعه پاکستان و دیگر سنگرهای دینی از حسنات ماندگار وی به جامعه دینی و حوزه‌های علمیه پاکستان به‌شمار می‌آید.

خداوند آن مرحوم را با اجداد طهارینش محشور گرداند.

هم‌چنین آیات و حجج اسلام؛ سید محمد سعیدی تولیت آستان مقدس حضرت معصومه ﷺ و نماینده ولی‌فقیه در استان قم، محسن فقیهی عضو جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، حمید شهریاری دبیرکل مجمع جهانی تقربب مذاهب اسلامی، سید ابراهیم زینسی رئیس فوه قضائیه، مروی تولیت آستان قدس رضوی، محسن قمی معاون بین‌الملل دفتر مقام معظم رهبری، عباسی ریس جامعه‌المصطفی‌العالمیه، سید محمد مهدی خادمی رییس اتحادیه علمای شیعه اروپا، سیدهاشم موسوی رییس مرکزاسلامی لندن، سید ساجد علی نقوی دبیر کل شورای علمای شیعه پاکستان، ناصرعباس جعفری، دبیرکل مجلس وحدت مسلمین پاکستان و برخی دیگر از شخصیت‌های

حجت‌الاسلام و المسلمین سید قاضی نیاز نقوی رئیس سابق «مجمع اهل‌بیت ﷺ» پاکستان، نایب‌رئیس وفاق المدارس شیعه پاکستان و عضو مجمع عمومی مجمع جهانی اهل‌بیت ﷺ پنج‌شنبه ۸ آبان پراثر ابتلا به کرونا در بیمارستان امیرالمومنین علیه‌السلام قم دار فانی را وداع گفت. در پی درگذشت این عالم ربانی مراجع عظام تقلید، سران قوا، مدیرحوزه‌های علمیه، علما و اساتید حوزه‌های علمیه پیام‌های جداگانه‌های صادر کردند. در ادامه به برخی ازاین پیام‌ها اشاره می‌شود.

- آیت‌الله‌العظمی صافی گلپایگانی**

جناب مستطاب ملاذ الانام حجت‌الاسلام و المسلمین حاج سید حافظ ریاض حسین نجفی ^(دامت‌السلام علیکم ورحمة‌الله وبرکاته).

رحلت عالم جلیل‌القدر حجت‌الاسلام آقای حاج سید نیاز حسین نقوی ﷺ موجب تأثر و تأسف گردید.

این فاجعه مومله را به جناب مستطاب عالی و فرزندان محترم و بستگان مکرم و علمای بزرگوار و برادران و خواهران ایمانی در پاکستان تسلیت عرض می‌کنیم از خداوند متعال علودرجات آن فقید سعید و صبر جمیل و اجر جزیل برای بازماندگان مسئلت داریم.

- آیت‌الله‌العظمی سیستانی**

جناب مستطاب حجت‌الاسلام آقای سید حافظ ریاض حسین نجفی ^(دامت‌السلام علیکم ورحمة‌الله وبرکاته)

السلام علیکم ورحمة‌الله وبرکاته

خبر ارتحال جناب حجت‌الاسلام آقای سید نیاز حسین نقوی تاب‌تراه موجب تالم و تأسف گردید. اینجانب مصیبت وارده را به جنابعالی و دیگر بستگان محترم و به عموم برادران و خواهران ایمانی در پاکستان تسلیت عرض نموده و از خداوند متعال برای آن فقید سعید علودرجات و برای بازماندگان شان صبر جمیل و اجر جزیل مسئلت دارم.

- آیت‌الله‌العظمی مکارم شیرازی**

خبر رحلت عالم بزرگوار حجت‌الاسلام و المسلمین آقای حاج سید نیاز نقوی ﷺ موجب تأسف و تأثر گردید. ایشان در کشور پاکستان خدمات گسترده‌ای جهت اعتلای دین اسلام و ترویج فرهنگ اهل‌بیت ﷺ نمود و آثار برجسته‌ای از خود به یادگار گذاشت.

این ضایعه مومله را به حوزه‌های علمیه و علمای پاکستان، اقوام و بیت مکروشان و به‌ویژه اخوی گرامی‌اش حجت‌الاسلام و المسلمین حاج سید ریاض نقوی تسلیت می‌گویم. خداوند روح او را غریق رحمت گرداند و به بازماندگان صبر و اجر فراوان عنایت فرماید.

- آیت‌الله‌العظمی نوری همدانی**

جناب آیه‌الله آقای حاج سید ریاض نقوی ^(دامت‌افاضه)

سلام علیکم بما صبرتم

ارتحال عالم فرزانه حجت‌الاسلام و المسلمین حاج سید قاضی نیاز نقوی رحمت‌الله‌علیه موجب تأثر و تأسف گردید.

• اخبار کوتاه جهان

• **نیویورک:**سازمان عفویبن‌الملل در بیانیه‌ای به انتقاد از شرایط آزادی بیان در فرانسه پرداخت واین کشور را به رفتار دوگانه و منافقانه متهم کرد و تصریح نمود: آزادی زمانی معنا دارد که برای همگان اجرا شود و نباید دولت به بهانه دفاع از آزادی بیان بر اقداماتی که مردم را به خطر می‌اندازد، همچون شکنجه، سرپوش بگذارد.

• **فلسطین:** یک نهاد غیبدولتی فلسطینی اعلام کرد، رژیم صهیونیستی از ابتدای سال جاری میلادی–۲۰۲۰– تا کنون بیش از ۴۰۰ کودک فلسطینی را بازداشت کرده است و هم اکنون ۱۷۰ کودک فلسطینی در ۳ زندان اسرائیلی مجدو، عوفر و دامون اسیر هستند و بر اساس این گزارش، از سال ۲۰۱۵ تاکنون حدود ۷ هزار کودک فلسطینی به بازداشت نظامیان اسرائیلی درآمده‌اند.

• **یمن:** وزارت بهداشت دولت نجات ملی یمن اعلام کرد که همدستی سازمان ملل با ائتلاف متجاوز سعودی از مارس ۲۰۱۵ تاکنون با حمله به یمن باعث کشته و زخمی شدن بزرگ‌ترین فاجعه انسانی در یمن شده و در نتیجه بمباران مناطق مختلف این کشور ۲۶۴۳ کودک کشته و ۴۲۰۵ نفر نیز زخمی شده‌اند.

• **افغانستان:** رئیس شورای عالی مصالحه ملی افغانستان با بیان این که آزادی زندانیان طالبان نتیجه مطلوبی در کاهش خشونت نداشته، تأکید کرد در صورتی که مذاکرات صلح افغانستان به بن‌بست برسد و امکان صلح میان دولت و طالبان نباشد، آنگاه افغان‌ها همان گونه که در دوران جهاد و مقاومت با دشمنان و متجاوزین برخورد کردند آماده دفاع از افغانستان خواهند بود.

• **پاریس:** رئیس‌جمهور فرانسه با دفاع مجدد از انتشار محتوای موهن درباره پیامبر مکرم اسلام ﷺ در این کشور، مدعی شد پاریس فقط به‌خاطر این‌که این کاریکاتورها باعث بحران در خارج می‌شود، آزادی بیان را کنار نمی‌گذارد.

• **عربستان:** یک روزنامه سعودی با انتشار یادداشتی از یک نویسنده سعودی مدعی شد که مسجد الاقصایی که در قرآن از آن صحبت شده است در منطقه «المجرانه» میان مکه والطائف واقع شده نه در فلسطین.

• **اسلام‌آباد:** نخست‌وزیر پاکستان گفت: برای به رسمیت شناختن اسرائیل تحت فشار هستم اما هرگز آن را به رسمیت نمی‌شناسم مگر اینکه توافق عادلانه‌ای وجود داشته باشد که فلسطینیان را راضی کند.

• **عراق:** مقامات عراقی برای نخستین بار از سال ۲۰۱۸ تاکنون، حکم اعدام ۲۱ محکوم در پرونده‌های تروریستی را در زندان «الحوت»؛ زندان مرکزی «الناصریه»، پس از امضای نهایی «برهم صالح» رئیس‌جمهور عراق اجرا کردند.

• **فلسطین:** آژانس امدادسانی و کاراییی برای آوارگان فلسطینی وابسته به سازمان ملل (آژوا) ضمن اشاره به «وخم‌ترین بحران مالی» خود که در پی قطع کمک‌های آمریکا با آن مواجه شده است، هشدار داد این بحران می‌تواند منجر به فاجعه انسانی در نوار غزه و ناصمی در مناطق مرزی لبنان شود.

• **لبنان:** یک روزنامه لبنانی فاش کرد که سفیر آمریکا در بیروت با دخالت در امور داخلی لبنان، به مأمور تشکیل کابینه در این کشور اطلاع داده و واشنگتن به هیچ عنوان حضور حزب‌الله در دولت را نمی‌پذیرد.

• **نیجریه:** شماری از مردم هوادار رهبر جنبش مسلمانان نیجریه با برپایی تظاهراتی مسالمت‌آمیز، در منطقه «ووس» در «آبوجا» پایتخت نیجریه خواستار آزادی سریع و بی قید و شرط الزکرکی و همسر ایشان شدند. حاضران در این تظاهرات پا در دست داشتن تابلوها و تصاویری از شیخ زکزکی حمایت خود را از رهبر مسلمانان نیجریه نشان دادند.

• **عراق:** شمار زیادی از شیوخ عشائر استان دیالی عراق با برگزاری یک کنفرانس گسترده بار دپروژه سرمایه‌گذاری عربستان سعودی در خاک عراق، این طرح را «استعماری نوین» توصیف کردند.

• **کانادا:** سخنگوی وزارت خارجه ایران به دولت کانادا توصیه کرد به جای دلسوزی منافقانه برای حقوق بشر مردم ایران از هم‌راهی با تروریسم اقتصادی دولت آمریکا دست برداشته و میزبانی مفسدان و اسرافان ثروت‌های مردم ایران که کانادا را خانه امنی برای انتقال و سرمایه‌گذاری اموال به بی‌غمازده یافته‌اند، را متوقف کند.

• **آمریکا:** «جان بولتون» مشاور سابق امنیت ملی آمریکا تأکید کرد که «دونالد ترامپ» شکست در انتخابات را هرگز نخواهد پذیرفت و طی روزهای آینده احتمالاً به دنبال دیدار با مقام‌های ایران و توافق با جمهوری اسلامی است.

• **لندن:** یک مؤسسه انگلیسی «ایروارز» در گزارشی اعلام کرد در شش سال گذشته و از سال ۲۰۱۴ تاکنون بیش از ۱۳ هزار نفر غیرنظامی در حملات ائتلاف تحت رهبری ایالات متحده در عراق و سوریه کشته شده‌اند.

• **اروپا:** سه کشور اروپایی (آلمان، انگلیس و فرانسه) علی‌رغم ناتوانی در عمل به وعده‌های خود برای جبران آثار خروج آمریکا از برجام در بیانیه‌ای مدعی شده‌اند ایران علی‌رغم این تلاش‌های مبتنی بر حسن نیت، اکنون یک سال و نیم است که مرکز مذب ا اقدامات متعددی در نقض جدی تعهدات هسته‌ای خود شده است. ما کم‌اکان به شدت از اقدامات ایران که در حال تهی کردن توافق از مزایای اصلی آن در زمینه منع اشاعه است نگرانیم.

• **آمریکا:** «آنتونیو گوتش» دبیر کل سازمان ملل هشدار داد که یمن با بدترین بحران گرسنگی که جهان طی چند دهه گذشته شاهد آن بوده، مواجه است و تشدید بحران یمن به دلیل کاهش شدید کمک‌ها و شکست در حمایت خارجی از اقتصاد این کشور بوده است.

• **عربستان:** وزارت ارشاد و امور دینی عربستان سعودی خواستار بازداشت و تحت پیگرد قرار دادن علما و مفتیانی شده است که حاضر به همراهی با سیاست‌های ریاض در خصوص اخوان المسلمین نشده‌اند.

• **یمن:** وزارت بهداشت دولت نجات ملی یمن اعلام کرد که ائتلاف متجاوز سعودی از مارس ۲۰۱۵ تاکنون با حمله به یمن باعث کشته و زخمی شدن بزرگ‌ترین فاجعه انسانی در یمن شده و در نتیجه بمباران مناطق مختلف این کشور ۲۶۴۳ کودک کشته و ۴۲۰۵ نفر نیز زخمی شده‌اند.

• **آمریکا:** سناتور دموکرات «کریس کوئز» که از گزینه‌های احتمالی تصدی وزارت خارجه در دولت آینده آمریکاست، گفت در صورتی از بازگشت واشنگتن به برجام حمایت می‌کند که این توافق برنامه موشکی ایران و حضور منطقه‌ای آن را محدود کند.

در بیانیه مجمع جهانی تقربب مذاهب اسلامی تصریح شد

اعلامیه رسمی برخی از علمای عربستان علیه «اخوان المسلمین» مصداق اختلاف افکنی است

صهیونیست‌های اشغالگرا را محکوم نموده و هر تلاشی برای تضعیف صفوف مسلمین را خیانت به آرمان‌های قرآن کریم و هدایت‌های رسول گرامی اسلام ﷺ تلقی نموده و از هر جهد روشنفکرانه‌ای در جهت انسجام و دوستی میان مسلمین استقبال می‌نماید. امیدوارم همه آحاد مسلمین در پناه هدایت قرآن، به سمت دوستی، وحدت و انسجام برای مقابله با دشمنان قسم‌خورده اسلام عزیز گام بردارند.

مشارکت نمایندگان ۸ کشور عربی در کنفرانسی با حضور رژیم صهیونیستی

کنفرانس با سخنرانی پروفیسور عبران هلبرین، مدیر سابق مرکز پزشکی «ولفسون» رژیم صهیونیستی و عضو دبیرخانه دانشکده «نناتیا» (واقع در اراضی اشغالی) آغاز شد.

گفتنی است، این کنفرانس در حالی برگزار شد که کشورهای عربی روابط خود را با رژیم صهیونیستی

تقویت کرده‌اند و کشورهای امارات، بحرین و سودان توافق‌هایی برای عادی‌سازی روابط خود با این رژیم به امضا رسانده‌اند.

روزنامه عبری زبان یادیعوت آحارونوت نوشت: در یک کنفرانس پزشکی که ۲۷ آبان به‌صورت مجازی برگزار شد، ده‌ها پزشک از دست‌کم هشت کشور عربی منطقه از جمله عربستان، امارات، عراق، مصر، لبنان، سوریه، الجزایر و مراکش و نیز پزشکانی از اندونزی و مالزی همراه با پزشکان صهیونیستی شرکت داشتند.

به گزارش ایسنا، به‌نوشته آحارونوت، هدف از این کنفرانس، تبادل اطلاعات و رایزنی درباره همکاری‌ها برای مبارزه با ویروس کرونا بوده و این

نشست مدیرعامل شهرک مهدیه

با هیأت‌رئیس مجمع نمایندگان طلاب

هر نماینده طلاب استانی، در دوره چندساله‌ای که مسئولیت دارد، می‌تواند حداقل یک خانه برای طلاب شهرستان مربوطه‌اش در شهرک مهدیه بسازد و به طلاب آن استان اختصاص دهد.

به گزارش خبرگزاری حوزه، حجت‌الاسلام والمسلمین ملک‌دار مدیرعامل شهرک مهدیه، در نشستی با هیأت‌رئیس مجمع نمایندگان طلاب و فضلاء حوزه، در مورد مسائل مهم شهرک و پیرامون ظرفیت‌های شهرک مهدیه، توضیحاتی ارائه کرد و گفت: هر نماینده مجمع نمایندگان استانی، در دوره چندساله‌ای که مسئولیت دارد، می‌تواند حداقل یک خانه برای طلاب شهرستان مربوطه‌اش در شهرک مهدیه بسازد و به طلاب آن استان اختصاص دهد.

وی جهت شورای فرهنگی و نیز شورای مشورتی شهرک مهدیه درخواست عضویت نماینده مجمع نمایندگان طلاب را مطرح نمود و اعلام داشت: مدیریت شهرک آمادگی هرگونه تعامل و همکاری بیشتر با مجمع نمایندگان را دارد و شایسته است، یک نفر نماینده در مجمع معین شود تا جهت همکاری بیشتر، با شهرک با این هدف که تعامل و همکاری بیشتری بین دو مجموعه صورت پذیرد مرتبط باشد. در ضمن از برگزاری جلسات ماهانه طلاب در شهرک استقبال می‌نمایم.

در ادامه، رئیس مجمع نمایندگان و دیگر اعضا نیز اعلام داشتند: مجمع نمایندگان دارای ظرفیت‌های خوبی برای همکاری با شهرک مهدیه در زمینه‌های تشکیل اتاق فکر مجمع نمایندگان و تشکیل دبیرخانه دائمی، جهت دریافت طرح‌های پیشنهادی از نمایندگان برای شهرک مهدیه است.

نماینده ولی‌فقیه در استان کردستان تأکید کرد

مبلغان متخصص در مناطق مشترک

حضور مستمر داشته باشند

رئیس مرکز بزرگ اسلامی غرب کشور، با اشاره به اهمیت بومی‌سازی محل تبلیغ، گفت: با توجه به سکونت اهل سنت و تشیع در مناطق مشترک، جمع میان مطالب تبلیغی برای دو مخاطب یک امر ضروری است.

به گزارش خبرگزاری حوزه، حجت‌الاسلام والمسلمین پوردهبی رئیس مرکز بزرگ اسلامی غرب کشور، ۲۸ آبان در دیدار با حجت‌الاسلام والمسلمین روستاآزاد معاون فرهنگی و تبلیغی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، بر ضرورت حضور مستمر مبلغان متخصص در مناطق مشترک تأکید کرد و گفت: علاوه بر مخاطبان و منطقه تبلیغی، امری مهم در جهت تبلیغ معارف دینی در مناطق مشترک خواهد بود.

وی عدم حضور مستمر مبلغان متخصص را، از آفات تبلیغی در مناطق مشترک دانست و گفت: تبلیغ در چنین مناطقی را از دو منظر می‌توان مورد توجه قرار داد، یک منظر مسائل تئوری، پایه‌ای و علمی و منظر دیگری که خیلی مهم می‌باشد، بخش عمل‌گرایانه است که جز با حضور مستمر و داشتن تخصص حاصل نمی‌گردد.

نماینده ولی‌فقیه در استان کردستان با اشاره به سکونت همزمان اهل تشیع و تسنن در یک منطقه، تصریح کرد: مبلغانی که در مناطق مشترک تبلیغ می‌کنند، باید مطالب تبلیغی خود را به گونه‌ای بیان کنند تا جمع بین دو مذهب شود. از طرفی اهانت به اهل تسنن صورت نگیرد و از طرفی دیگر از اصول و عقاید تشیع کاسته نشود؛ باید مطالب مشترک بین دو مذهب بیان و منتشر شود.

وی بومی‌سازی محیط تبلیغی را امری مهم برشمرد و اظهار داشت: به‌طور مثال، تبلیغ در استان کردستان تا تبلیغ در استان سیستان و بلوچستان کاملاً متفاوت می‌باشد؛ در تبلیغ ۱۰ یا ۲۰ روزه شاید مشکلی برای مبلغ پیش نیاید؛ اما در بحث تبلیغ مستمر، مبلغ باید در رفتار و گفتار خود دقت کافی و لایم را داشته باشد.

حجت‌الاسلام والمسلمین پوردهبی در پایان خاطرنشان کرد: استان کردستان دفتر نماینده ولی‌فقیه در این استان، پذیرای مبلغان متخصص در امر تبلیغ در مناطق مشترک بوده و آماده حمایت همه‌جانبه از طرح‌ها و فعالیت‌های دقیق مبلغان متخصص می‌باشد.

فعالیت ۲۲۵ مبلغ در مدارس طرح‌آمیز تهران

معاون تبلیغ حوزه علمیه استان تهران اعلام کرد: در حال حاضر ۲۲۵ مبلغ اعم از برادران و خواهران، در طرح مدارس امین مشغول به فعالیت هستند.

حجت‌الاسلام محمدصادق احسان‌بخش، ۲۸ آبان در جلسه‌ای با مدیر و عوامل اجرایی مدرسه زاهدی علم و عمل که در سالن جلسات مدیریت حوزه علمیه استان تهران، با موضوع «تبلیغ و مسائل پیرامونی آن» برگزار شد، اظهار داشت: در حال حاضر ۲۲۵ مبلغ اعم از برادران و خواهران، در طرح مدارس امین مشغول فعالیت هستند و برای ارتقای کمی و کیفی این طرح موفق، برنامه‌ریزی‌های جدی صورت گرفته است تا بتوانیم ظرفیت‌های بالقوه طرح را در سطح تمام استان عملیاتی و اجرایی کنیم.

معاون تبلیغ حوزه علمیه استان تهران اجرای طرح‌های «بینات»، «حبل‌المتین»، راه‌اندازی گروه‌های تبلیغی-جهادی، ارتباط مردم محله با طلاب و مدارس علمیه، آموزش مبلغان و تهیه سامانه آموزشی مبلغان را از اقدامات معاونت تبلیغ حوزه علمیه تهران برشمرد.

آیت‌الله سیدیحیی جعفری دارفانی را وداع گفت

آیت‌الله سیدیحیی جعفری، نماینده سابق ولی‌فقیه در کرمان و رئیس شورای حوزه استان، دارفانی را وداع گفت. به گزارش خبرگزاری حوزه از کرمان، آیت‌الله سیدیحیی جعفری، نماینده سابق ولی‌فقیه در کرمان و رئیس شورای حوزه استان، پس از عمری مجاهدت علمی و تبلیغی، شنبه یک آذر بر اثر عارضه قلبی، در بیمارستان مهرگان کرمان دارفانی را وداع گفت. در پی درگذشت این عالم دینی، دو روز عزای عمومی در استان کرمان اعلام شد.

آیت‌الله جعفری از سال ۱۳۵۹ با حکم امام راحل به عنوان نماینده ولی‌فقیه و امام‌جمعه کرمان منصوب شد و سپس با تأیید مقام معظم رهبری تا سال ۹۶ در این مسئولیت مشغول خدمت بود. پس از استعفا از امامت جمعه کرمان، تا زمان ارتحال به عنوان رئیس شورای حوزه علمیه استان کرمان فعالیت کرد.

• مبارزات و سوابق

آیت‌الله جعفری از ابتدای نهضت امام خمینی ره در سال ۲۲ که طلبه جوانی پیش نبود در مبارزات روحانیت کرمان شرکت کرد و پس از واقعه ۱۵ خرداد جزء معدود کسانی بود که به صورت مخفیانه با برگزاری جلسات سری با آیت‌الله محمد علی موحدی کرمانی و بخش اعلامیه و نوار سخنرانی‌های امام خمینی ره مبارزات خود را ادامه و ضمن ارتباط مؤثر با جمعی از دانشجویان و دانش‌آموزان

لطفاً آیت‌دا مرحوم حجت‌الاسلام والمسلمین علی‌رضا ایمانی را معرفی نموده و در خصوص مهم‌ترین ویژگی‌ها و اقدامات ایشان در لبنان توضیح دهید.

ایشان در سال ۱۳۱۴ در قوچان به دنیا آمدند و در سن ۱۶ سالگی وارد حوزه علمیه شدند و بعد از آن با پای پیاده راهی کربلا و نجف شدند. ایشان در حوزه نجف مشغول تحصیل می‌شوند و در سال ۱۳۴۴ از طرف آیت‌الله العظمی خویی ره برای تبلیغ در ماه مبارک رمضان به لبنان اعزام و در شهرک «بریتال» مشغول تبلیغ می‌شوند و بعد از اتمام ماه مبارک رمضان درخواست می‌کنند تا در این منطقه ماندگار شوند.

از جمله خصوصیات اخلاقی ایشان این بود که مصلح بودند. در جامعه لبنان و در جوامع عربی اختلافات زیاد است و ایشان در ایجاد اتحاد بین گروه‌های مختلف موفق بودند و در این کار تخصص داشتند و بین خانواده‌ها، گروه‌ها و عشایر اصلاح ذات بین می‌نمودند و آن‌ها را به همدیگر نزدیک می‌کردند. با وجودی که مردم مسلح بودند، زمانی که خدای ناکرده بین آن‌ها اختلافی رخ می‌داد برای صلح بین آن‌ها وارد می‌شدند.

و طبق حدیث شریف «کلم الناس علی قدر عقولهم» با تمام اقشار جامعه بر اساس فهم و درک خودشان صحبت و با جوانان و جوانان؛ اعم از دختر و پسر با فهم درک آن‌ها ارتباط برقرار می‌کردند.

هم‌چنین ایشان با بزرگان نیز با زبان خود و با اخلاق و متواضعانه برخورد می‌کردند.

بسیار شجاع و نترس بودند و زمانی که گروه‌های مختلف بینشان درگیری ایجاد می‌شد، بدون ترس وارد میدان می‌شدند و در وسط میدان تیراندازی می‌رفتند تا بالاخره آتش‌بس اعلام می‌کردند. آن‌ها گروهی را تشکیل داده بودند و آن‌ها را برای صلح و آشتی اعزام می‌نمودند.

بین سال‌های ۴۴ تا ۵۵ با شهید چمران و امام موسی صدر در لبنان همکاری داشتند. در زمان امام موسی صدر شیعیان لبنان فقیر بودند؛ لذا جوان‌های شیعه با حزب بعث عراق و سوریه و کمونیسم و سوسیالیست روزهی و بقیه گروه‌ها همکاری داشتند. امام موسی صدر با همراهی شهید چمران مؤسساتی را تأسیس نمودند تا شیعیان مشغول فعالیت شوند و «حرکت محرومین» اولین گروه مقاومت شیعه در لبنان بود و تا

آقای حاج سیدیحیی جعفری رحمه‌الله‌علیه را به عموم مردم عزیز کرمان و ارادتمندان آن مرحوم و به خاندان مکرم و معزز ایشان تسلیت عرض می‌کنم. سال‌ها خدمت به مردم در مسئولیت‌های گوناگون و شئون متعدد روحانی، همراه با صفا و صدق در گفتار و رفتار، شاخصه این شخصیت عزیز و معتقد بود. رحمت و رضوان الهی را برای ایشان مسألت می‌کنم.

• آیت‌الله اعرافی، مدیر حوزه‌های علمیه

ارتحال مجاهد خستگی‌ناپذیر و عالم پارسا آیت‌الله آقای حاج سید یحیی جعفری (طاب ثراه) موجب تأسف و تأثر گردید.

سوابق مبارزاتی مؤثر علیه رژیم ستم‌شاهی، حضور در سنگر نمایندگی ولی‌فقیه و امامت جمعه کرمان، ارائه خدمات اجتماعی و فرهنگی فراوان و نیز تقویت و توسعه حوزه‌های علمیه استان، بخشی از کارنامه درخشان حیات پربرت آن شخصیت ارجمند است که عندالله

• امام خامنه‌ای

بسم الله الرحمن الرحيم

درگذشت عالم پارسا و با اخلاص جناب حجة الاسلام

روایتی از چند دهه فعالیت

حجت‌الاسلام والمسلمین ایمانی در لبنان

مرحوم حجت‌الاسلام والمسلمین ایمانی از روحانیان مجاهدی است که چند دهه فعالیت‌های تبلیغی، فرهنگی و نظامی ارزنده‌ای را در لبنان انجام داده است. روحانی مجاهدی که چند دهه از عمر خود را وقف ترویج فرهنگ اسلام و فرهنگ مقاومت اسلامی در کشور لبنان نمود و در اتحاد بین گروه‌های مختلف لبنانی و تربیت نسل جوان مؤمن و انقلابی در لبنان بسیار تأثیرگذار بوده؛ به‌طوری‌که منطقه و شهرک «بریتال» لبنان را به دلیل وجهه مذهبی و انقلابی آن قم لبنان می‌دانند. در همین راستا، حجت‌الاسلام عبدالحسین ایمانی، فرزند آن مرحوم، که مسئول سابق دفتر نماینده مقام معظم رهبری در سوریه بوده و امام جماعت مسجد اهل کساء و مسئول مرکز فرهنگی امام خمینی ره در شهرک بریتال و طاربا از حومه شهر بعلبک و عضو مرکز تبلیغات جبهه و جنگ حزب‌الله می‌باشد، در گفت‌وگو با خبرگزاری حوزه به معرفی اجمالی از اقدامات ارزنده این روحانی مبارز و مجاهد در لبنان پرداخت که تقدیم علاقه‌مندان نشریه افق حوزه می‌شود:

پیش از این، شیعیان تشکیلاتی در لبنان نداشتند.

پدر با شاخه نظامی این جنبش که شهید چمران راه‌اندازی نمودند، همکاری می‌کردند. مرحوم والد از افرادی که وضعشان بهتر بود، پول جمع‌آوری می‌کردند و اسلحه می‌خریدند و به شهید چمران و امام موسی صدر ارسال می‌کردند. ایشان حتی با ماشین خود، مهمات، اسلحه و خمپاره را به جنوب می‌بردند و من در آن زمان نوجوان بوده و در معیت ایشان بودم.

مرحوم پدر در جنگ‌های داخلی لبنان با امام موسی صدر همکاری می‌کردند تا آن‌جا که امام موسی صدر به خاطر شجاعت او ایشان را به‌عنوان وزیر دفاع مجلس اعلا شیعیان لبنان معرفی کرد. در دوره اول که ایشان در لبنان حضور داشتند، قبل از پیروزی انقلاب اسلامی مرحوم پدر روحانیانی را از نجف و بغداد و ایران برای تبلیغ به لبنان دعوت می‌کردند، چراکه آن زمان روحانی در لبنان کم بود؛ هم‌چنین ایشان با ماشین خود به حدود ۳۰ تا ۴۰ روستا در بقاع سرکشی می‌کردند.

هم‌چنین انقلابیون فراری از ایران را در لبنان مأوا و پناه می‌دادند و به آن‌ها کمک مالی، معنوی و آموزشی نظامی ارائه می‌کردند. از جمله فعالیت‌های انقلابی ایشان سخنرانی علیه شاه بود و زمانی که در سال ۵۲ به ایران آمدند، به مدت ۴ ماه زندانی شدند.

در همان دوره اول حضورشان در لبنان چگونه جوانان لبنانی را به دین و ارزش‌های دینی جذب می‌کردند؟

• در دوره اول که به لبنان سفر کرده بودند، مردم کمتر با دین آشنا بودند؛ به‌طوری‌که پاسوربازی می‌کردند و در عروسی‌های خود ترانه‌خوانی داشتند. ایشان با سیاستشان در عروسی‌ها با صدای زیبایی خود مولودی می‌خواندند و بعد از چند بیت صلوات می‌فرستادند و به این شیوه عروسی‌ها را از محیط گناه به محیط سالم تبدیل می‌کردند.

جوانان لبنانی در شب‌نشینی‌های خود پاسوربازی می‌کردند. ایشان ابتدا به هم‌سن و سال‌های خود حدیث و آموزه‌های دینی می‌گفتند و به جوان‌ها اجازه می‌دادند، یکی دو دور آن‌ها بازی کنند. بعد از کمی بازی، می‌گفتند: جوانان! حالا نوبت ما رسیده و چند حدیث نیز بخوانیم و با این سیاست جوانان را به سمت دین سوق می‌دادند

و هرگز با زور و اجبار با جوانان برخورد نمی‌کردند؛ بلکه با حسن خلق و بشاشت و خوش‌رویی با آن‌ها برخورد می‌کرد و حکمت‌های حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام را نیز برای جوانان بازگو می‌کردند.

این تلاش‌ها باعث شد که جوانان به سمت دین و فرهنگ مقاومت گرایش پیدا کنند، به‌طوری‌که بیشترین شهدای سوریه از منطقه بریتال هستند و این شهرک ۲۵ شهید را تقدیم نموده است.

ایشان بسیار کریم‌النفس بودند. از مال دنیا چیزی نداشتند و هرچه مردم به او احسان می‌کردند، پدر آن‌ها به نیازمندان می‌بخشیدند؛ به‌طوری‌که در سال ۵۵ پول کرایه اتوبوس برای بازگشت به ایران را نداشتند و از پس‌انداز مادرم پرداخت کردند.

در دوره دوم حضورشان در لبنان مهم‌ترین برنامه‌ها و فعالیت‌های ایشان چه بود؟

• ایشان سال ۵۵ که به ایران برمی‌گردند، در سال ۶۳ به درخواست لبنانی‌ها دوباره به این کشور بازمی‌گردند و با سپاه، جبهه جنوب لبنان و مقاومت همکاری خود را ادامه می‌دهند. ایشان در زمینه تبلیغات فرهنگی، آموزشی و نظامی در عرصه‌های مختلف اعم از جبهه جهاد و جنگ نیز فعال بودند و امام جماعت مسجد بودند.

در شهرک بریتال منطقه بعلبک ایشان امام جماعت بود و تعداد زیادی از جوانان آن‌جا روحانی شدند. این درحالی بود که در دوره اول حضورشان جوانان با دین رابطه‌ای نداشتند. در زمینه فرهنگی، یکی از اقدامات ایشان توسعه و ترویج فرهنگ حجاب بود. تقریباً در کل لبنان شهرها، روستاها و مناطق شاهد حضور بانوان بی‌حجاب هستیم؛ اما تنها در شهرک بریتال به دلیل فعالیت‌های

نماینده ولی‌فقیه در سیستان و بلوچستان

شیعه و سنی با تعامل و همکاری مشترک پاسخ‌گوی نیازهای جامعه باشند

به گزارش خبرگزاری رسا، حجت‌الاسلام والمسلمین مصطفی محامی نماینده ولی‌فقیه در سیستان و بلوچستان، ۲۹ آبان در دیدار حجت‌الاسلام والمسلمین روستاآزاد معاون فرهنگی و تبلیغی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، اقدامات صورت‌گرفته این دفتر در سیستان و بلوچستان را خوب، و در عین حال ناکافی دانست و اظهار داشت: با توجه به حساسیت‌های موجود در منطقه، نیازمند شکل‌گیری دفتر تبلیغات اسلامی با همه ابعاد و برخوردار از افراد متخصص و آگاه در مرکز استان هستیم تا بتواند نقش مؤثر در میان شیعه و اهل سنت؛ بالخصوص در مسائل مشترک ایفا کند.

وی خواستار فعالیت جدی دفتر تبلیغات اسلامی در عرصه‌های مختلف از جمله دانشگاه‌ها، مدارس و حوزه‌های علمیه شد و گفت: فعالیت در میان اهل سنت استان، از دیگر عرصه‌های مهم است؛ البته باید توجه داشت که تأکید رهبر معظم انقلاب و سیاست نظام جمهوری اسلامی تغییر مذهب نیست؛ بلکه باید با برقراری ارتباط مؤثر و تبادل فرهنگی، به دنبال تعامل و همکاری مشترک در جهت پاسخ‌گویی به نیازهای جامعه، آسیب‌شناسی، ارتقای سطح علمی و فرهنگی جامعه و همکاری علمی و فرهنگی در زمینه‌های مختلف باشیم.

نماینده ولی‌فقیه در سیستان و بلوچستان تصریح کرد: در جلسه با مسئولان محترم حوزه‌های علمیه شیعه و علمای شاخص و مسئولان محترم حوزه‌های علمیه اهل سنت، متذکر شده‌ام که فضای حوزه‌های علمیه شیعه و اهل سنت به‌روز و پاسخ‌گویی نیازهای جامعه نیست و نیاز است، شیعه و سنی در کنار هم در صدد به‌روزرسانی و تحول‌آفرینی در حوزه‌های علمیه باشند تا بتوانند نقش اصلی‌شان را در جامعه اسلامی به خوبی ایفا کنند.

حجت‌الاسلام والمسلمین محامی با تأکید بر لزوم برنامه‌ریزی و تقسیم کار برای رفع نیازهای جامعه به‌طور مشترک، اظهار داشت: برکات این اتحاد، هم شامل نظام اسلامی و هم مردم خواهد شد.

گفتنی است، در ابتدای این دیدار، حجت‌الاسلام روستاآزاد، به بیان گزارشی از عملکرد معاونت فرهنگی و تبلیغی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم در سیستان و بلوچستان پرداخت و با بیان این‌که در قالب ۱۸ سرفصل رسیدگی به امور شیعیان و اهل سنت را در دستور کار داریم، خاطرنشان کرد: در استان سیستان و بلوچستان، به دنبال همکاری در زمینه‌های مشترک میان شیعه و اهل سنت هستیم.

ادامه موفقیت‌آمیز

«طرح آموزش دروس حوزه‌های

علمیه به زبان عربی» در تهران

اجرای آزمایشی «طرح آموزش دروس حوزه‌های علمیه به زبان عربی» که از سال تحصیلی گذشته در مدرسه علمیه امام محمدباقر علیه السلام آغاز شده، با موفقیت ادامه دارد.

به گزارش خبرگزاری اپنا، این برنامه که در بهمن ۱۳۹۷ در شورای راهبردی زبان حوزه‌های علمیه تصویب و در تاریخ سوم اسفند همان سال اجرای آزمایشی آن از سوی مدیر محترم حوزه‌های علمیه ابلخ شد، از سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ در مدرسه علمیه امام محمدباقر علیه السلام شهر تهران آغاز گردید. لاین فعالیت در سال تحصیلی جاری (۱۴۰۰-)

نیز در سال تحصیلی جاری (۱۳۹۹) فعالیت در مدرسه امام باقر علیه السلام تهران در حال پیگیری است و هم‌اکنون علاوه بر طلاب ورودی سال گذشته که در پایه دوم به تحصیل ادامه می‌دهند، طلاب ورودی امسال نیز، این برنامه را آغاز نموده‌اند.

مدیران مرکز آموزش زبان حوزه‌های علمیه (به‌عنوان طراحان و ناظران این طرح) با حضور در این مدرسه در جریان چگونگی برگزاری دوره در سال جدید قرار گرفتند.

حجت‌الاسلام «حسینی عارف» مدیر مرکز آموزش زبان حوزه‌های علمیه در این دیدار، با قدردانی از مدیران و طلاب مدرسه امام باقر علیه السلام، استقامت و استمرار آنان در ادامه این طرح را علی‌رغم همه مشکلات موجود ستود.

وی هم‌چنین تأکید کرد که مرکز آموزش زبان به هر نوع کمک مادی، معنوی و علمی که بتواند، به پیشرفت این طرح کمک کند، ادامه خواهد داد.

فهرنگی ایشان با بچه‌ها از کودکی و مبارزه صحیح با بی‌حجابی، امروز یک بانوی بی‌حجاب هم در بریتال نداریم. از دیگر تلاش‌های ایشان رایزنی با ارتش لبنان بود.

زمانی که بی‌نظمی رخ می‌داد و ارتش قصد دستگیری عده‌ای را داشت، ایشان با رایزنی خود مانع از بازداشت آن‌ها می‌شد. در زمانی که ایشان در بریتال امام جماعت مسجد بودند، با فعالیت‌های فرهنگی خود و گرفتن ارتباط مناسب با جوانانی که حالت دین‌گریزی داشتند، آن‌ها را به دین علاقه‌مند کردند؛ به‌طوری‌که در حال حاضر این شهرک ۲۳ روحانی و ۱۳ مسجد معروف با گلدسته دارد و بیشتر شهدای لبنان از این منطقه هستند. جوانان آن‌جا با تلاش‌های ایشان، با دین ارتباط تنگاتنگی دارند به‌طوری‌که امروز بریتال را قم لبنان می‌نامند. از این

حیث که این منطقه دارای بانوان محجبه و جوانان مؤمن، انقلابی و پیرو خط مقاومت است.

ایشان وجهه مردمی داشتند و در مجالسی که شرکت می‌کردند، از همه اقشار حتی مسیحیان از شهرهای مختلف حضور داشتند و یک روحانی جهادگر انقلابی بودند.

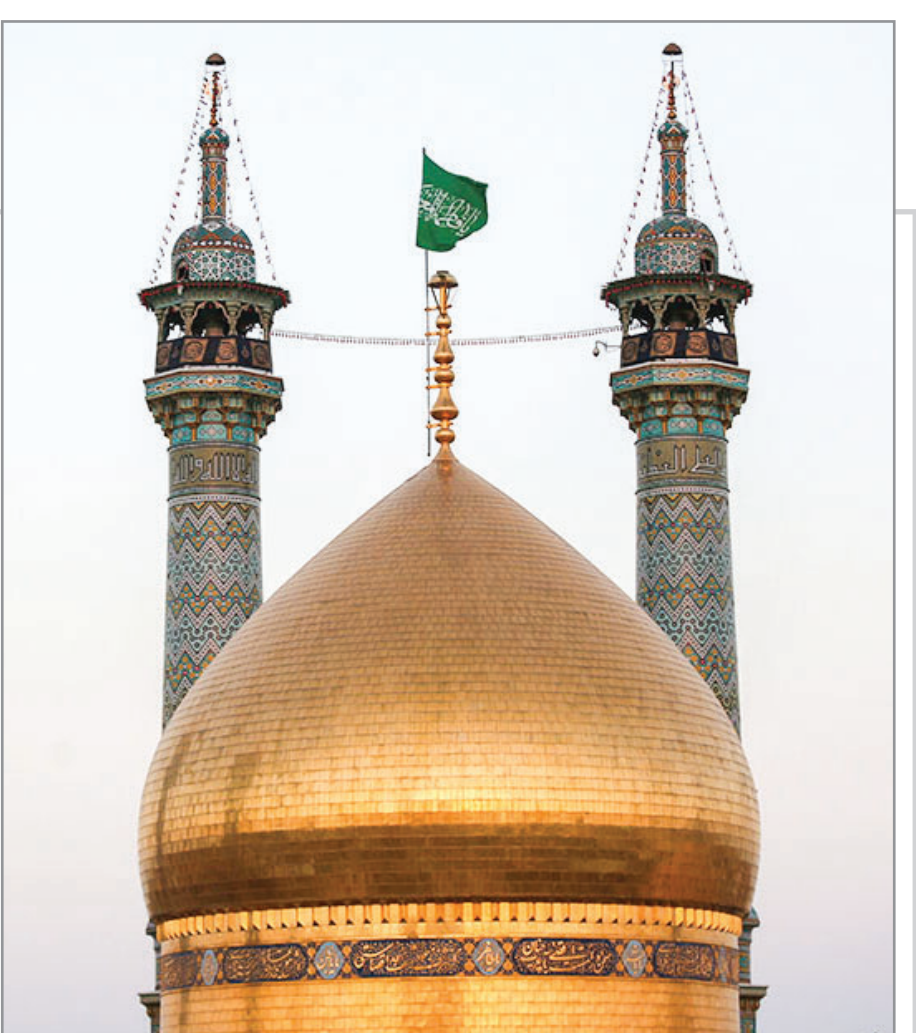
• ایشان در جنگ ۳۳ روزه لبنان چه فعالیت‌هایی داشتند و مهم‌ترین مشخصه ایشان در آن دوران حساس چه بود؟

• در جنگ ۳۳ روزه که لبنان بمباران شدیدی می‌شد و اکثر مردم از شهرها و مناطق لبنان فرار می‌کردند، ایشان در مسجد خود شجاعانه ماند و به فعالیت‌ها و برقراری نماز جماعت پرداخت و این باعث شد، مردم نیز برگشتند و در کنار یکدیگر به رزمندگان کمک می‌کردند. مردم از او الهام می‌گرفتند.

إِنَّ لِلْقَلُوبِ إِقْبَالَ وَ إِدْبَارًا، وَ نَشَاطًا وَ قُتُورًا، فَإِذَا اقْبَلَتْ بَصْرَتُ وَ فِهْمَتُ، وَ إِذَا ادْبَرَتْ كَلَّتْ وَ مَلَّتْ، فَخُذُوا عِنْدَ اقْبَالِهَا وَ نَشَاطِهَا، وَ اتَرُكُوهَا عِنْدَ إِدْبَارِهَا وَ قُتُورِهَا.

همانا دل‌ها را رویکردی است و روی گردی، نشاطی است و ضعفی. پس هر گاه رو کنند، با فهم و بصیرت شوند و هر گاه پشت کنند، خسته و ملول گردند. بنا بر این، به گاه روی آوری و نشاطشان، به آنها چنگ زنید [و در عبادات به کارشان کشید] و به گاه روی گردانی و ضعفشان، آن‌ها را به حال خود رها سازید.

بحار الأنوار: ۹/۲۳۴/۷۸

مقام و منزلت حضرت معصومه علیها السلام در بیان آیت‌الله‌العظمی جوادی آملی

به مناسبت دهم ماه ربیع‌الثانی سال روز رحلت حضرت فاطمه معصومه ^(علیها السلام)، فراایشات آیت‌الله‌العظمی جوادی آملی در خصوص شاخصه‌های وجودی و عظمت مقام کریمه اهل‌بیت حضرت فاطمه معصومه ^(علیها السلام) را از نظر می‌گذرانیم.

- عظمت مقام کریمه اهل‌بیت فاطمه معصومه ^(علیها السلام)**

از آنجا که حضرت فاطمه معصومه ^(علیها السلام) که از دودمان نبوت و ولایت است به جایی می‌رسد که امام هشتم و امام نهم ^(علیهم السلام) درباره زیارت او هم توصیه و سفارش و هم دستور و برنامه دارند، لذا از وجود مبارک امام هشتم علی بن موسی الرضا ^(علیه السلام) رسیده است که، خواهر ما فاطمه معصومه در قم مدفون است [و] هر کس این بانو را زیارت کند بهشت برای او است، و از وجود مبارک امام نهم امام محمد تقی ^(علیه السلام) روایت شده است که عنه من فاطمه معصومه ^(علیها السلام) در قم مدفون است و هر کس آن حضرت را زیارت کند بهشت برای او است.

اعمالی که باعث ورود در بهشت است یکسان نیست؛ بعضی از عمل‌های خیر باعث می‌شود انسان به بهشت راه پیدا کند و بعضی از اعمال خیر سبب می‌شود که بهشت در اختیار او قرار بگیرد، نه او در اختیار بهشت، لذا از وجود مبارک امام هشتم و امام نهم ^(علیهم السلام) فرمودند، هر کس کریمه اهل بیت فاطمه معصومه ^(علیها السلام) را زیارت کند، بهشت برای او است، بدین خاطر است که او اهل ولایت است، اگر کسی پیوند ولایی با دودمان عصمت و طهارت داشته باشد، می‌کوشد که رایحه ولایت و طعم ولایت در هستی او پدید آید و خود جزء اولیای الهی بشود، اگر کسی جزء اولیای خدا شد، «ولی‌الله» شد، در آن صورت بهشت مشتاق او است.

در برخی از روایات آمده است که بهشت مشتاق سلمان است و اشتیاق بهشت به سلمان بیش از علاقه سلمان به بهشت است. شرش آن است که بهشت محصول عقیده صحیح و اخلاق صحیح و عمل صالح است و عقیده و اخلاق و اعمال جزء شئون ادراکی و عملی انسان است، اگر بهشت در اثر عقیده و خلق و عمل است و اگر عقیده و خلق و عمل جزء شئون ادراکی و عملی روح آدم است؛ پس روح انسان ولاست که در اثر تحصیل عقیده و اخلاق و اعمال بهشت را می‌سازد. بهشت مملوک انسانی است که ولی الله است بنابراین

رئیس اداره اعزام مبلغان و گروه‌های تبلیغ تخصصی دفتر تبلیغات اسلامی گفت: فضای تبلیغی حاکم در

ای برادر ایمانی! ... توجه و دل‌بستگی به دنیا و علاقه به ماندگار شدن در آن و بند و بارهای گران بر نفس نهادن با روی آوردن به ابزار طبیعی و جسمانی و مشغول شدن به لذت‌های نفسانی و خواهش‌های پست حیوانی، مانع از رشد و ترقی و رسیدن به مرتبه بالای معارف حقیقی و الهی هستند.

تذکره السالکین

می‌خوانیم: یا فاطمة اِشْغعی لی فی الجنة فإن لَکِ عندَ الله شأنًا من الشأن، یعنی، کسی حق شفاعت دارد که در کنار عدالت الهی از مظاهر اسمای حسنای خدا باشد. خداوند اگر با عدل خودش با ما رفتار بکند بسیاری از انسان‌ها آسیب خواهند دید، ولی اگر رحمت او ضمیمه عدل او گردد در این صورت به این کار شفاعت می‌گویند.

لذا اگر حضرت فاطمه معصومه ^(علیها السلام) به این مقام رسیده است که همه بزرگان، همه علما، همه مراجع، در کنار بارگاه ملکوتی او عرض می‌کنند: یا فاطمة اِشْغعی لی فی الجنة.. معلوم می‌شود که حق شفاعت دارد، شما می‌بینید همه مراجع بزرگ در کنار قبر کریمه اهل بیت ^(علیهم السلام) می‌گویند از ما شفاعت نما، زیرا در قیامت همگان به شفاعت خاندان پیغمبر ^(صلی الله علیه و آله) نیازمندند. آن‌ها که اهل بهشت‌اند به برکت شفاعت درجانشان رفیع می‌شود، همه شیعیان و کسانی که دینشان مورد رضایت خداوند است نیازمند به شفاعت‌اند، یا در نجات از جهنّم یا در تخفیف از عذاب و ورود به بهشت یا ترفیع درجات بهشت، به هر تقدیر در همه این مراحل و درجات به شفاعت نیازمندند. اینکه همه بزرگان در پیشگاه این کریمه عرض می‌کنند.. اِشْغعی لی فی الجنة فإن لَکِ عندَ الله شأنًا من الشأن، معلوم می‌شود که وجود مبارک این کریمه از ولایت الهی برخوردار است و با قرآن همراه است و از قرآن جدا نمی‌شود، چنین مقامی را اگر کسی بشناسد و آن حضرت را با این معرفت زیارت کند استحقاق بهشت را خواهد داشت.

همه این امور نشان می‌دهد که حضرت فاطمه معصومه ^(علیها السلام) به چه جایگاهی رسیده است که امام هشتم و امام نهم ^(علیهم السلام) هم ترغیب کرده‌اند که آن حضرت را زیارت کنید به نحوی که وجود مبارک امام رضا ^(علیه السلام) هم زیارتنامه خاصی برای ایشان مقرر کرده است و هم در این زیارتنامه جمله‌هایی را تعبیه نمودند که نشانه مقام و منزلت ولّای حضرت فاطمه معصومه ^(علیها السلام) است.

- فرزندان معنوی اهل بیت ^(علیهم السلام)**

همه افراد یک شخصیت حقیقی دارند و یک شخصیت حقوقی، شخصیت حقیقی اینها همان شناسنامه اینهاست که پدر و مادر برای آنها گرفته اند، اما شخصیت حقوقی افراد را می‌توانند خودشان انتخاب کنند، وجود مبارک پیغمبر درباره خودش و وجود مبارک حضرت علی ^(علیه السلام) فرمود: من و علی بن‌ابیطالب پدران این امتیم. حضرت فرمود من و علی بن‌ابی‌طالب حاضریم شما را به فرزندی قبول کنیم، شما بیابید فرزند ما بشوید! و این راه باز است و اختصاصی به سلمان و اباذر و اینها ندارد. اگر کسی به دستوره‌ای اهل بیت ^(علیهم السلام) عمل کند و از علوم اینها استفاده کند فرزند آنان است.

این که علم از قم نشئت می‌گیرد و به جهان می‌رسد، اینکه انقلاب و امام ^(علیه السلام) از قم بر می‌خیزد و اینکه قم همینک نقل تولید علم در جهان اسلام است همه اینها به برکت مضجع نورانی همین ذات مقدسه فاطمه معصومه ^(علیها السلام) است، همه ایران مدیون این مضجع شریفند و همه ما خواستار شفاعت او هستیم که انشاءالله نصیب همه ما گردد.

منبع: پایگاه اطلاع‌رسانی اسراء

ای برادر ایمانی! ... توجه و دل‌بستگی به دنیا و علاقه به ماندگار شدن در آن و بند و بارهای گران بر نفس نهادن با روی آوردن به ابزار طبیعی و جسمانی و مشغول شدن به لذت‌های نفسانی و خواهش‌های پست حیوانی، مانع از رشد و ترقی و رسیدن به مرتبه بالای معارف حقیقی و الهی هستند.

تذکره السالکین

- معرفت به حق کریمه اهل‌بیت ^(علیهم السلام)؛ شرط ورود به بهشت**

از وجود مبارک امام رضا ^(علیه السلام) روایتی به ما رسیده است که فرمودند: اگر کسی خواهرم کریمه اهل‌بیت فاطمه معصومه را عارفاً بحقها زیارت کند بهشت برای او ثابت است، معلوم می‌شود کریمه اهل‌بیت فاطمه معصومه ^(علیها السلام) حقی دارد که بعضی از زائران به حقش عارف هستند و برخی عارف نیستند و آن حضرت رانتها به عنوان خواهر امام و دختر امام و عمه امام می‌شناسند و زیارت می‌کنند که اینها بخشی از فضیلت و ثواب را دریافت می‌دارند، اما به ثواب کامل راه نمی‌یابند. لیکن برخی دیگر از زائرین ان حضرت حق این کریمه را می‌شناسند که امام هشتم فرمود هر کس خواهرم را عارفاً بحقها زیارت کند بهشت برای او است.

معمولاً در مستحبات، مطلوب متعدد است؛ یعنی اگر کسی عارف به حق وجود مبارک فاطمه معصومه ^(علیها السلام) نبود و یک زیارت عادی و عامی انجام داد، این چنین نیست که از فضیلت محروم باشد، بلکه به اندازه کار خود و درک خود ثواب می‌برد، ولی آن ثواب کامل برای کسی است که عارف به حق کریمه اهل بیت باشد و او را زیارت کند.

• سزآداهش بهشت برای زائر کریمه اهل بیت ^(علیها السلام)
اعمالی که باعث ورود در بهشت است یکسان نیست؛ بعضی از عمل‌های خیر باعث می‌شود انسان به بهشت راه پیدا کند و بعضی از اعمال خیر سبب می‌شود که بهشت در اختیار او قرار بگیرد، نه او در اختیار بهشت، لذا از وجود مبارک امام هشتم و امام نهم ^(علیهم السلام) فرمودند، هر کس کریمه اهل‌بیت فاطمه معصومه ^(علیها السلام) را زیارت کند بهشت برای او است، بدین خاطر است که او اهل ولایت است، اگر کسی پیوند ولایی با دودمان عصمت و طهارت داشته باشد، می‌کوشد که رایحه ولایت و طعم ولایت در هستی او پدید آید و خود جزء اولیای الهی بشود، اگر کسی جزء اولیای خدا و «ولی‌الله» شد، در آن صورت بهشت مشتاق او است.

- راز مشتاق بودن بهشت به سلمان**

در برخی از روایات آمده است که بهشت مشتاق سلمان است و اشتیاق بهشت به سلمان بیش از علاقه سلمان به بهشت است. شرش آن است که بهشت محصول عقیده و صحیح و اخلاق صحیح و عمل صالح است و عقیده و اخلاق و اعمال جزء شئون ادراکی و عملی انسان است، اگر بهشت در اثر عقیده و خلق و عمل است و اگر عقیده و خلق و عمل جزء شئون ادراکی و عملی روح آدم است؛ پس روح انسان ولاست که در اثر تحصیل عقیده و اخلاق و اعمال بهشت را می‌سازد، بهشت مملوک انسانی است که «ولی‌الله» است در جریان دوزخ هم. معاذالله. این چنین است؛ بنابراین وجود مبارک امام هشتم و امام نهم ^(علیهم السلام) اثر زیارت فاطمه معصومه ^(علیها السلام) را استحقاق بهشت دانستند که بهشت برای او است.»

- مأثوره بودن زیارتنامه آن حضرت ازسوی امام هشتم ^(علیه السلام)**

برخلاف برخی از زیارت‌نامه‌هایی که توسط علما و بزرگان دینی برای معصوم زادگان و امام زادگان انشاء گردید، درباره فاطمه معصومه ^(علیها السلام) این نکته حائزاهمیت است که زیارت‌نامه‌اش از ناحیهٔ امام رضا ^(علیه السلام) نقل شده است، از یکی از محدّثین بزرگ قم به نام سعد اشعری که توفیق تشرّف به محضر امام زمانش یعنی وجود مبارک امام رضا ^(علیه السلام) را پیدا نمود، نقل شده است که وجود مبارک امام رضا ^(علیه السلام) به من فرمودند: یا سعد! قبری از ما در خاک شماست. عرض کردم: منظور قبر کریمه اهل‌بیت فاطمه معصومه ^(علیها السلام) است؟ فرمود: آری. سپس فرمود: شما آن بزرگوار را با این وضع زیارت بکنید. لذا این زیارت‌نامه‌ای که در کتب زیارات و ادعیه آمده است جزء شمشات وجود مبارک امام هشتم ^(علیه السلام) است که امام رضا ^(علیه السلام) فرمود: وقتی خواستید فاطمه معصومه ^(علیها السلام) را زیارت کنید این‌چنین بگویید.

- مقام شفاعت کریمه اهل‌بیت حضرت فاطمه معصومه ^(علیها السلام)**
- در بخشی از زیارت حضرت فاطمه معصومه ^(علیها السلام)

- سال نوزدهم
- شماره ۶۴۷
- دوشنبه ۳ آذر ۱۳۹۹
- ۱۲ صفحه • ۲۰۰ تومان

Ofoogh-e Hawzah Weekly
<div><div><div><div><div></div><div>صاحب امتیاز: مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه</div></div></div><div><div><div></div><div>مسئول مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه: محمدرضا برته</div></div><div><div></div><div>سرمدبیر: رضاانعلی عزیزی</div></div></div><div><div><div></div><div>با همکاری هیئت تحریریه</div></div></div></div></div>
<div><div><div><div><div></div></div></div><div>تلفن: ۳۲۹۰۰۵۳۸ • شماره: ۳۲۹۰۱۵۳۳ • صندوق پستی: ۳۷۱۸۵/۴۳۸۱</div></div></div> <div><div><div><div><div></div></div></div><div>نشانی: قم، بلوار جمهوری، کوچه ۲، پلاک ۱۵</div></div></div> <div><div><div><div><div></div></div></div><div>پایگاه اینترنتی: www.ofoghhawzah.ir</div></div></div> <div><div><div><div><div></div></div></div><div>پست الکترونیک: info@ofoghhawzah.ir</div></div></div> <div><div><div><div><div></div></div></div><div>امور هنری: سید امیر سجادی</div></div></div> <div><div><div><div><div></div></div></div><div>کارشناس فنی چاپ: مصطفی اویسی • چاپ: گلریز ۶۶۷۹۵۴۴۲</div></div></div>

عطریار

دنیا چه می‌خواهد؟

علی‌اکبرطیبقیان

جز رحمت چشمان تو، دنیا چه می‌خواهد
تشنه به غیر آب، از دریا چه می‌خواهد
حال‌که موسایم شدی راهی نشانم ده
غیر از نجات، این قوم از موسی چه می‌خواهد
شاید پرسی از چه دنبال ذمت هستم
دل مرده نوعا از دم عیسی چه می‌خواهد
پیغام و پس پیغام یعنی یاد ما هستی
مجنون جز این پیغام، از لایلا چه می‌خواهد
پیرانی بفریست شاید زنده ماندم من
جز دلخوشی، یعقوب نابینا چه می‌خواهد
تاکیه‌سی ما پر شود احسان تو کافی است
مسکین به جز خیرات از آقا چه می‌خواهد
چیز مهمی نیست اینکه ما چه می‌خواهیم
باید ببینیم آن جناب از ما چه می‌خواهد
ای انتقام پهلوی پشت در خانه
غیر از ظهور تو مگر مادر چه می‌خواهد

معاون پژوهشی دفتر همکاری حوزه و آموزش و پرورش

اعزام سالیانه ۳۰هزار مبلغ

در مناسبت‌های مختلف به مدارس کشور

معاون پژوهشی دفتر همکاری حوزه و آموزش و پرورش، از اعزام سالیانه ۳۰ هزار مبلغ در مناسبت‌های مختلف به مدارس کشور خبرداد و گفت: سال گذشته بیش از ۸ هزار نشست تخصصی برای همکاران خود داشته‌ام. به گزارش خیرگزاری حوزه در کاشان، علیرضا رحیمی معاون پژوهشی دفتر همکاری حوزه و آموزش و پرورش، ۲۸آبان در جلسه‌ای که درباره بررسی اجرای طرح امین و حضور روحانیون در مدارس آموزش و پرورش، در سالن جلسات فرمانداری این شهرستان برگزار شد، با بیان این‌که حوزه علمیه در دوران قحطی منابع سالیانه، میلیارد‌ها تومان بابت طرح امین بدون هیچ‌گونه چشم‌داشتی خرج آموزش و پرورش می‌کند، خاطرنشان کرد: حاصل تلاش ۱۶ ساله طرح امین، برنامه پنج‌ساله همکاری بین حوزه‌های علمیه با آموزش و پرورش است و حوزه علمیه تاکنون بیش از ۱۲۰هزار نامه با دستگاه‌های مختلف منعقد کرده است. وی تصریح کرد: تفاهم‌نامه بین حوزه علمیه با آموزش و پرورش تنها تفاهم‌نامه‌ای است که دبیرخانه دارد که نشان‌دهنده اهمیت عمقی موضوع تعلیم و تربیت و جایگاه آن در جامعه است.

معاون پژوهشی دفتر همکاری حوزه و آموزش و پرورش با بیان این‌که سرمایه‌گذاری در آموزش و پرورش، از سودمندترین سرمایه‌گذاری‌هاست، گفت: سرمایه‌گذاری در دوره ابتدایی دو و نیم برابر آورده دارد؛ ولی سرمایه‌گذاری در دانشگاه یک به یک نیست. وی توسعه مدارس علوم و معارف اسلامی را، از مهم‌ترین اهداف زیربنایی تفاهم‌نامه حوزه علمیه با آموزش و پرورش عنوان کرد و بیان داشت: با توجه به این‌که به نیروهای انسانی حوزه نیاز داریم، مدارس علوم و معارف اسلامی در نقشه جامع علمی کشور و سند تحول بسیار مورد تأکید قرار گرفته است.

رحیمی با بیان این‌که حوزه در نقد و بررسی کتاب‌های درسی، نقش مهمی دارد، گفت: حوزه علمیه مواردی را که در کتب درسی باید اصلاح شود، به آموزش و پرورش انتقال می‌دهد، ضمن این‌که زمانی هم که کتاب می‌خواهد به چاپ برسد، حوزه نظر خودش را می‌دهد. وی با بیان این‌که نمایندگان حوزه علمیه در تمام گروه‌های کتب درسی آموزش و پرورش حضور دارند، افزود: فرآیند حضور طلبه‌ها به‌عنوان نیروی رسمی آموزش و پرورش در رشته‌های علوم انسانی و معارف اسلامی فراهم شده است.

معاون پژوهشی دفتر همکاری حوزه و آموزش و پرورش، از اعزام سالیانه ۳۰ هزار مبلغ در مناسبت‌های مختلف به مدارس کشور خبرداد و گفت: سال گذشته بیش از ۸ هزار نشست تخصصی برای همکاران خود داشته‌ام.

وی تبلیغ در فضای مجازی را امری مهم برشمرد و گفت: در عرصه رشته تخصصی تبلیغ در مناطق مشترک، در حال حاضر با کمبود محتوای تبلیغی در این زمینه روبه‌رو هستیم که همت مضاعف مسئولان و مبلغان فعال در این عرصه را می‌طلبد؛ هم‌چنین، در فضای مجازی نیز، باید با قدرت و هوشمندانه وارد شویم تا بتوانیم فعالیت‌های خوب و مؤثری را شاهد باشیم.

گفتنی است، در ادامه این نشست، مبلغان فعال در مناطق مشترک به ارائه انتقادات و پیشنهادات در خصوص هرچه بهتر شدن تبلیغ در مناطق مشترک پرداختاختند.

مناطق مشترک، با هم در ارتباط هستند؛ رشته امامت و شیعه‌شناسی بیشتر جنبه آموزشی و پژوهشی دارد و رشته وهابیت و جریان‌های تکفیری نیز در مسأله پاسخ به شبهات اهمیت بالایی را دارد.

رئیس اداره اعزام مبلغان و گروه‌های تبلیغ تخصصی معاونت فرهنگی و تبلیغی دفتر تبلیغات اسلامی، تصریح کرد: مبلغان برای تبلیغ و حضور در مناطق مشترک، نیازمند آمدگی‌های علمی و مهارتی می‌باشند تا بتوانند، یک فضای تعامل بین دو مذهب را ایجاد کنند؛ اگر آمدگی‌های لازم نباشد، فضای حاکم بر محل تبلیغ یک فضای تهاجمی خواهد بود که اثر فعالیت‌های تبلیغی را کم و گاهی اوقات برعکس خواهد کرد.

در نشست تشکیل «کارگروه تخصصی تبلیغ در مناطق مشترک» تأکید شد

فضای تبلیغ در مناطق مشترک باید تعاملی باشد نه تهاجمی

قم برگزار شد، به بیان مطالبی در خصوص ویژگی و لوازم تبلیغ در مناطق مشترک پرداخت.

وی با اشاره به اهمیت تبلیغ تخصصی، گفت: در اداره تبلیغ تخصصی معاونت فرهنگی و تبلیغی دفتر تبلیغات اسلامی، ۲۴ رشته تخصصی در نظر گرفته شده است و از این موارد، ۳ رشته امامت و شیعه‌شناسی، وهابیت و جریان‌های تکفیری و تبلیغ در

مناطق مشترک باید تعاملی باشد؛ نه فضای تهاجمی؛ زیرا فضای تهاجمی راندمان تبلیغ را کم می‌کند. به گزارش خیرگزاری حوزه، حجت‌الاسلام ملک‌ی، ۲۷آبان در نشست تشکیل «کارگروه تخصصی تبلیغ در مناطق مشترک» که با حضور حجت‌الاسلام والمسلمین پورذهبی نماینده ولی فقیه در استان کردستان و مبلغان فعال در مناطق مشترک کشور در مرکز همایش‌های غدیر